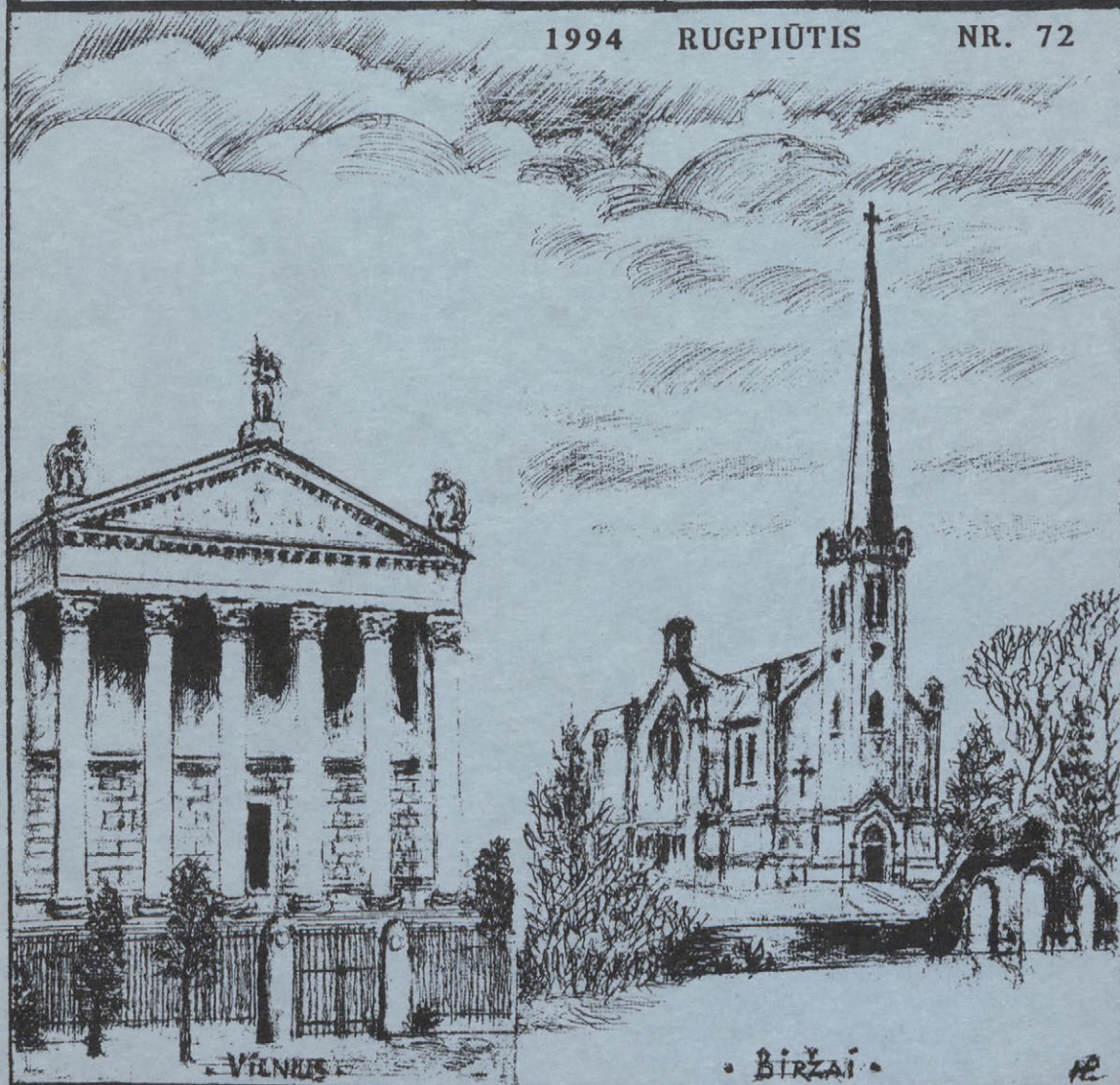

Mūsu Sparnai

Lietuvu Ev. Reformātu Leidings

1994 RUGPIŪTIS NR. 72

VILNIUS

• BIRŽAI •

AE

OUR WINGS Lithuanian Protestant Journal
PUBLISHER Lithuanian Ev. Reformed Church, est. 1555
ADDRESS c/o Rev. Paul Dilys, 3542 W. 66th Pl. Chicago, IL 60629

=====

TURINYS

Portretas	Kunigas Stasys Neimanas	1 psl.
Kun. M. Frankas	Išsižadėjimas ir laimėjimas.	2
Dr. M. Opočensky	Dievo garbinimas ir Dievobaimingas gyvenimas . . .	6
M. Zablockas	Kunigo Stasio Neimano – dvigubas jubiliejus.	9
A. Ramonis	Biržų gimnazija prisimenant	12
A. Balčiauskienė	90-tas Gimtadienis.	14
*	Dar apie kun. dr. Gerulio viešnagę Lietuvoje	19
Kun. dr. E. Gerulis	Spiritizmas – fantazija ar tikrovė.	21
P. Jašnsks	Ekumeninis informacinis susitikimas Taline	29
H. Y. Petkus	Jeruzalėje įvyko tarptautinė žydų – krikščionių konferencija	31
*	Kunigą Mykolą Franką prisimenant	36
Kun. M. Frankas	Mūsų tarnystė	37
Kun. dr. E. Gerulis	Evangelijos šviesa Golgotos tamsoje	58
Valteris Bendikas	Vlado Jakubėno sukaktis	39
M. Zablockas	Savęs ieškojimas (eiler.)	42
H. Y. Petkus	Klaipėdos sukilimo dalyvis pasakoja	43
K. Grundelė	Biržų ev. reformatų dabartinei bažnyčiai 120 metų 49	
P. Palšis	Evangelikai Šiauliuose	52
M. Zablockas	Religinis renesansas Lietuvoje ir jo pasekmės	53
A. Balčiauskienė	Reformatų giesmės.	55
H. Y. Petkus	Pasaulio Reformatų S-gos konferencija Purto Rico.	56
P. Zablockas	Kažkada (eiler.)	65
*	IŠKELIAVĘ AMŽINYBĖN	66
*	KRONIKA	74
Knygius	Knygos ir periodika	87
*	Laiškai redakcijai	92
*	Ką kiti rašo apie mus?	93
*	Klaidų atitaisymas	96
*	Aukotojų sąrašas	97

=====

LEIDĖJAS Lietuvių Evangelikų Reformatų Bažnyčios Kolegija
REDAKCINIS Halina Dilienė, kun. dr. Eugenijus Gerulis, Hypatia
KOLEKTYVAS Yčaitė-Petkus, Maria Plačienė, Mykolas Zablockas
REDAKTORIUS Mykolas Zablockas
REDAKCIJOS ir MŪSŲ SPARNAI, 6118 N. Sheridan Rd. # 502
ADMINISTRACIJOS Chicago, IL 60660 USA
ADRESAS
KAINA AUKA

=====

Redakcija rankraščius taiso, trumpina savo nuožiūra. Autorių pageidavimai gerbiami. Straipsniai su autoriaus pavarde, slapyvardžiu ar inicialais nebūtinai reiškia redakcijos ar leidėjo nuomonę.

MŪSU SPARNAI

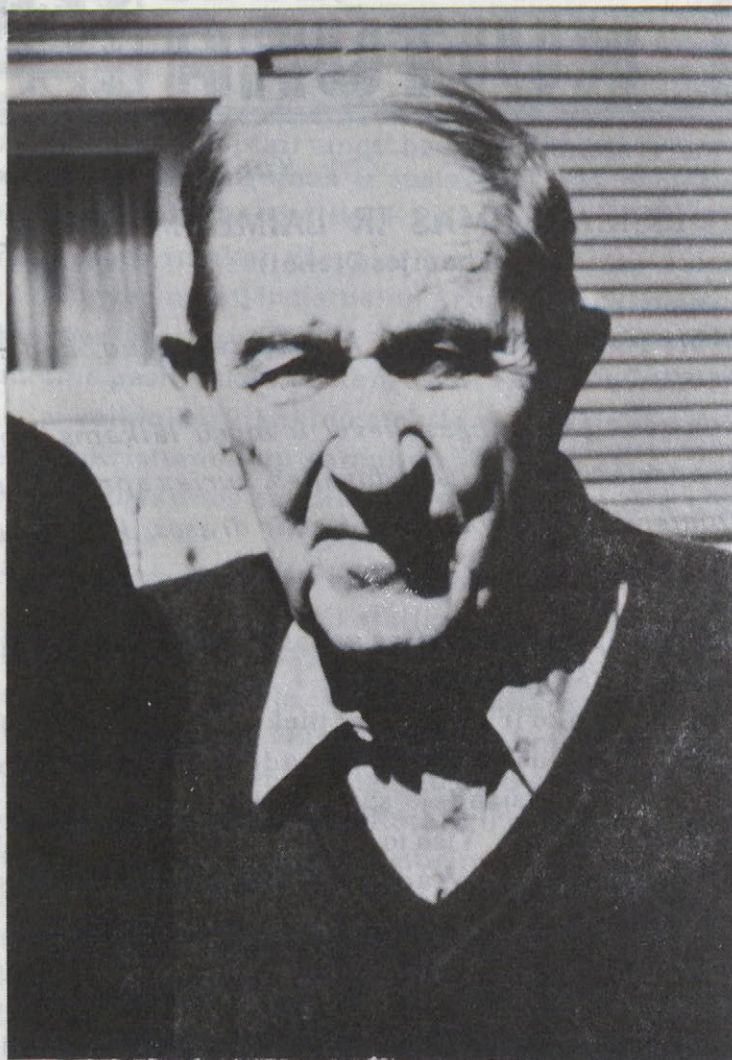
LIETUVIŲ EVANGELIKŲ REFORMATŲ ŽURNALAS

ISTEIGTAS 1951

1994

RUGPIŪTIS

NR. 72

Kunigas Stasys NEIMANAS

**Liet. Ev. Reformatų Bažnyčios Generalinis
Superintendentas – eremitas 1994 metais
atšventė dvigubą sukaktį – 65 metų kuni-
gystės ir 95 metų amžiaus.**

Kun. Mykolas Frankas

IŠSIŽADĖJIMAS IR LAIMĖJIMAS (Reformacijos Dienai)

Tekstas: "Aš išsižadėjau visako ir laikiau tai nieku, kad laimėčiau Kristų." Pil. 3: 8.

Malda: Ištikimas, gailestingas Dieve! Ir mūsų laikams ir mūsų Bažnyčiai iš naujo apreikšk paslaptis ir dovanas, kurias apreiškei mūsų tėvams ir Reformatoriams. Suteik mums jėgų ir drąsos, kad visko išsižadėję laimėtume Kristų. Amen.

Dviem žodžiais apaštalas Povilas aprašo visą savo gyvenimą: išsižadėjimas ir laimėjimas.

"Aš išsižadėjau visako ir laikiau tai nieku, kad laimėčiau Kristų."

Daug ko neteko Povilas, daug ko išsižadėjo, kai prie Damasko jis apsisprendė už Jėzų. Jis išsižadėjo savo puikaus mokslinio gyvenimo, paliko stiprią žydų sinagogą. Viso to Povilas išsižadėjo, paaukojo, kad laimėtų Kristų. O su Kristumi jis rado pilną išganymą, visišką išpirkimą, ir taip apaštalo laimėjimas buvo daug didesnis už nuostolį.

Argi to paties vėliau nepatyrė ir reformatoriai? Jie išsižadėjo visko, kad laimėtų Kristų. Jie leido save išstumti – ir dėl to kraujavo jų širdis – iš savo motiniškos bažnyčios, su kuria buvo susirišę daugybe stiprių ryšių: tai skausmingas atsiplėšimas. Jie paaukojo asmeninius patogumus ir žemiškąją naudą. Bet tai, ką jie laimėjo su Kristumi, tas persvėrė visus nuostolius ir netekimą.

Ir šiandien evangeliškas krikščionis ir evangeliškoji Bažnyčia sykiu su apaštalu Povilu ir sykiu su reformatoriais taria: "visko išsižadėjome, kad laimėtume Kristų." Ko mes išsižadėjome, kad esame ne katalikais,

bet evangelikais, ir ką mes tuo laimėjome? Taigi, nuostolių ir laimėjimų apyskaita, kurią čia mūsų Bažnyčios šventės dieną verta ir privalu peržvelgti?

Panagrinėkime tai ką turi katalikų Bažnyčia ir katalikas krikščionis, ir ko mes reformatai turėjome atsisakyti. Pasvarstykime mūsų laimėjimus, visa tai, kas evangeliškai Bažnyčiai patikėta kaip jos ypatingas lobis, kur bus didesnės vertybės?

1

Pirmas mūsų nuostolis, tai mūsų Bažnyčios vienybės stoka. Kaip vieninga, bent išviršiniai, yra Romos katalikybė. Milžiniškas pastatas, kuris nežiūrint jo dalių įvairumos betgi vaizduoja vieningą visumą. O tam priešais – nevieningumas ir susiskaldymas protestantizme. Roma panaši vienai srovei; evangeliškoji krikščionija – išsišakojusiam upės baseinui, kur upės, intakai, ežerai ir kanalai. Roma – vienas didelis rūmas; mes, daugybė namų ir namelių. Arba, kaip sakoma: Roma – Bažnyčia vienybės be laisvės: mes – laisvės Bažnyčia be vienybės. Nors protestantizme pasireiškia pastangos susijungti evangeliškoms bažnyčioms meilei veikloje ir tikėjimo moksle remiantis apaštalais ir pranašais ir Jėzumi Kristumi kaip kampiniu akmeniu.

O betgi – suglaustos katalikiškos vienybės mums trūksta ir tai mes skaitome nuostoliu.

Antra, ko turėjo išsižadėti reformuota Bažnyčia, tai galybė ir turtai žemiškąja prasme. Taip, čia į katalikų pusę krinta reikšmingo svorio faktas: turtinga jėga ir tos Bažnyčios galingi turtai. Veržlus katalikiškas veiklumas visame pasaulyje. Ir kokia silpna atrodo evangeliška bendruomenė prieš šį galybės vaizdą. Taip, mums trūksta ne tik vienybės, bet ir galios, kokią turi Roma. Taigi jau du trūkumai – du nuostoliai.

Prie to prisideda dar trečias. Katalikų krikščionis džiaugiasi tikrumu gyvenime ir mirtyje, ko mes neturime ir negalime turėti. Ne paskiras katalikas krikščionis yra atsakomingas už savo sielos išganymą, bet už jį atsakomybę prisiima Bažnyčia. Ji sako žmonėms: Aš rūpinuos jus, jūsų sielų išganymu. Aš esu ištikima vadovė; Aš Bažnyčia, Aš kunigija, Aš ausies nuodėmių išpažintis ir mišios, prisiimu už jus atsakomybę čia ir amžinybėje – bet tik su viena sąlyga, kad jūs nuolankiame paklusnume save patikėtume Man – Bažnyčiai, duotumėtės vedami. Ir taip mes pažymime tai kaip auką, kurią turėjome paaukoti, nes pas mus nėra to dirbtino tikrumo jausmo, nei tariamos išganymo garantijos, kuriuos Roma taip gausiai dalina savo tikintiesiems.

Ir dar ketvirtas dalykas. Mūsų Bažnyčia nesiūlo tokių jaudinančių nuotaikingų pamaldų, kaip daro katalikų Bažnyčia. Dievo namų puoš-

numas, paveikslai, altoriai, kunigų įvairiaspalviai rūbai, iškilmingos liturgijos, viso to mūsų Bažnyčioje nėra. Ne smilkalų kvapas, bet blaivi mintis dvelkia mūsų pamaldose. Mes neturime jausmingo, mistinio grožio, kurio yra kupinos katalikų pamaldos.

Ir taip mes išsižadėjome: išviršinės vienybės, išviršinės jėgos, tariamos tikrumo ir palaimos garantijos ir pamaldaus jausmingumo. Ar ne per sunkūs šie nuostoliai? Kas teikia mums drąsos sykiu su apaštalu Povilu ir su reformatoriais tarti: visa to mes atsisakėme ir paaukojome, su džiaugsmu, to išsižadėdami? Taip, kągi mes evangelikai – kriščionys galime iškelti kaip laimėjimą, kad jis aną nuostolį išlygintų?

2.

O, mes žinome tuos reformuoto tikėjimo šlovingus lobius, tas vertybes ir dovanas, kurių mes mielai atsisakėme: vienybės, jėgos, garantavimo, ir jausmingumo. Mes taipogi turime keturias vertybes, kurias aš, jums pritariant, pergalingai dedu į mūsų laimėjimų pusę.

Tos keturios reformuotos Bažnyčios vertybės yra: Šventasis Raštas, išteisinantis tikėjimas, dėkingas gyvenimas ir Dievo vaikų laisvė.

Šventasis raštas. Tai buvo netikėtas Reformacijos stebūklas, kad anų laikų bažnytiniame susirinkime, ieškant teisingesnio kelio į išganyimą, reformatoriai to ieškojo ne naujaviškumuose: renesansas ir humanizmas. Jie tvirtai pasiėmė aną užmestą, užmirštą knygą – Bibliją, skelbdami čia yra tiesa, čia yra išgelbėjimas, ir čia kalba ne žmogus, bet kalba Dievas, Dievas – Tvėrėjas, Dievas – Išpirkėjas, Dievas – Šv. Dvasia, ir jie davė tą knygą liaudžiai, eiliniams žmonėms nebudami pavojaus, kad svajingi žmonių Rašto aiškinimai galės parapijoms kenkti ir gręsti.

Kadangi Dievo Žodis, Šv. Raštas yra tiesa, jiniai galop ir laimės nežiūrint savitumų Šv. Rašto aiškinyje. Mieli krikščionys, mūsų Bažnyčiai – tau ir man – yra patikėtas Šv. Raštas. Tyrinėkite Šventąjį Raštą ne savo dvasia, bet meldamiesi ir vedami Dievo Dvasios.

Ir Dievo Žodyje randame kitas tris brangias evangeliškas vertybes, kurias mes dedame į laimėjimų pusę.

Tai, **išteisinantis tikėjimas**, ne anoji katalikiškoji klaida, kad esą savo paties pastangomis ir dorybe žmogus gali pasimėgti Dievui, bet “iš malonės išganyti esame, per tikėjimą, o ne iš savęs; tai yra Dievo dovana.” (Ef 2, 8–9). Visuotinis nuodėmingumas yra pirmas Šv. Rašto sprendimas apie žmones. Bet Kristui virš tamsaus visuotinio nuodėmingumo slėnio šviečia Dievo įsūnystės saulė, tai yra tikroji visuotinė kunigystė.

Šiandien mes džiaugiamės ta Biblijos šviesa, kurią reformatoriai iškėlė, kad ji skaisčiai šviestų: “Dievas buvo Kristuje ir pats suderino

pasaulį su savimi, ir nepriskaitė jiems, tau ir man, jų nuodėmių, ir paskelbė mumyse žinią apie tą suderinimą.“

Iš to išteisinančio tikėjimo kyla **dėkingas elgimasis**. Kai aš Dievo šviesoje pažinau savo vargą, kai tikėjime stvėriausi išpirkimo, atleidimo, ir suderinimo – tada mano elgimasis pašvęstas iš gilaus dėkingumo už patirtąjį išgelbėjimą. Ne savo paties atlyginimą užsitarnauja elgimasis, bet padėkos elgimasis. “Mylėkime Jį, nes Jis pirmas mus mylėjo.“ Dievas yra ištikimas, todėl mūsų mieliausia pareiga tebūnie būti Jam ištikimi.

Ir šitame padėkos elgesyje kaip šviesi evangeliško biblinio tikėjimo žvaigždė spindi šlovungoji **Dievo vaikų laisvė**. Reformatas krikščionis per tikėjimą yra laisvas žmogus, virš visų dalykų ir niekam nepavaldus. Bet toji evangeliška laisvė tai nėra asmeninė saivalė arba kūkūniškas nesitvardymas. Dievo vaikų laisvė savo giliausias išraiškas turi tarnystės ir meilės ryšyje su broliais. Tuo būdu per tikėjimą išsilaisvinęs krikščionis per artimo meilę tampa visiems tarnaujančiu broliu.

Broliai ir seserys! Štai mūsų laimėjimai, tos keturios dieviškosios galios ir dovanos: (1) Dievo žodis, (2) malonė vietoje nuopelnų, (3) naujas elgimasis iš dėkingumo, (4) garbinga krikščionių laisvė, pasireiškianti artimo meilėje.

Bet susigėdę prisipažįstame = evangeliškojo tikėjimo šventąsias vertybės nekartą esame sunešlovinę ir jų netekę. Pagalvokime apie Biblijos nuvertinimą per netinkamą jos vartojimą. Kiek giriuosi savais nuopelnais ir gerais darbais, vietoje pasitikėjimo tik Dievo malone. Nuodėmė vietoje atgailos, susipančiojimas ir brolių niekinimas vietoje krikščionių laisvės ir brolių meilės. Taip, mes žinome lobius, patikėtus mūsų Bažnyčiai, bet ne visus juos turime ir nevisiškai sugebame jais tarnauti žmonėms.

Reformatų Bažnyčia, parapija, laimėk juos iš naujo, arba leisk iš naujo padovanojamą tą keturgubą lobį: Dievo Žodį, išteisinantį tikėjimą, išganymą ir laisvę. Kad tuo būdu ir mūsų Bažnyčia ir mūsų siela tikrai galėtų džiūgauti: “Aš išsižadėjau visako, kad laimėčiau Kristų.“ Amen.

DIEVO GARBINIMAS IR DIEVOBAIMINGAS GYVENIMAS

(Pamokslas sakytas Biržų bažnyčioje 1933 m. sinodo proga)

(Laisvas vertimas)

Moto: Apaštalo Pauliaus laiškas Romėnams, 12 : 1-2.

Susirinkome šiose pamaldose Biržuose per metinį sinodą. Sinodas yra svarbus įvykis Bažnyčios gyvenime. Apžvelgiama praeitis ir taip pat padedamas pamatas ateities darbams. Jūs patvirtinote naują statutą kuri vis dar reikės aptarinėti ir tobulinti. Tai svarbus žingsnis po pereitų metų įvykių, užsibaigusią krize. Per tuos metus buvo ginčų, priešišku-
mų, susiskaldymų. Nešiodami visa tai savo prote ir širdyse, mes atsi-
duodame Dievo Žodžio teismui. Prašome atleidimo ir gailėstingumo -
mes meldžiame Dievą mums dovanoti ir duoti naujų jėgų.

Ką sako apaštalo žodžiai? "Aukokite savo kūną kaip gyvą, šventą, Dievui patinkančią auką." Senais laikais žmonės darydavo aukas Dievui permaldauti. Tačiau apaštalas turi omeny ką kitą. Jis nekalba apie tai, kas yra neaišku ar tolima nuo mūsų kasdieninio gyvenimo. Žodžiai apie Gyvą Auką meta iššūkį visai mūsų esybei. Mūsų gyvenimas su vi-
sais jo santykiavimais turi būti viena didžiulė auka. Mes turime save a-
tiduoti Dievui per visą savo gyvenimą. Mes esame šaukiami būti liudi-
ninkais, kad Dievas mus valdo. Iš šio taško žiūrint, nėra vietos skilimui
tarp religinio gyvenimo iš vienos pusės ir žemiškojo, pasaulietiškojo gy-
venimo iš kitos. Dievas reikalauja viso mūsų gyvenimo - yra neleistina
Jam pasiūlyti tikrai dalį. Įdomu, kad apaštalas kalba apie tikrąjį tikėjimą,
kartu kritikuodamas netikrą religiją, tapusią žmonėms tikrai pa-
puošalu ar priedu.. Mes galime būti dievobaimingi, religingi, ir skelbti
ištikimybę reformatų Bažnyčiai ir jos tradicijoms. Galime tuomi pasi-
rodyti, kaip tikrojo tikėjimo gynėjai, o vis tik mūsų širdys gali likti pik-
tavališkos ir tarnavimas Dievui labai piktybiškas. Mes turime padary-
ti galą šitokioms nesantaikoms. Apaštalo žodžiai kalba į mūsų protą ir į
mūsų širdį.

Tai, ką mes darome savo pamaldose ir savo parapijose nėra be tiks-
lo. Mes ruošiamės būti liudininkais ir tarnauti pasaulyje ir visuomenėje.
Noriu priminti jums, kad jūs turite ypatingą paskirtį ir nepakeičiamą
atsakomybę prieš Lietuvos visuomenę. Krikščioniška bendruomenė yra
įpareigojama rodyti atleidimo, taikingumo ir meilės dvasią. Jokia vi-
suomenė negali be to gyventi. Marksistinė sistema subyrėjo todėl, kad

*) Dr. Milan Opočensky yra Pasaulio Reformatų Bažnyčių Sąjungos
Generalinis Sekretorius, Ženevoje.

proto ir mokslinės pasaulėžiūros vardan, neliko vietos meilei ir atleidimui. Žmonių širdys užkietėjo ir tapo šaltos. Žmonės duso nes gyvenimas tapo brutalus ir šiurkštus. Sielos tapo išsekintos ir susidarė dvasinė tuštuma. Mes neturime gyventi iliuzija, kad pažanga, padaryta rinkos ekonomikoje ir kapitalistinėje konkurencijoje, reiškia Dievo Karalystės atėjimą. Visos žmonių sugalvotos sistemos susilauks Dieviškojo teismo. Mes gyvename susvetimėjusiame, kalčių pilname, neatpirktame pasaulyje, bet turėkime omenyje, kad Dievui šis pasaulis yra reikalingas. Dievas myli šį pasaulį. Jis myli ir jus, ir mane. Jis nori, kad mes būtume Jo liudytojai šioje žemėje. Jis kviečia mus eiti į gatves ir į turgavietes, kad atvertume žmonių širdis gyvajai aukai ir liudytume apie Dievo meilę buvimą visose būtybėse ir visoje visatoje. Dievas nori, kad mes būtume jo bendradarbiai ir panaudotume savo rankas Jo darbą dirbant.

Ne religinėse apeigose, ritualuose ir papročiuose – tradicijose glūdi tikroji svarba. Kas tikrai svarbu yra gyvoji auka mums santykiuojant su tais žmonėmis, kuriuos randame savo šeimose, savo darbovietėse, kaimuose, bendruomenėse. Mūsų maldos bus šventvagiškos jei pasimeldę mes ir toliau niekinsime ir žeminsime savo kaimynus. Mūsų religija bus niekam verta jei mes savo širdžių ir protų nepakeisime – jei negrįšime prie Dievo prašydami, kad Jis mums padėtų suprasti Jo norus. Pradėdami naują savo reformatų Bažnyčios puslapį, paklauskite Jėzaus Kristaus žodžių: "Dievo Karalystė ir Dievo Teismas jau čia pat: atgailaukite ir tikėkite Evangelija." Taigi, prašykime atgailavimo dovanos, kad mes galėtume aiškiai pamatyti, ką blogo esame padarę ir kad mums būtų suteikta jėgų ir drąsos naujai pradžiai padaryti.

Apaštalas Paulius kalba apie protingą Dievo garbinimą, naudodamas žodį "LOGIKOS" – logiškas. Tai žodis naudojamas iki šių dienų, norint nusakyti ką nors aiškaus, protingo, suprantamo. Yra logiška, kad Dievo garbinimas būtų visame mūsų gyvenime. Dievas mums duoda Savo Žodį ir mus sutvirtina Šventąja Dvasia. Mūsų visas gyvenimas įjungtas į tarnystę, kuriai mes esame pašaukti. Mūsų kūnas ir protas, mūsų fizinė ir dvasinė egzistencija sudaro jos dalį. Mūsų pašaukimas yra mylėti ir tarnauti. Dievo garbinimas nereiškia tik vieną valandą pamaldų sekmdienio ryte. Tikras Dievo garbinimas pasireiškia žmogaus kasdieniniame gyvenime. Dievas kviečia mus būti jo meilės ir buvimo šiame pasaulyje liudytojais. Kažkas yra pasakęs, jog Dievas neturi kitų rankų, kaip kad mūsų rankos. Giliai savo sieloje ieškokime atsakymo – ką tai reiškia mūsų pačių gyvenime? Neapribokime Dievo garbinimo keliais iškilmingais gyvenimo momentais. Pašvęskime visą savo gyvenimą protingam Dievo garbinimui.

Mūsų gyvenimo būdas gali tapti Evangelija – gera žinia visiems žmonėms. Savo kasdieniniu gyvenimu – tai yra, kaip mes reaguojame, kaip mes elgiamės – mes garsiname ar išsiginame Dievo meilės ir rūpesčio mumis.

Brangūs broliai ir seserys! Maldauju jūsų – padėkite į šalį savo ginčus, priešiškus, susiskaldymus. Priimkite vieni kitus, kaip mus priėmė Viešpats Jėzus Kristus. Jūs Šiaurėje, ir jūs – Pietuose, dirbkite vienybėje ir gyvenkite santaikoje. Esu įsitikinęs, kad jūsų Bažnyčia su didinga praeities istorija turi ypatingą misiją Lietuvos visuomenėje. Jūs turite galimybių sukurti aplinką, pilną laisvės ir džiaugsmo, dvasinio pasitenkinimo, kur kiekvienas gali jaustis, kaip namie. Stiprinkite savo bendruomenes, kurkite naujas parapijas, tačiau visada žiūrėkite už savo Bažnyčios sienų ribų. Daug kas jūsų visuomenėje ieško naujos orientacijos ir stipraus inkaro savo būtyje. Yra vienišų žmonių, kurie jaučiasi priėję tam tikrą ribą, bejėgiai, pažeisti, be apsaugos ir be gynėjo. Tai vaikai, invalidai, bedarbiai, pensininkai kuriems reikia pagalbos rankos. Krikščioniška bendruomenė yra gelbėjanti ir gydanti bendruomenė, kalbanti pasiaukojimo vardu. Tapkime savo Tautos sąžinės balsu! Mūsų atsakomybė yra neribota, nes mes atsakomne už savo vaikus ir už būsimas kartas.

Mes atsakingi už savo planetą Žemę, kad ji išliktų žmogiška ir gyvenimui tinkama vieta. Jei mes, įsivėlę į savo smulkias rietenas ir barnius, užmiršime mūsų pasaulio skausmą ir agoniją, mes tapsime druska, praradusia savo skonį ir būsimė tik karikatūra krikščioniškosios Bažnyčios. Šiandien Dievas mus kviečia atnaujinti su Juo Sutartį ir tarnauti Jėzaus Kristaus Evangelijai. Su Evangelija ateina Dieviška galia mūsų išganymui. Ta galia yra laisvinanti jėga, panaikinanti visa, kas dabar mus slegia. Mes esame pašaukti į gyvatą, pažymėtą Amžinybės ženklų. Rimtai priimkime Dieviškąjį kvietimą ir atverkime savo širdis. Dabar yra pats laikas! Mūsų išgelbėjimo diena yra dabar! Amen.

Biržai, birželio 20 d. 1993 m.

Myk. Zablockas

KUNIGO STASIO NEIMANO – DVGUBAS JUBILIEJUS*)

Yra žmonių kantrumu ir pasitenkinimu gyvenime Dievo apdovanotų, juo pasitikinčių, kurie, nežiūrint pergyventų sunkumų praeityje ir netikrumo ateities perspektyvoje, nesuklumpa gyvenimo kelyje ir lengviau pakelia pasitaikančias kliūtis bei sunkumus, negu šių dovanų stokojančiai.

Vienas tokių retų asmenybių yra mūsų lietuvių ev. reformatų Bažnyčios generalinis superindentas – emeritas – kun. Stasys Neimanas. Šiemet jis, Dievui padedant, laimingai peržengė 95-rių metų amžiaus ir 65-ių metų pastoracinio darbo – kunigavimo slenkstį.

Gimęs 1899 m. kovo mėn. 4 d. Papilyje, Biržų apskr., kun. Adolfo ir Marijos Neimanų šeimoje, mokėsi Biržų pradžios mokykloje. Kun. A. Neimano šeima 1915 m. žiaurių I-jo pasaulinio karo audrų buvo nublokšta toli už Uralo kalnų į Semipalatinską, kur pabėgėliams daug ko trūko, neretai ir kasdieninės duonos kėsnio. Nežiūrint sunkių gyvenimo aplinkybių, pasižymėjęs kantrumu, pasiryžimu ir gabumais, 1918 m. jaunasis Neimanas baigė Semipalatinsko gimnaziją ir 1918–19 metais studijavo Tomsko universiteto teisių fakultete. Pasitaikius progai grįžti į Lietuvą, studijas nutraukė. 1923–25 m. mokytojavo Panevėžio savivaldybės gimnazijoje. Tačiau nuo pat vaikystės gyvenant kunigo šeimos religinėje aplinkoje, mokytojo darbas jo nepatenkino. Išgirdęs, kad Kaune prie Vytauto Didžiojo universiteto atidaromas ev. teologijos fakultetas, nieko nelaukdamas, 1925 m. jis pakeitė mokytojo profesiją į teologijos studento studijas. 1929 m. jas baigęs ir tais pačiais metais ev. reformatų Bažnyčios sinodo Biržuose ordinuotas kunigu buvo paskirtas į savo gimtinę Papilio parapiją, o kiek vėliau – į Nemunėlio Radviliškį, paskutinę jo Lietuvoje turėtą parapiją. Rusų frontui artėjant 1944 m. teko jam su šia miela parapija atsisveikinti, ir su šeima bei tūkstančiais kitų lietuvių pasitraukti į kaimyninę Vokietiją.

Karo pasėkoje daugeliui evangelišku parapijų Vokietijoje trūko kunigų. Atbėgėliai lietuviai evangelikai kunigai buvo kviečiami užimti jų vietas. Šiuo kvietimu pasinaudojo ne vienas Vokietijoje atsidūręs lietuvis evangelikas kunigas, tarp kurių buvo ir kun. S. Neimanas, gavęs paskyrimą kapeliono pareigoms Lich mieste prie Giessen, apskrities karo ligoninėje.

Karui pasibaigus 1945 m gegužės mėn. pradžioje, vakarinė Vokietijos teritorijos dalis karo laimėtojų buvo padalinta į 3 – amerikiečių,

anglų ir prancūzų – administracines zonas. Sąjungininkų parėdymu šiose zonose esantieji svetimšaliai buvo patalpinti į pabėgėliams skirtas stovyklas, galimai pagal jų tautybes, visose 3-ose zonose.

Netrukus šios stovyklos tautinių grupių rėmuose tapo kultūrinėmis oazėmis, išbarstytomis po visas tris vakarų Vokietijos zonas. Lietuviai taip pat neatsiliko ir pradėjo savo kultūrinę veiklą, ruošdami sporto rungtynes, kultūrinius renginius ir t. t. Dvassiškiai gi, prisitaikydami prie stovyklų sąlygų, aptarnavo savo tikinčiuosius. Tačiau lietuviai evangelikai, stovyklose likę našlaičiais be savo dvasios vadų, atkreipė dėmesį teisininko Jono Grigolaičio, buvusio vokiečių koncentracijos stovyklos politinio kalinio, kuris ėmėsi iniciatyvos padėti lietuviams evangelikams jų dvasiniuose reikaluose ir, pasitaręs su kitais bendraminčiais, išsiuntė laiškus vokiečių ev. parapijose dirbantiems lietuviams kunigams, kviesdamas juos į pagalbą lietuviams evangelikams, esantiems pabėgėlių stovyklose. Nieko nelaukdamas kun. S. Neimanas atvyko į Hanau stovyklą, kuri jam nebebuvo visai svetima, nes vieną kartą joje esantiems evangelikams jau buvo laikęs pamaldas. Čia, be pastoracinio darbo, jis rūpinosi ir bendra lietuvių evangelikų veikla. Matydamas, kad ev. liuteronams ir ev. reformatams trūksta bendros vadovybės platesnei ir sėkmingesnei veiklai koordinuoti, ėmėsi jos.

1946 m. gegužės mėn. 30 d. Hanau stovykloje įvykusiame kunigų ir atstovų suvažiavime buvo išrinkta Lietuvių Evangelikų laikinoji vadovybė, kurios nariu tarp kitų buvo išrinktas ir kun. S. Neimanas.

Lietuvių Evangelikų Bažnytinė laikinoji Taryba 1946 m. lapkričio mėn. 9–10 d. d. Lebenstedto lietuvių stovykloje sušaukė steigiamąjį lietuvių ev. liuteronų ir ev. reformatų bendrą sinodą, išrinkusį Lietuvių Evangelikų Vyriausią Bažnyčios Tarybą, kurios nariu tapo ir kun. S. Neimanas.

Amerikai plačiau atidarius imigracijos vartus stovyklose esantiems pabėgėliams, kun. S. Neimanas apsisprendė emigruoti į J.A.V. kur jau buvo apsigyvenusi didesnė jo buvusių parapijiečių dalis.

1950 m. jis su šeima atvyksta į J. A. V. ir nedelsdamas įsijungia į jau kuratorių suorganizuotą ir jo belaukiančią liet. ev. reformatų parapiją Čikagoje.

1994 m. balandžio mėn. 24 d. Čikagos liet. ev. reformatų bažnyčioje įvyko Generalinio Superintendento – emerito – kun. Stasio Neimano 95-to gimtadienio ir 65-ųjų metų kunigystės jubiliejų minėjimas. Po Gen. Superintendento kun. Povilo Dilio platesnės jubilieato gyvenimo ir veiklos apybraižos, pirmasis jubilieatą sveikino liet. evangelikų liuteronų Baž-

Iš kairės: Metodistų kun. K. Burbulys, Gen. Supt. kun. P. Dilys, sukaktuvininaks Gen. Supt. – emeritas kun. S. Neimanas ir liuteronų Bažnyčios išėivijoje Vyskupas H. Dumpys.

nyčios išėivijoje Vyskupas Hansas Dumpys, metodistų kun. Kostas Burbulys, liet. ev. liuteronų Ziono parapijos vardu Ema Žiobrienė, Kasparas Vaišvila Tėviškės liet. ev. liuteronų parapijos vardu, Kurtas Vėlius – Mažosios Lietuvos Tarybos fondo vardu.

Iš kairės – Solenizantas, Erika Brooks ir vysk. H. Dumpys.

Abi nuotr. P. Guobužio

Po pamaldų dalyviai buvo pakviesti į parapijos salę, parapijos Moterų draugijos paruoštoms vaišėms, kurių metu jubilias susilaukė dar daugiau sveikinimų ir linkėjimų.

*) Žiūr. psl. ⁷⁴ apie ankstyvesnį, šeimos iniciatyva suruoštą kun. S.Meimano 95-tojo gimtadienio minėjimą.

Arvydas Ramonis

BIRŽŲ GIMNAZIJĄ PRISIMENANT

Vaizdžiai prisimenu gražią saulėtą 1937 metų birželio mėnesio pavakarę, kai mes, tų metų Biržų gimnazijos abiturientai, susirinkome paskutinį kartą į gimnazijos salę atsiimti brandos atestatų ir atsisveikinti su šia mokslo įstaiga bei mokytojais, kurie per daugelį metų davė mums daug mokslo žinių ir ruošė mus savarankiškam gyvenimui. Deja, daugelis mūsų buvusių mokytojų ir abiturientų pavargo gyvenimo kelyje ir nuejo amžinam poilsiui. Su giliu liūdesiu prisimenu visus iškeliačiusius į Amžinybę, o su didele pagarba mintyse lankau ilgametę Biržų gimnazijos mokytoją ir vicedirektorę Mariją Bernšteinaitę, gyvenančią Vokietijoje, kuri š. m. sausio mėn. 17 dieną atšventė savo 95-tą gimtadienį.

Pirmą kartą man teko ją pažinti, kai aš, nedrąsus berniukas iš tolimo Latvijos pasienio kaimo, atvažiavau 1930 metų rugpiūčio mėnesio pradžioje į Biržus laukti stojamuosius egzaminus į gimnazijos II-rą klasę. Man viskas buvo svetima. Aš bijojau visų mokytojų, bet vėliau aš juos visus pamilau ir gerbiau, ypatingai mokytoją Bernšteinaitę. Jos geografijos pamokos buvo įdomios, nes ji buvo mėgėja keliauti ir buvo applančiusi daugelį kraštų, turėjo surinkusi daug vaizdinės medžiagos iš įvairių pasaulio vietų ir sugebėjo vaizdžiai perduoti žinias apie pasaulio kraštų gamtą, miestus, kultūrą ir ekonominę buklę. Namų darbams ji reikalavo nupiešti įvairių kraštų žemėlapius. Žinoma, tai dažnai sudarydavo mums problemų, nes nupiešti gerą žemėlapi reikėdavo kelių valandų kruopštaus darbo, tačiau tai labai pagilindavo mūsų geografijos žinias, kurios liko visam amžiui. Jos botanikos pamokos buvo pajvai-

rinamos augalų paveikslais, o pavasarį arba rudenį ji mus išvedavo į gamtą, kur apžiūrėdavome ir aptardavome įvairių augalų ir medžių gyvenimą. Tokios išvykos mums labai patikdavo, nes mes galėdavome pabūti gamtoje ir pasidžiaugti jos grožiu. Šitokių išvykų metu prisirnkdavome visokių augalų, kuriuos turėdavome suslėgti ir sudžiovinti. Žinoma, už geriausiai bei gražiausiai padarytus darbus tekdavo aukštesnis pažymys.

Iš kairės: Stefanija K. Bernšteininė, mokytoja Marija Bernšteinaitė ir Stefanija Bernšteinaitė-Jansonienė.

Foto H. Dilienė, 1947

Mokytoja Bernšteinaitė pasižymėjo ypatingais auklėjimo gabumais ne tik klasėje bet ir už mokyklos sienų. Pas ją visados galima buvo kreiptis ir kitais mokinių gyvenimo rūpesčiais. Ji visados surasdavo gerą patarimą ir užjausdavo mus mūsų vaikiškuose varguose ir bėdose. Baigę gimnaziją taip pat galėjome visados pas ją kreiptis įvairiais reikalais, o ji rasdavo laiko mums patarti ir padėti.

Prieš ketverius metus turėjau progą ją aplankyti. Buvau priimtas ir pavaišintas kaip ypatingai mielas svečias. Pasikalbėjom apie senus laikus ir buvau maloniai nustebintas jos puikia atmintimi bei orientacija visuose dalykuose, net ir jos balsas atrodė nepasikeitęs, o jos nuoširdumas mane tiesiog sužavėjo. Ji nepasiduoda senatvei ir labai elegantiškai apsirengia. Į ją pažiūrėjus bei su ja pasikalbėjus, atrodo, kad tie dešimtmečiai praėjo jos nepalietę, tuo tarpu kai mes, jos buvę mokiniai, visai pasenome ir suvargome. Didesnę savo gyvenimo dalį praleidusi Vokietij-

joj, ji nepamiršo tėvynės Lietuvos ir visados sielojasi jos rūpesčiais ir ateitimi.

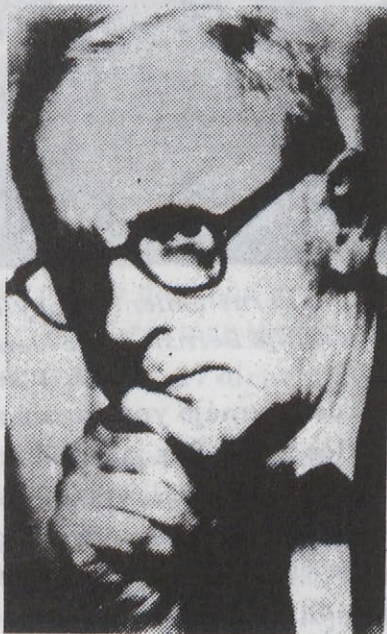
Per paskutinius kelius metus reguliariai susirašinėju su mokytoja Bernšteinaite. Ji visados atsako į mano laiškus, nors ir jos regėjimas yra labai susilpnėjęs. Aš labai džiaugiuosi, kad turėjau progos pažinti šią idealią mokytoją ir galiu dar ir šiandien džiaugtis jos nuoširdžiais laiškais ir atvirukais.

Nuoširdžiai linkiu jai dar daug gražių ir saulėtų pavasarių su daugybe gėlių, kurias ji labai mėgsta.

A. Balčiauskienė

90-TAS GIMTADIENIS

Prof. Vl. Jakubėnas

Į kompozitoriaus Vlodo Jakubėno 90-to Gimtadienio šventei skirtą parodos atidarymą, 1944 m. gegužės 9 d. nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje Vilniuje, nusivedžiau ir svečius iš Vokietijos, Lions klubo narius, iš Šlesvigo. Gausiai išdėstyta ekspozicija, kurią paruošti negailėjo jėgų bibliotekos muzikos skyriaus darbuotoja Nijolė Šernaitė, kalbėjo apie kompozitoriaus gyvenimą ir kūrybą. Parodą vainikavo di-

džiulė gimtadienio proga dovana, aukso raidėmis spindintis 2-jų tomų veikalas – "Vladas Jakubėnas – straipsniai ir recenzijos", kuri sudarė ir įvadinį straipsnį parašė Loreta Venclauskienė.

Dar tebekvepiantis spaustuvės dažais dainų leidinys "Už jurių marmarių" suspėjo tą pačią dieną papildyti parodos standus ir pradžiuginti lankytojus galimybe juos įsigyti.

Po sveikinimo kalbų ir eksponatų apžiūrėjimo nuvykome į nacionalinę filharmoniją, kur klausėmės puikių Vlado Jakubėno kūrinių koncerto. Ypač kantata chorui ir simfoniniam orkestrui "Mano pasaulis" jaudino mane. Bežiūrint į didžiulį kompozitoriaus portretą scenoje ir klausantis tų nuostabių muzikos garsų tarytum praplaukė atmintyje ir akyse visas gyvenimas, pragyventas su pažįstamais žmonėmis, mylimais žmonėmis, su džiaugsmiais ir skausmais. Tartum gyvą jaučiu tą žmogų, kuris Dievo dovana dalina visiems: – imkit, klausykit, girdėkit ir į širdis įsidėkit! Tapkite geresni! Taip per muzikos garsus kalbėjo Vladas Jakubėnas su mumis.

Gegužės 14 d. kompozitoriaus gimtadienį šventėme Biržuose. 14 val. susirinko gausus būrys biržiečių prie buvusios ev. reformatų klebonijos, kurioje prieš 90 metų gimė šis didis žmogus – Vladas Jakubėnas.

Biržų vaikų muzikos mokyklos mokinių choras, vadovaujamas mokytojos Palmyros Briedienės, labai gražiai atliko kompozitoriaus Strolios dainą "Parveski, Viešpatie". Muzikos mokyklos direktorius J. Pulpuskis pristatė susirinkusiems šventėje dalyvaujančius svečius ir suteikė man, kaip senai Vlado Jakubėno pažįstamai, žodį:

Biržietis poetas skulptorius Jokūbas Dagys, miręs Čikagoja, paskyrė profesoriumi, kompozitoriui Vladui Jakubėnui šiuos žodžius:

"Šis pasaulis tartum laikinas uostas

Į kuri atsiūbuoja laivai iš pasaulių visų kitų.

Vieni jų atsiveža turtus didžius,

O kiti – mažesnius.

Vieni jų išdalina tuos lobius savus ir tą uostą palieka,

Gi kiti – pasitraukia iš ten atminimui nelikdami nieko.

O žmogus – kuo ilgiau čia bebūdamas tik pašviesėja,

Jei gyvena gyvenimą gerą ir darbus atlieka kūrėjo..."

Žmogaus gyvenime yra du labai reikšmingi momentai: tai jo gimimas – atėjimas į šį pasaulį ir – mirtis – išėjimas iš jo. Tarpas tarp šių momentų – yra gyvenimas, kuri vienas įprasmina savo darbais, kitas gi išnyksta be pėdsako.

Mes šiandien čia susirinkome prisiminti Žmogų, gyvenusį prasmingą, turiningą gyvenimą – pianistą, kompozitorių, pedagogą, muzikos

kritiką, profesorių Vladą Jakubėną. Jam rytoj, gegužė 15 d. būtų sukakę 90 metų. Jei jis dabar čia būtų su mumis prie šio namo, mes išgirstume jo žodžius:

“Čia esu aš gimęs,

Kūdikieliu augęs,

Čia dienas jaunystės

Aš esu praleidęs.”

Šiame name, beveik prieš 100 metų gyveno garbinga kunigo Povilo Jakubėno šeima. Mėgstantis tvarką, vertinantis mokslą, neišsemiamos energijos, tvirtų principų tėvas ir švelni, jautri, muzikali motina apdovanojo šiame name gimusį savo sūnų Vladą tomis pačiomis savybėmis. Senesnės kartos žmonės prisimena dar kunigą Povilą Jakubėną, gimusį prieš 123 metus Biržų apskrityje, Vaitkūnų kaime, mirusį prieš 41 metus Šveicarijoje, kaip nuoširdų kunigą, baigusį teologinius mokslus Dorpato ir Erlangeno univeristetuose, puikiai tvarkiusį Lietuvos evang. reformatų bažnyčių reikalus. Jis spaudos draudimo laikotarpiu buvo lietuviškų raštų platintoju, lietuviškos sąmonės žadintoju. Jo pastangų dėka įkurta Biržų vidurinė mokykla, vėliau išaugusi į gimnaziją. Jis rūpinosi evangelikų Teologijos fakulteto steigimu Vytauto Didžiojo universitete Kaune. Jis išleido “Bažnyčios istorijos” 3 tomus, redagavo laikraštį “Sėjėjas”, “Biržų kalendorių” ir parašė daugybę straipsnių įvairiomis temomis. Buvo nuoširdus, tolerantiškas Biržų parapijos klebonas, tapo Lietuvos ev. reformatų Bažnyčios generaliniu superintendentu, teologijos daktaru ir profesoriumi.

Tais laikais bažnyčia ir klebonija buvo kultūros centras, todėl kunigas savo elgesiu, pavyzdingu gyvenimu, vedama tvarka ir aplinkos grožiu stengėsi tai įrodyti. Aristokratiška žmona teikė jaukią, rimtą, kartu ir linksmą, malonią, kultūringą atmosferą namuose ir aplinkoje. Tokioje gražioje, kultūringoje, tvarkingoje aplinkoje augo mažasis Vladas ir jo sesutė Halina, šiuo metu gyvenanti Čikagoje ponia Dilienė, gen. superintendente kunigo Povilo Dilio žmona, ev. reformatų Kolegijos prezidentė išeivijoje.

Šiame gražiame Biržų gamtos kampelyje buvo daugybė alyvų krūmų. Mažasis Vladas, atsisėdęs ant aukštesnės šakos kojomis mindamas mažesnes šakas, įsivaizduodavo, kad mina vargonus ir garsiai giedodavo. Juo susidomėjo kunigo Meškausko duktė, gera pianistė, Stefanija Meškauskaitė. Ji ir tapo pirmąja Vlado Jakubėno muzikos mokytoja. Būdamas 8 metų jis sukūrė pirmą savo muzikinį kūrinėlį – valsą keturiom rankom savo mamytės gimtadieniui.

Didelę įtaką Vladui turėjo kompozitorius Konstantinas Galkauskas ko pasėkoje jis galutinai nusprendė tapti muziku. Anot jo, gyvenimas eina pagal Aukščiausiojo santvarką ir joje žmogus turi savo vietą. Todėl

svarbu savyje ieškoti teisybės, siekti vidujinės ramybės – pasitenkinimo pertai ką atsinešei gimdamas. Jis gimdamas atsinešė su savimi muziką, apie kurią tolimesnėje mūsų šios dienos programoje – koncerto metu bus kalbama gerbiamų muzikologų lūpomis ir klausantis atlikėjų atliekamų Vlado Jakubėno muzikos kūrinių.

Šiame name gimė ir augo didis Žmogus, palikęs gilius pėdsakus gyvenimo kelyje ir muzikos pasaulyje, tik, deja, istorijos įvykių eigos dėka kolkas mažai žinomas savo tėvynėje, Lietuvoje, kurios labai ilgėjosi iki pat savo mirties – 1976 m. gruodžio 13 d. Čikagoje. Tai buvo labai plačios erudicijos, švelnaus būdo, gerų akių atviru žvilgsniu, linksmas, teisybę mėgstantis, niekam nepataikaujantis žmogus! Būdamas labai darbštus jis paliko didelį muzikinį lobyną. Vienas paskutiniųjų jo kūrinių “Kantata simfoniniam orkestrui ir chorui pagal Mykolaičio–Putino eiles “Mano pasaulis“ š. m. gegužės 9 d. nuostabiai skambėjo Vilniaus nacionalinėje filharmonijoje, giliai sujaudinusi ne vieną klausytoją. Šis ir daugybė kitų kūrinių prikels iš mirusių ir užmaršties gabų, talentingą, lietuvių kompozitorių, profesorių Vladą Jakubėną.

Palaiminti mirusieji, kurie Viešpatyje miršta. Jie ilsisi nuo savo darbų, o jų darbai seka paskui juos, kuriais papildė tautos ir žmonijos kultūros lobyną!

Muzikos mokyklos mokinių choras dainuoja V. Jakubėno harmonizuotą lietuvių liaudies dainą “Auginu močiutė“.

Ceremonialą prie namo toliau tęsia A. Balčiauskienė. Žodis suteikiamas biržiečiui poetui Petrui Zablockui, šiuo metu gyvenančiam Panevėžyje. Savo prisiminimuose apie P. ir V. Jakubėnus jis labai šiltai atsiliepė apie kun. P. Jakubėną. Tėvo ir sūnaus garbei jis sukūrė eilėrašį:

JIE – SU MUMIS

*Jie – su mumis.
ir tamsios laiko dulkės
niekad ant jų paminklų
nenukris.*

*O negandas –
ir dideles ir smulkias –
nustums šalin
Jų atmintis tauri.*

*Garbus Profesorius
dar iš sakyklos žvelgia,
prasmingais žodžiais
stiprindamas mus*

*ir laimina
artojo plūgą, dalgi
ir Biržų krašto žmones,
ir namus.*

*Ir dar tebeskamba
pasauly ir tėvynėj
sūnaus simfonijų
netylanti gaida ...*

*Prie Širvėnos
ir Apaščios užgimę,
sugrižta čia
ir lieka visada.*

Pakviečiami žmonės, pažinoję kun. P. Jakubėną ir jo sūnų Vladą, pasidalinti savo prisiminimais. Biržietis Povilas Viederis trumpai pasakojo savo vaikystės įspūdžius.

Baigiant ceremonialą prie namo A. Balčiauskienė tarė: "Mielas Vladai, sveikiname Tave 90-to gimtadienio proga. Labai gaila, kad mes negalime nuoširdžiai paspaust Tavo ranką ir apkabinti Tave. Matau žmonių rankose gėles; padėkite prašau jas prie namo, kaip simbolinę dovaną Jo atminimui." Po to buvo pranešta tolimesnė dienos programa, padėkota susirinkusiems už gausų apsilankymą ir Dievui už gražią, saulėtą dienele. Žmonės lėtai skirstėsi ir, pagal programą 15 val. nuėjo į čia pat esančią ev. reformatų bažnyčią kurioje prisiminimo pamaldas laikė kun. P. Čiapas. Vargonais grojo vargonininkas Vytautas Sprindys, atlikęs V. Jakubėno harmonizuotas giesmes "Jėzau, Tu mano gyvybė" ir kt.

Po pamaldų 16 val. naujuose Biržų Kultūros rūmuose, vyko Vlado Jakubėno kūrinių koncertas. Muzikologas Vaclovas Juodpusis supažindino klausytojus su muzikiniais kūrinių, atlikėjai pateikė juos gyvu garsu, Muzikos mokyklos V kl. mokinė Aušra Kairytė fortepionu atliko "Rudens ūpas", operos solistė Eugenija Klivickaitė dainavo harmonizuotą lietuvių liaudies dainą "Piemėnų raliavimai" ir dainą "Žemė kryžių ir smutkelių", o Laima Kvasaitė "Vai eičiau aš, eičiau", "Plaukė antelė", "Išsvajotą karalaitį". Akomponavo Birutė Šernaitė. Virginija Balčiauskaitė-Daugirdienė atliko fortepionu "Miškinio ir velniukų šokių" iš baleto "Vaivos juosta" Pabaigai muzikos mokyklos mokytojų choras padainavo "Tremtinių ir išvežtųjų giemę" ir "Nurimk, sesut".

Pakilia nuotaika skirstėsi po koncerto žmonės, tačiau į namus jie dar neskubėjo. o nuėjo į Biržų pilį – "Sėlos" muziejų, kur susipažino su kompozitoriaus Vlado Jakubėno gyvenimo momentais nuotraukose ir kūrybine veikla 90-to gimtadienio proga surengtoje parodoje.

Toks kultūros renginys pakėlė biržiečius nuo žemės aukščiau. Apie tai bylojo jų linksmi veidai. Šventės dalyviai ir rengėjai praleido kartu dar valandėlę prie gražaus bendro stalo pilyje, aptardami Vlado Jakubėno kūrybą, jo gerą muziką, kuri nuo šiol skambės ir Lietuvoje. Su pasiūlyta mintimi – 100-mečiui pastatyti Biržuose Vladui Jakubėnui paminklą – grįžome iš nuostabaus muzikinio pasaulio į savo pilką kasdienybę.

O jubiliejinė šventė gegužė 15 dieną tebesitęsė Kauno filharmonijos salėje, kurioje įvyko 90-mečio minėjimo pabaiga.

* * *

DAR APIE KUN. DR. E. GERULIO VIEŠNAGĘ LIETUVOJE

Papildydami MS 71-me nr. tilpusią kronikos žinutę apie kun. dr. E. Gerulio viešnagę Lietuvoje, patėikiame pilnesnį tos viešnagės vaizdą, pailiustruodami kun. dr. E. Gerulio svarbesnių veiklos momentų Lietuvoje nuotraukomis.

Vilniuje ev. reformatams pamaldas laiko svečias iš Amerikos kun. dr. E. Gerulis 1993 m. rugpiūčio mėn. 15 d.. Pamaldos vyko katalikų "Alumnato" koplyčioje, nes reformatų bažnyčia remontuojama. Pamaldose dalyvavo apie 75 asmenys.

Po krikšto šeši nauji krikščionys su savo artmaisiais prie Biržų ev. reformatų bažnyčios durų. Kraštuose stovi kunigai: E. Gerulis ir P. Čepas

Biržuose prie kunigaikščių Radvilų pilies "Sėlos" muziejaus direktorius Algimantas Baublys ir kun. dr. Eugenius Gerulis 1993 m. vasarą.

Biržų ev. reformatų bažnyčios sakykloje pamokslą sako kun. dr. Eugenius Gerulis 1993 metų rugpiūčio mėn 8 d.

Kun. Julius Norvila ir kun. dr. E. Gerulis po pamaldų Kauno ev. reformatų bažnyčioje 1993 m. rugpiūčio mėn. 1 d.

Biržų ev. reformatų bažnyčioje kun. dr. E. Gerulis ir klebonas kun. P. Čepas 1993 metų vasarą

Kun. dr. E. Gerulio rankose sena 430 metų knyga – 1563 metais kunigaikščių Radvilų išleista Biblija, pirmoji lenkų kalba. Vienam iš Radvilų atsivertus į katalikybę, visas jos tiražas buvo sudegintas, išliko viso 17 egzempliorių, o pilnų egzempliorių tėra vos trys. Viena iš jų matome šioje nuotraukoje.

Šioje knygoje dedikaciją karaliui Žygimantui Augustui parašė kunigaikštis Mikalojus Radvila Juodasis. Biržų muziejus vertai didžiuojasi šia retenybe

*

*

*

Kun. dr. E. Gerulis

SPIRITIZMAS – FANTAZIJA AR TIKROVĖ?

Amžių slinktyje žmogų daugiau ar mažiau slegia mįslė: ar tikrai egzistuoja mirusiųjų pasaulis?

Žmonijos įvairių šalių tautosakos, įskaitant ir lietuvių, daug šneka apie žmogaus sielą, dvasią, vėlę, kaukų, šmėklą, vaiduoklį. Ar šios šnekos turi ko nors bendro su realybe? Gal tai tik žmonių prietaringa fantazija?

SPIRITIZMAS gi skelbiasi, jog galės palaikyti ryšį su mirusių žmonių dvasiomis. Ar tai tikras dalykas? Gal tai tėra tik apgaulingų šarlatanų verslas, išnaudojantis lengvapėdžių smalsumą?!

Ką apie SPRITIZMĄ mums sako Diavo Žodis – Šv. Raštas?

Kodėl Bažnyčia SPIRITIZMĄ draudžia?

Kas yra tas paslaptinis spiritizmas?!

SPIRITUALIZMAS – tai dvasinės tikrovės pripažinimas.

Viena jo šaka yra OKULTIZMAS, kita šaka – SPIRITIZMAS. Gi šis šakojasi į NEKROMANTIJĄ – žyniavimą vėlių pagalba; į POLTERGEISTĄ – dvasių apsireiškimą garsais, daiktų judinimu, jų mėtymu; į LEVITACIJĄ – daiktų arba kūnų išlaisvinimu iš gravitacijos.

SPIRITIZMAS – tai doktrina, kuri skelbia:

- a) Po žmogaus fizinio kūno mirties, jo siela–dvasia išlieka gyva ir yra pilnai sąmoninga;
- b) Toji dvasia, kviečiama arba nekviečiama, gali žmonėms apsireikšti;
- c) Spiritizmo seansais įmanoma su tomis dvasiomis palaikyti informatyvų ryšį, gaunant iš jų gydymo patarimų, perspėjimų, išvalgų ateitin.

Senajame Testamente Saliamonas prasitarė, jog “mirusieji nieko nežino” (Mok 9: 5), atseit – lyg miega be sąmonės..

Naujasis Testamentas yra kitokios nuomonės: mirusiųjų dvasia yra pilnoje sąmonėje ir žino daugiau už mus gyvuosius (Mk 9: 4; Lk 9: 30; 16: 19–31).

Yra manoma, kad Dievas mirusiųjų žmonių dvasioms suteikiąs didesnį pažinimą, ar netgi visažinystę (1 Kor 13: 12), todėl, siekiant informacijų, esą verta su jomis bendrauti.

Manoma, kad SPIRITIZMAS patarnauja žmonijai dvejopai: pirma – palaikant ryšį su dvasiomis, turtėjama vertingomis žiniomis, ir antra – spiritizmas, išpažindamas ANIMIZMĄ, liudija sielų nemirtingumą, ko suvokti negali dialektinis materializmas su komunistiniu ateizmu.

Čia gaunasi įdomus kuriozas: Bažnyčia draudžia SPIRITIZMĄ, nors šis galėtų materialistams ateistams atidaryti akis sielos nemirtingumui įžvelgti.

Paradoksas: dvi didžios priešingybės – Bažnyčia ir ateizmas – sutaria bent dėl vieno punkto: abu smerkia SPIRITIZMĄ!

Tarpininko – mediuo vaidmuo

Atrodo, kad su mirusiųjų dvasiomis bendrauti gali kiekvienas žmogus. Šiame bendravime daugiau patyrę asmenys yra vadinami TARPININKAIS – MEDIUMAIS arba ŠAMANAIS. Tais tarpininkais dažniausia būna moterys, bet yra pagarsėjusių ir vyrų. pvz. škotas Daniel Dunglas Home (1833–1886).

Kaikas mano, jog Šv. Rašto pranašai, ypač Jėzus (Mk 9: 2–4), buvo mediuo. Su šia mintimi sutikti negalime, nes seanso metu mediuo savo sąmonę lyg užsklendžia ir pasiduoda atvykusios dvasios kontrolei, gi pranašai niekada neatsipalaiduoja nuo sąmonės (1 Kor 14: 32). Beto, mediuo mėgsta darbuotis tamsoje, gi Jėzus švietė kaip saulė, kai kalbėjosi su Mozės ir Elijo dvasiomis (Mt 17: 3)!

Prasidedant spiritizmo seansui, tarpininkas–mediumas susikaupia, dvasiniai žengia į “transą”, pasiduodamas iškviestos dvasios valdžiai, tampa jos įrankiu komunikacijai realizuoti. Šiam tikslui dvasia kartais vartoja mediumo lūpas žodžiams tarti, arba jo ranką žodžiams rašyti. Kartais dvasia beldžia pagal sutartą kodą, stumdo lėkštę po alfabetą, kilnoja stalą, mėto daiktus. Kartais dvasios balsas girdimas tiesioginiai, be tarpininko. Kartais dvasia apsireiškia matomame pavidale. Dažnai dvasios garsai leidžiasi užrekorduojami, arba jos pavidalas nufotografuojamas. Esą, net svorio svarstyklės reaguoja, dvasiai apsireiškus.

Pasaulio mokslininkai yra priėję išvados, jog yra faktas, kad egzistuoja dvasinio pasaulio apraiškos, tačiau jų moksliskai išaiškinti neišstengiama. Ši dvasinė–metafizinė fenomenali realybė nepriklauso, lyg kokia materija, apčiuopiamų mokslų sferoms. Dvasia nesiduoda, kad ją, įreminus laboratorijose, būtų galima analiziniai skaldyti ar sinteziniai jungti, dargi hipotezuojant dialektiniais metodais.

Nežiūrint šių minimų sunkenybių, SPIRITIZMU visvien domisi pseudo – ir para – psichologijos. Pvz. J. A. V–se spiritizmą tyrinėja The Society of Psychic Research, gi spiritistų centras Amerikoje yra Lilydale mieste, New Yorko valstybėje.

Spiritizmas – burtai? Kultas? Ryšio priemonė?

Žmonija visuose kontinentuose ir visose erose, nežiūrint religijų ar kultūrų skirtumo – praktikuoja SPIRITIZMĄ arba OKULTIZMĄ. Graikuose spiritizmo terminas yra giminingas jų žodžiui PHAR–MA–KEI’A, kuris reiškia: vaistai–nuodai–burtai.

Dažnai į spiritizmą žvelgiama kaip į burtus, panašiai kaip į CHIRO–MANTIJĄ – burimą iš rankos delno linijų, arba kaip į ASTROLOGIJĄ – burimą iš horoskopinių zodiako ženklų.

Kartais į spiritizmą žvelgiama kaip į kokią tai religiją, arba kultą. Tikrumoje, tai nei religija, ir nei kultas, o tik įvairių tikėjimų žmonių vartojama priemonė komunikuoti su mirusiais.

Tiesa, ši priemonė kartais vienur ar kitur, tiek senovėje, tiek ir šiandieną, pvz. Azijoje, Afrikoje, Amerikoje, ir net mūsų MONOTEIZME, nuslysta į “mirusiųjų kultą” arba kitaip tariant – į “dvasių arba vėlių kultą”: mirusiųjų sieloms atnešama maisto (5 Moz 26: 14), jų labai atnašaujamos aukos (Ps 106: 28), užperkamos už jas maldos. Vienur imama garbinti mirusieji protėviai, kitur – šventieji (Apd 10: 25–26), oficialiai suteikiant jiems, pvz. mirusiai Jėzaus gimdytojai THEOTOKOS titulą, kuris yra aukštesnis net už patį Dievą! (Plg. Lk 1: 38, 48; Iza 7: 14).

Kaip šis THEOTOKOS – “Dievo Motinos” titulas ketvirtame šimtmetyje atsirado, plačiau aprašoma 1968 metų Enc. Brit. 14–991 ir 6–635, “Coun-

cil of Ephesus“, kur minimas aštrus ir ilgas ginčas tarp Bažnyčios Hierarchų Nestoriaus ir Cyrilo.

Šv. Rašte minima, kad iš mirusių prisikėlęs Viešpats Jėzus Kristus, lyg dvasia, apsiereiškė žmonėms viso net 40 parų (Lk 24: 36–37; Apd 1: 3). Lyg dvasia, Jėzus galėjo eiti per uždarytas–užrakintas duris (Jn 20: 19), kartais leidosi liečiamas (Jn 20:27; Lk 24: 39; Mt 28: 29), kartais prisilies–ti nesileido (Jn 20:17 – King James Version ir Living Bible vertimuose); kartais net valgė (Lk 24: 43; Apd 1: 4).

Spiritizmas istorijos kelyje

Žmonijos istorija ir Šv. Raštas liudija, kad SPIRITIZMAS egzistuoja nuo žiliausios senovės įvairiose pasaulio šalyse.

Babiloniečių, filistiečių, egiptiečių senosios religijos buvo persunktos spiritizmu (Iza 19: 3; Iš 7: 11; 1 Sam 6: 2; Dan 2: 2). Nuo jų neatsilikio ir žydai, nors oficialiai čia spiritizmas buvo uždraustas (1 Sam 28: 3–25; 2 Kz 21: 6; 1 Už 10: 13; 2 Už 33: 6; Ps 106: 28).

Spiritizmu domėjosi ir graikai bei romėnai (Iš 7:11, 22; ū8: 7, 18; Kur 19: 31; Iza 47: 9, 12–13; Gal 5: 20; Apr 9: 21; 18:23).

Spiritistiškų VĒLIŲ KULTO pėdsakų nemažai užtinkame ir lietuvių tautosakoje. Jų randame ir Ad. Mickevičiaus VĒLINĖSE. Lietuvos– Lenkijos valdovas Žygimantas Augustas (1520–1572) kelis kartus buvo išsikvietęs savo mirusios žmonos Barboros Radvilaitės dvasią. Net ir Jėzus Kristus rado reikalo susitikti su seniai mirusiais pranašais: Moze ir Eliju (Lk 9: 30). Čia gal kaikam kils klausimas: jei komunikuoti su mirusių žmonių dvasiomis draudžiama, ar Jėzus čia nenusikalto įstatymui? Atsakymas gal galėtų būti sekantis: “Quod licet Jovi, non licet bovi!”

AUDRIUS BEINORIUS 1991 metų žurnale MOKSLAS IR GYVENIMAS Nr. 2, 29–30 psl., gvildena aktualią temą. Turėdamas mintyje SPIRITIZMĄ, jis kelia svarbų klausimą: “Ar verta eiti pro užpakalines duris?”

Skaitant jo įdomų straipsnį, susidaro vaizdas, kad jo autorius yra plačiai susipažinęs su žmonijos patirtimi spiritizmo reikaluose. Tačiau, augdamas Sovietijoje, neturėjo galimybės giliau pažinti monoteizmo, stokojo artimesnio ryšio su Šv. Raštu, nors Mozė jam yra girdėtas. Todėl nenuostabu, kad jis rekomenduoja skaitytojams, norintiems pažinti tiesą, antraeilius ar trečiaeilius mokytojus, randamus senoje Indijoje, gi Jėzų Kristų jis palieka užmirštą.

A. Beinorius savo straipsnį užbaigia sveika išvada, jog eiti pro užpakalines duris yra pavojingas laiko gaišinimas, neradęs pasaulyje geresnio mokytojo, jis rekomenduoja mums sekti Indijos Didįjį Mokytoją RAMAKRIŠNĄ (1836. 02. 20 – 1886. 08. 16). Šis jo rekomenduojamas Mokytojas, būdamas 23 metų amžiaus, vedė 5 metų mergaitę. Jaunystėje jis išpažino

brahmanizmą: garbino dievą Ramą, vėliau – dievą Krišną. Nuo 1866 metų mokėsi islamo tiesų, o nuo 1874 metų domėjosi krikščionybe. Mirė nuo vėžio ligos (Enc. Brit. 18–1143. Chicago. 1968).

A. Beinoriui iškėlus klausimą AR VERTA ĖITI PRO UŽPAKALINES DURIS, nuo 1991 metų vasario mėnesio iki šiol, atrodo, niekas su savo nuomonėmis dar neatsiliepė, todėl bandau šią pareigą atlikti šiuo savo straipsniu.

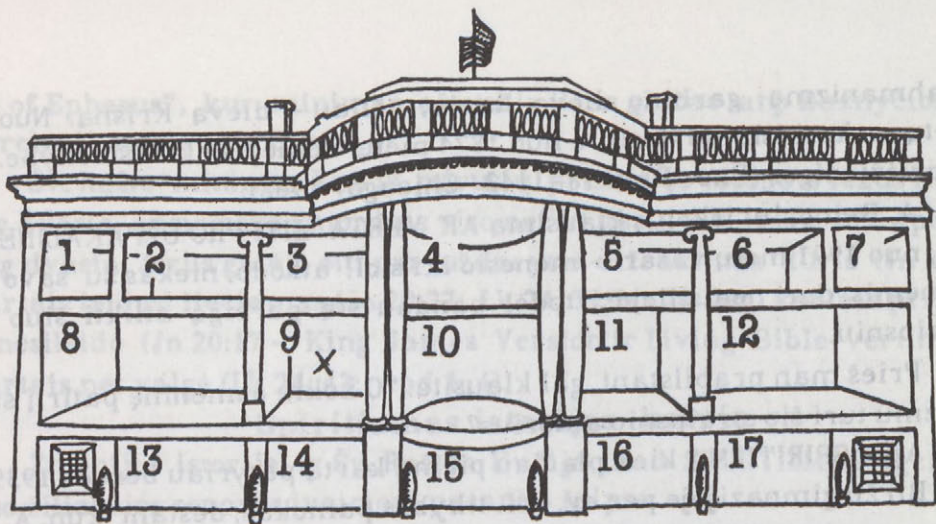
Prieš man prabilstant, gal klausite: “O kokią asmeninę patirtį su spiritizmu turi šio straipsnio autorius?”

Apie SPIRITIZMĄ kiek plačiau pirmą kartą patyriau berods 1939 metais Biržų gimnazijoje per ev. ref. tikybos pamokas, dėstant kun. A. Bal-

19. Tvardovskis iškviečia
Žyгимantui Augustui Barbaros vėlę.
Voicechas Gersonas. „Biesiada Literacka“
1912. Nr. 27. S. 1.

čiauskui. Pamokos metu jis rodė mums spiritizmo seansui reikalingą “inventorių”, kurį buvo įsigijęs Anglijoje. Po to, buvau kviečiamas, gal pedagoginiais tikslais, į seansą klebonijoje. Ten neatvykau, sveikos intucijos perspėjamas, jog nedera “per rakto skylutę” žvelgti į Dievo paslaptis. . .

J. A. V-bių sostinėje Vašingtone, Baltųjų Rūmų 9-tame kambaryje spiritizmo seansuose buvo kviečiama nušautojo prezidento Linkolno dvasia.

Savo gyvenime, kai dar buvau jaunas, esu dalyvavęs dviejuose spiritizmo seansuose: 1944 metais prieš Kalėdas Rytprūsiose, arklydėje, ir 1949 metų rudenį Amerikoje, aristokratų salione. Abu kartus dalyvavau ne iš lengvapėdiško smalsumo, o iš draugiško solidarumo, nors širdyje slapta meldžiausi: "Dieve, jei tai priešinga Tavo valiai, seansas teneįvyksta". Abu seansai buvo nesėkmingi. Dvasia neapsireiškė.

Kodėl Bažnyčia draudžia spiritizmą?

Bažnyčia savo dekretu 1898 metais SPIRITIZMĄ pasmerkė!

Mokslinkams tyrinėti spiritizmą leidžiama.

Daugelis Bažnyčios draudimą žino, bet nežino priežasčių: kodėl draudžiama?!

Bažnyčia spiritizmą draudžia, nes vykdo Dievo valią, klauso JO įsakymų! Visas Šv. Raštas, tiek Senasis, tiek ir Naujasis Testamentas aiškiai ir griežtai pasisako prieš spiritizmą (Kun 20: 6, 27; Apr 21: 8).

Dievas daug kartų perspėja mus neturėti ryšių su SPIRITIZMU!

Viešpats Dievas spiritizmu piktinasi ir juo bjaurisi. Spiritizmas Dievą erzina bei Jį rūstina (2 Ka 9: 22; 17: 17; 21: 6; 23: 24; 33: 6; 2 Už 33: 6; Iza 44: 25).

Į SPIRITIZMĄ, kaip į nuodėmingą blogį, žvelgė Mozė, Izajas, Danilius; Petras, Jonas, Povilas (Įst 18: 10-12; Iza 47: 9, 12; Dan 2: 27; Apd 8: 9, 24; Apr 9: 21; 18: 23; Apd 16: 16-19; Gal 5:20).

Pirmieji krikščionys, priėmę KRIKŠČIONYBĘ, degindavo viešai savo ne vien astrologiniai horoskopines, bet ir spiritizmo burtų knygas (Apd 19: 19).

Ar spiritizmas yra velnio apraiška?

Jei spiritizmą Dievas yra uždraudęs, Jo draudimas yra visuotinis: galioja ne vien žemėje, bet ir danguje. Danguje esančios dvasios, gerbdamos šį draudimą, į spiritizmo seansų kvietimus neatsiliepia! O jei atsiranda dvasių, kurios Dievo draudimo nepaiso, tai reiškia, kad jos yra ne iš palaimintųjų tarpo, bet iš pasmerktųjų. Jos yra iš anti-dieviškų sferų. Aiškiau tariant, jos yra velnio piktosios dvasios ir tarnauja jo interesams (5 Moz 18: 11; Apd 16: 16–19).

Panašiai mano ir Audrius Beinorius: "Ne visuomet galima žinoti kokias jėgas mes iššaukiame, nes retai pas mus apsilanko tie, ką kvietėme. Todėl yra grėsmė pakliūti nežinomų jėgų priklausomybėn, kuri, kaip rodo daugelio mėgėjų patirtis, gali brangiai atsieiti".

Pavyzdžiui, prisiminkime karaliaus Sauliaus atvejį.

Kartą, bėdon patekęs žydų karalius Saulius šaukėsi mirusio pranašo Samuelio dvasios. Dvasia apsireiškė, bet nežinia kieno ji tikrumoje buvo: Samuelio ar velnio?

Krikščionijos bažnytiniai tėvai ir įvairūs teologai, jų tarpe Liuteris bei Kalvinas, manė, kad Sauliui apsireiškė piktoji dvasia, apgaulingai prisistačiusi tarytum būtų Samuelis.

Apie tai Kalvinas rašė: Be jokios abejonės, ten apsireiškė ne Samuelis, nes Dievas niekada neleistų savo pranašui būti subjektu tokiame diaboliškame reikale.

Šį klausimą plačiau nagrinėja prof. C. F. Keil ir F. Delitzsch knygoje **BIBLICAL COMMENTARY ON THE BOOKS OF SAMUEL**, p. 265.

Apie liūdną Sauliaus likimą žinių randame Šv. Rašte: 1 Sam 15: 34–35; 28: 3, 6–12; 31: 1–6, 8–13; 1 Už 10: 1–14; Iza 8: 19–20.

Apsireiškia ne vien piktosios dvasios

Lietuvių Enciklopedijoje (XI, 162–165 ir XXIX, 518–519, Boston, 1963) rašoma, jog Viešpaties Jėzaus Kristaus Motina, t. y., mirusios Marijos dvasia 1608 metais Šiluvoje kalbėjosi su dviem evangelikais reformatais – kalvinais: seminarijos rektoriumi, bakalauru Saliamonu Grocijumi ir katechetu-religijos mokytoju Mikalojumi Fiera.

Kokia buvo šių dviejų reformatų pažiūra į šį Marijos dvasios apsireiškimą?

a) Jiems, kaip ir visiems, tai buvo naujiena, nes iki tol Marija Europoje niekur nebuvo apsireiškusi: Šiluvoje 1608 m., Liurde 1858 m., Fatiemoje 1917 m. ir Medjugorje 1981 m.

b) Juodu žinojo, kad Šv. Raštas draudžia komunikuoti su mirusiųjų dvasiomis. Jiems irgi buvo žinoma, kad krikščionijos teologai į pranašo Samuelio apsireiškimą Sauliui žvelgė, kaip į apgaulingą piktosios dvasios

sios apraišką.

c) Į visą tai atsižvelgiant, nenuostabu, kad į apsireiškimą Šiluvoje minėti du asmenys pažvelgė, kaip į "piktosios dvasios padarą". Juk kartą net Jėzus apaštalams atrodė lyg šmėkla (Mt 14: 26 – "šmėkla" Jurėno, Kavaliausko, Tulabos vertimuose, o "vaiduoklis" Vėliaus vertime).

Įdomu, kad Marijos priekaište kartu skambėjo ir komplimentas, nes darbščių lietuvių žemė nėra apleista, nedirvonuoja: "Čia ariama ir sėjama!"

Kodėl Dievas priešingas spiritizmui?

Kaip kad matėme, SPIRITIZMAS – tai demono įrankis, tai velnio pastangos. Todėl nenuostabu, jog mus mylintis Dievas Tėvas mumis rūpinasi:

a) Kad mes nebūtume velnio apgaudinėjami (Pr 3: 13; Jn 8: 44).

b) Kad mes, bendraudami su velniu, nesusiteptume (Kun 19: 31).

c) Kad mes neužsitarnautume bausmės, prarandant išganymo galimybę (Iš 22: 18; Još 13: 22; 1 Sam 15: 23; 1 Už 10: 13; Gal 5: 20–21; Apr 21: 8; 22: 15).

Apaštalas Povilas perspėja nebūti lengvapėdžiais; žingeidumui nieštant, nežaisti "ugnimi", kad netaptume "klaidinančių dvasių" aukomis (1 Tim 4: 1). Povilas rašo: "Aš nenoriu, kad jūs susidraugautumėte su velniais. Jūs negalite gerti iš Viešpaties taurės ir kartu iš piktųjų dvasių taurės. Jūs negalite būti Viešpaties stalo dalyviais ir kartu velnių stalo dalyviais." (1 Kor 10: 20–21).

Apmąstymą baigiant, prisimintinas Šv. Rašto patarimas: Kamgi mums kreiptis į mirusius, jei mūsų pagalba yra pats VIEŠPATS DIEVAS! (Iza 8: 19–20; Dan 2: 27–28; Rom 1: 28, 32).

Žinių Šaltiniai

1. Bostono Liet. Enc. 5–288, 14–494, 20–150, 165, 28–367, 8, 29–336, 30–65, 32–448, 33–299, 301.
2. Šv. Raštas – verstas A. Jurėno, Č. Kavaliausko, A. Rubšio, J. Skvirecko, L. Tulabos ir A. Vėliaus.
3. The American College Encycl. Dictionary, 1–812, Chicago, 1952.
4. The American Peoples Encycl., 18–068< Chicago, 1953.
5. Illustrated World Encycl., 1–1412, Woodbury, N.Y., 1966.
6. Webster's Third New International Dictionary, 2–1511, Chicago, 1966.
7. Encycl. Brit., 18–1143; 21–42, Chicago, 1968.
8. Tarptautinių žodžių žodynas, Vilnius, 1969.
9. Aid to Bible Understanding, p. 1548, 9, Brooklyn, N.Y., 1971.

10. Bhagavad-gita as it is, Los Angeles, 1976.
11. The Essence of Prayer by E. Gerulis, I-28, Chicago, 1983.
12. Kęstučio Trimako "Aš kviečiu jus", Čikaga, 1988.
13. Mišionėlis - Romos Mišiolas, Toronto, 1989.
14. Pranės Dundulienės "Senovės lietuvių mitologija ir religija", 142 p., Vilnius, 1990.
15. Zbigniew Kuchovič, "Barbora Radvilaitė", 202 ir 280 p., Vilnius, 1991.
16. Roget's Thesaurus of the Bible, p. 985, San Francisco, 1992.
17. Č. Kavaliausko "Trumpas teologijos žodynas", 317 p., Vilnius, 1992.

Povilas Jašinskas

EKUMENINIS INFORMACINIS SUSITIKIMAS TALINE

1994 m. vasario 17 – 20 dienomis Liuteronų Pasaulinė Federacija (LWF), Pasaulinė Bažnyčių Taryba (WCC) ir Europos Bažnyčių Konferencija (CEC) organizavo Taline (Estija) koordinacinį informacinį susitikimą su Baltijos šalių nekatalikiškais krikščioniškais Bažnyčiomis. Į jį buvo pakviesti baptistų, liuteronų, metodistų, reformatų, stačiatikių Bažnyčių atstovai iš Estijos, Latvijos, Lietuvos, Petersburgo ir Maskvos. Susitikimo tikslas – gauti betarpiškesnės informacijos apie minėtų Bažnyčių būklę buvusios Sovietų Sąjungos respublikose, apie jų tarpusavio ekumeninį bendradarbiavimą, apie atsikuriamojo laikotarpio problemas bei poreikius, apie teikiamos pagalbos efektyvumą.

Pusantros dienos buvo pašvęsta išklaudyti trumpiems pranešimams apie kiekvieną Bažnyčią kiekvienoje Baltijos respublikoje. Bažnyčių atstovai pateikė/kai kuriuos duomenis apie parapijų ir narių kiekius, apie savo veiklą, specifines problemas. Lietuvoje dominuoja katalikai, Estijoje – liuteronai, tačiau dauguma problemų panašios, nes jos charakteringos visoms postkomunistinėms šalims.

Tačiau įdomiausia buvo po pranešimų sekusi diskusija. Joje buvo naujai įvardintos kai kurios anksčiau nepastebėtos problemos.

Viena iš diskusijos temų – pastatų atstatymo ir "žmogaus atstatymo" balansas. Labai lengva prašyti pinigų pastatams atstatyti, labai lengva ir jų duoti. Tačiau ne visada tai yra tai, ko konkrečiai Bažnyčiai labiausiai reikia. Bažnyčios pagrindą sudaro žmonės, o pastatai yra tik priemonė padedanti tiems žmonėms susirinkti kartu. Todėl reikalingas tam tikras balansas tarp materialinės ir dvasinės paramos.

Kita iš diskusijos temų – neigiama duodamos pagalbos iš užsienio įtaka. Kaip pastebėjo bent jau Estijos ir Lietuvos atstovai, iš užsienio teikiama materialinė pagalba bei labdara turi ir neigiamą pusę. Visuomenė postkomunistinėse šalyse yra labai deformuota – savotiška “vartotojų” visuomenė, pratusi “gauti”, o ne “užsidirbti”. Sovietų laikais buvo “paskirstymo” sistema, kai žmonės gaudavo materialines vertybes ne pagal darbą, o pagal pažintis, kai esmę sudarė gauti leidimą įsigyti, o ne pinigų sumokėti už daiktą. Sugriuvus sovietinei sistemai, ši paskirstymo sistema dalinai persikėlė į Bažnyčią, kur galima gauti materialinių gėrybių, jų neuždirbant. Taigi, ne visi Bažnyčios nariai ieško Dievo Žodžio, ir tai ir yra neigiama materialinės pagalbos įtaka. Mūsų rėmėjams iš užsienio būtina tai suprasti.

Dar viena iš diskusijos temų – dvasinė tuštuma, žlugus komunistinei sistemai. Šį klausimą iškėlę susitikimo organizatoriai turėjo omenyje Dievo Žodžio stoką mūsų širdyse. Tačiau, kaip pastebėjo Baltijos šalių atstovai, mūsų širdyse tuštumos nėra – jos pripildytos pavydo, neapykantos artimui, priešų ieškojimo aistros, ir t.t. (Gamta nemėgsta tuštumos – Toričelis). Daugelis mūsų žmonių užaugo be Dievo, sovietinėje sistemoje. Jie matė tik tokią sistemą, prisitaikė prie jos, gyveno deformuotą gyvenimą joje. Ir jų širdyse nėra tuštumos – jos pripildytos, kiek pasisekė padaryti, komunistinės ideologijos.

Ir su tuo labai rišasi dar viena diskusijos tema – Bažnyčia postkomunistinėse šalyse. Svarbiausias Bažnyčios uždavinys – atstatyti žmogų, jo sielą. Jei laukinėse tautalėse įvesti krikščionybę pakankamai paprasta, tai postkomunistinėse šalyse tai žymiai sudėtingiau. Bažnytinis gyvenimas buvo sustabdytas karo metais. Ir tas supratimas neliko 1940 m. lygyje, o dar degradavo, užsėmiršo. Bet žmonės Baltijos šalyse tai sunkiai supranta. Jie mano, kad pakanka atstatyti tik pastatus. O tuo tarpu didžiausias darbas yra parodyti žmonėms jų kreivą supratimą, išmokyti juos mąstyti, studijuoti ir suprasti Bibliją. Ir tai įmanoma tik su aktyvia pagalba iš išorės, nes iš vidaus suvokti sistemos deformacijas beveik neįmanoma. Ir tai taip pat turi būti gerai žinoma mūsų rėmėjams iš užsienio.

Diskusijose buvo daug kalbama apie komunistinės sistemos poveikio žmogui analizę. Tačiau tam reikalinga didžiulė parama iš užsienio. Ir “žmogaus atstatymo” problema tampa pagrindinė. Tik dideliu misijiniu ir švietėjišku darbu galima parodyti žmonėms jų dvasinius trūkumus, sustiprinti jų tikėjimo pagrindus, išmokyti tolerancijos kitų nuomonei. Tik tada žmonės sugebės atskirti tikrus lyderius nuo netikrų, ekumeniš-

kai bendrauti su kitomis Bažnyčiomis, būti savo Bažnyčios patriotais.

Atrodo, šis susitikimas buvo iš tiesų naudingas ir informatyvus. Mūsų rėmėjai iš užsienio gavo daug naujos informacijos, geriau supras mūsų poreikius Baltijos šalyse, teikiama pagalba bus efektyvesnė. Susitikimo metu buvo užmegsta ir daug naujų pažinčių. Be rengėjų atstovų iš Ženevos, Vokietijos, Olandijos, Norvegijos, Suomijos, Švedijos, Danijos susitikime buvo keletas Amerikos atstovų, kurių tarpe p. Paul F. Wilson, Krikščioniškų Bažnyčių JAV Nacionalinės Tarybos (NCCC\USA) atstovas iš Niujorko, p. David H. Nelson, Evangeliškos Liuteronų Bažnyčios Amerikoje atstovavo iš Čikagos. Lietuvos Reformatų Bažnyčią atstovavome kun. J. Norvila ir aš.

* * * * *

Hypatia Y. Petkus:

JERUZALĖJE ĮVYKO TARPTAUTINĖ ŽYDŲ – KRIKŠČIONIŲ KONFERENCIJA

Šių 1994 m. vasario mėn. teko būti Jeruzalėje kaip lietuvių reformatų Bažnyčios išeivijoje delegatė tarptautinėje žydų – krikščionių konferencijoje. Tai buvo įspūdingas suvažiavimas kur dalyvavo įvairių religinių įsitikinimų delegatai, viso gal 500 žmonių. Izraelis yra kraštas, kur nuolat siaučia politiniai neramumai, taigi skaitėmės laimingi, kad galėjome visi sugrįžti į namus dar rimtesniems susirėmimams nepradėjus. Visai neteko susidurti su arabais nes jie nebuvo pakviesti konferencijoje dalyvauti. Mahometo pasekėjai arba musulmonai sudaro nemažą skaičių gyventojų ir Izraelyje, ir iš viso pasaulyje. Man paklausus, kodėl mūsų suvažiavime atstovaujamos tiktai dvi, o ne trys svarbiausios pasaulio tikybos, buvo atsakyta klausimu: ar norėtum sukelti tarptautinį incidentą? Atsižvelgiant į tai, kad susirinkome aptarti pasaulinės taikos ir gražaus sugyvenimo, tai buvo daugiau, negu keista.

Kita kiek keista aplinkybė buvo tai, kad be manęs konferencijoje lietuvių nebuvo. Buvo kviečiami Lietuvos evangelikai, tai mūsų manymu ir R. katalikai turėjo būti pakviesti. Labai didelei R. katalikų delegacijai čia vadovavo net du kardinolai: mat neseniai Vatikanas ir Izraelis užmegė diplomatinius santykius. Rusų ir graikų ortodoksų dvasininkai taip pat buvo labai skaitlingi, kaip žinoma ir žydų tikėjimo atstovai iš Izraeliaus ir kitų pasaulio kraštų. Jų tarpe buvo vyriausias rabinas iš Paryžiaus kurs kartu su Anglijos Canterbury arkivyskupu buvo vienas iškiliausių ir įdomiausių kalbėtojų. Protestantai, kaip anglikonai, liuteronai, reformatai iš Europos, Amerikos ir pvz. iš Trečiojo

Pasaulio (Afrikos, Azijos, Indijos . . .) šalių sudarė gal kiek mažesnę da-
lį. Didžioji "Jerusalem Convention Center" salė kur susirinkdavome vi-
suotiniems susirinkimams, būdavo dažniausia sausakimšai perpildyta.

Atrodė suvažiavimas nebuvo vienodai populiarus visų tarpe. Kon-
servatyvūs žydų ortodoksų rabinai (jie sudaro mažumą Izraeliaus vi-
suomenėje) buvo nepatenkinti, kad "žydai randa bendrą kalbą su "ne-
tikinčiais." Ką galvojo arabai liko nežinoma nes niekas jų neklausė.
Faktas, kad aplink mūsų viešbučius (negalėjome viename viešbutyje
sutilpti!) patruliavo ginkluota sargyba, matyt kad išvengtume "tarp-
tautinių incidentų." Man teko sudaryti pažinčių su žydais, kalbančiais
lietuviškai, kurių Izraelyje netrūksta, taigi aš pati vengiau pasikalbėji-
mų su arabais, nors ir labai būčiau norėjusi įeiti į jų galvosena . . .

Kalbant apie ginkluotus karius, viešose vietose, autobusų stotyse
(gal ir gelžkelio, bet maža kas traukiniais važiuoja) visur būdavo uni-
formuotų izraelitų jaunuolių su ilgais automatiniiais šautuvais, kas bu-
vo kiek nejauku.

Toks mažas kraštas, o čia tiek daug įvairiausių gyventojų. Čia at-
vyko tūkstančiai žydų iš įvairių šalių, ir nestebėtina, kad jiems kartais
sunku surasti bendrą kalbą (kaip sakoma, ką turi bendro apsišvietęs
europietis su Etiopijos gyventojų?). Vietiniai, nuo seno čia gyvenantieji
arabai vad. palestiniečiai, skiria save nuo "naujesnių" atvykėlių-mu-
sulmonų. Norom nenorom, nors Izraelis didžiuojasi savo demokratine
santvarka, čia yra "pirmos" ir "antros" rūšies piliečių. Mums, konfe-
rencijos dalyviams, labai norėjosi sužinoti daugiau apie šį kraštą ir jo
žmones. Buvo aišku, kad Izraelis "sėdi ant parako bačkos" ir kad to-
kioje aplinkoje bus sunku surasti tą išsvajotą Šventąją Žemę, Bibliškų
pranašų, patriarschų ir Mesijos Kristaus pėdomis išvaikščiotą. Vėliau,
keliaujant po kraštą, sužinojau, kad čia vistik galima surasti taikos ir
ramybės.

Savo įspūdžius apie Šventąją Žemę apsakiau kitur lietuvių spaudoje
(žiūr. birželio ir liepos mėn. "Draugas" ir "Europos Lietuvis") bet čia
noriu smulkiau aprašyti konferencijos eigą. Obalsis buvo "Tikėjimas
Supasaulėjusioje Visuomenėje". Nagrinėjome klausimą: ar dvasininkai,
religiniai vadovai ir bažnytinės organizacijos gali kuo nors prisidėti
prie visuomeninių problemų išsprendimo? Kur tik žiūri – doroviniai ir
moraliniai principai nebepaisomi: siaučia narkomanija, nusikaltimai,
žmogžudystės, šeimyninio gyvenimo iširimas. Daug kas nebelanko baž-
nyčių, nes ritualai jiems atrodo pasenę. Religiniai vadovai daug kur
nebeturi autoriteto nes jie tebeskrajoja padangėse ir nemoka prieiti
prie žmonių ir pritaikyti savo ganytojišką misiją prie dabartinių sąly-

gų. Konferencijos tikrieji darbai vyko mažesnėse diskusinėse grupėse Holiday Inn patalpose.

Aišku, jokių galutinių sprendimų neprieita. Turėjome progos dalyvauti ir pareikšti nuomonę keliose tokiose grupėse, kaip pvz. Dvasinių Vertybių Beieškant, ar Tautybių ir Mažumų Reikšmė, – Teigiama ar Neigiama? Iš visų labiausia populiari buvo diskusinė grupė apie vad. Genetikos Inžineriją. Tai mokslo šaka, turinti didelės reikšmės mūsų laikais. Iškilį mokslininkė – kanadietė vadovavo pokalbiui apie problemas, kylančias mokslininkams įsimašius į gyvybės ir mirties procesus. Net ir tiems, kuriems trūko šioje srityje žinių, paaiškėjo problemos sąryšy su gimdymų sustabdymu ar jų skatinimu nenatūraliomis priemonėmis, kaip ir su eutanazija – gyvybės nutraukimu. Mokslininkai turėtų atsižvelgti į savo sąžinės diktuojamus etikos bei dorovės principus.

Dalyviai pareiškė įvairiausių nuomonių, daugumoje iš religinio taško. Žmogaus arogancija nežino ribų, sakė teologai. Žmonės nori konkuruoti Viešpaties Dievo autoritetą ir nuolat stato naujus Babelio bokštus.

Nereikia manyti, kad delegatų tarpe buvo vien teologai, daug buvo ir pasauliečių su įvairiausiais įsitikinimais, kartais labai toli nuo konservatyvios galvosenos. Didelio išpūdžio paliko įžymaus žydo filosofo kalba, aiškinant kodėl jis yra laisvamanis. Konferencijoje buvo malonu susitikti pažįstamų iš buvusių suvažiavimų, kaip pvz. delegatai iš Sri Lanka ir Marocco, susipažinti Korejoje 1989 m. Džiaugsmo sukėlė ir reformatai Kalvinistai iš Prancūzijos, Škotijos, Belgijos ir Šveicarijos savo tikėjimu artimiausi mūsų ev. reformatų Bažnyčiai, kurie dėvėjo kaip ir mes, Hugenotų Kryžiaus simbolį. Įdomu buvo susitikti Vakarų Afrikos delegatus (iš Zaire buvo net 25!), kalbančius prancūziškai, ir Rusijos šalių dvasininkus, kitaip nemokančius, kaip tik rusiškai. Tai tikriausia buvo staigmena amerikiečiams, anglams ir kitiems kurie galvoja, jog visas pasaulis turi susikalbėti angliškai.

Buvo progos padalinti delegatams lapelių apie lietuvių reformatų Bažnyčią ir knygelių "The Lithuanian Ev. Reformed Church", 1992 – prisiminti, kad ir mes egzistuojame! Aš buvau vienintelė lietuvė ir atrodė, kad latvių buvo du asmenys, iš jų vienas – jaunas liuteronų vyskupas vardu J. Vanags. Kita įdomesnė pažintis buvo su Izraeliaus organizacijos AMCHA vadovu "Psychosocial Counselling for Holocaust Survivors and their Families" (dvasinė ir visuomeninė pagalba nukentėjusiems nuo Holokausto – t.y. nacių vokiečių vykdyto genocido). AMCHA organizacija daro savo humanitarinį darbą visur, kur tik gyvena tokie

nukentėję asmenys. Man teko jų sutikti Izraelyje, kai vėliau susipažinau su žydais iš Lietuvos. Tai buvo išimtinai tokie, kurie su lietuvių geradarių pagalba išsigelbėjo nuo nacių žiaurmo. Kai kas iš jų yra giliai dvasiniai sužaloti ir ilgai nešios baisių pergyvenimų žaisdas. Galima įsivaizduoti, kad jų šeimos ir artimieji irgi turi problemų

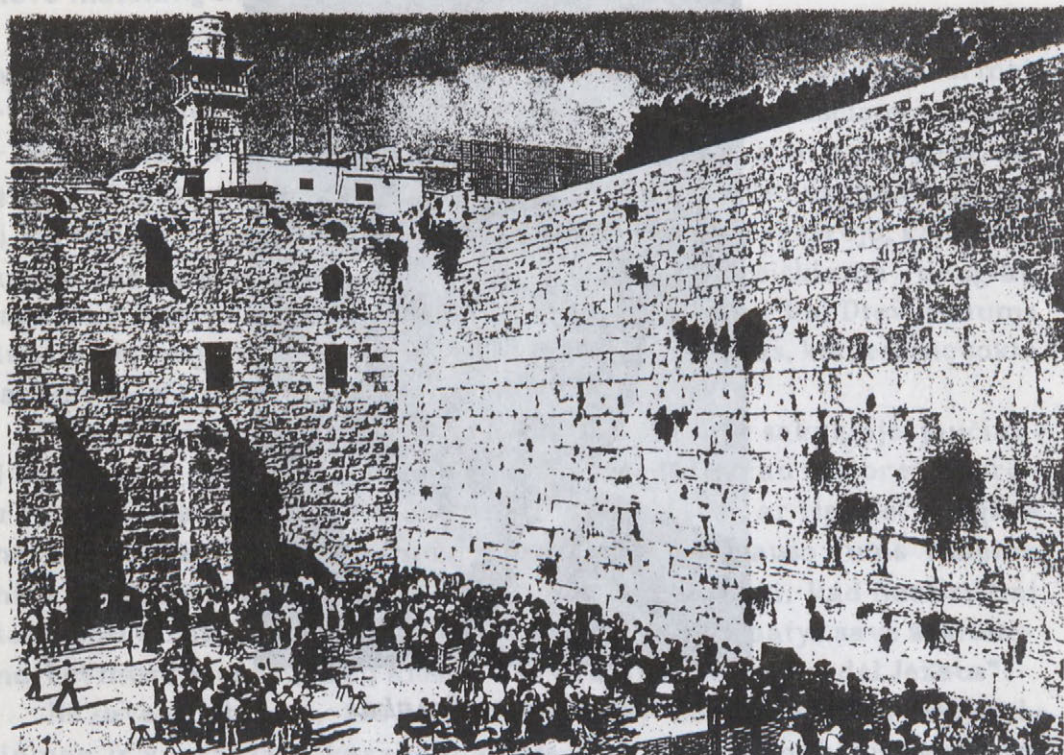
Žydų iš Lietuvos Izraelyje gyvena gana daug. Tel-Aviv mieste veikia jų organizacija, kur jie kas mėnesį susirenka pasikalbėti lietuviškai ir pasidalinti atsiminimais apie "senus, gerus laikus". Deja, nors buvau kviesta, bet nebuvo laiko ten dalyvauti. Teko susidaryti artimesnių pažinčių Haifos biržiečio šeimoje ir Jeruzalėje, kur Vilniaus universitetą beįgęs odontologijos profesorius mane apvedžiojo po visą žavingąjį senamiestį. Jeruzalė, kaip mėgstama sakyti, vieną kart pamačius, visad šaukia keleivį atgal. Nors amžiumi kur kas senesnis, miestas primena Vilnių, visų pirma dėl to, kad čia gyvenusios įvairios tautybės ilgai kovojo dėl viršenybės. Kiekvienas kvartalas – žydų, arabų, krikščionių – turi savo atskirą charakterį ir savo atskirus pastatus bei paminklus. Norėčiau į ten sugrįžti, kai miestas švęs 5.000 m. sukaktį nuo to laiko kai Karalius Dovydas paskelbė Jeruzalę savo valstybės sostine.

Iš daugybės įspūdžių reikia daryti atranką. Gal būt Raudojimo Siena Jeruzalėje buvo man įspūdingiausia. Tai vienintelė išlikusi senovinės Saliamono Šventyklos dalis. Tikintieji linguodami ir kartais garsiai aimanuodami kalba maldas arba kiša popieriukus su savo maldomis į sienos plyšius. Dievas tikrai visas maldas supranta – aš įkišau lietuviškai rašytą maldą į sieną. Kokios apeigos nebūtų, visur ieškoma Dievo, kurs lieka vienas ir tas pats. Prisiminiau savo tėvelio Martyno Yčo kelionę 1916 m. su R. katalikų kunigu Žilium į Rytų šalis, kaip rašyta jo "Atsiminimuose". Kun. Žilius atsikalbinėjo, kad jam nepatogu, bet vėliau pilnai pritarė, kai M. Y. uždegė žvakę budistų šventykloje Japonijoje. Grįžtant prie Raudojimo Sienos, ortodoksai rabinai kurie tvarko tuos reikalus dabar priima ir FAX'u siunčiamas maldas, jei maldininkas pats negali asmeniškai atvykti. Daug čia nerašysime, nes kiti apie Izraelį yra parašę. Gal ne visiems žinoma, kad pirmoji knyga – vadovas po Šv. Žemę yra lietuvio parašyta. Gal XVI a. D. Kunigaikštis M. Radvila Našlaitėlis, atlikęs maldininko kelionę su didele raitelių svita, parašė "Hierosolymitana Peregrination" (1601 m.). Rašė lotyniškai, kaip buvo tų laikų mada, kai dar nebuvo priimta literatūroje naudoti lenkų kalba.

Nėra vietos nei laiko papasakoti, kaip aš mėginau atrasti Kristaus pėdsakus prie Galilėjos Jūros. Kone visą savo trumpą gyvenimą Jis

praleido šiose apylinkėse: tolimiausia ir paskutinė kelionė buvo į Jeruzalę. Vietos, kur pagal Evangelijas buvo padaryti jo stebūklai, vis lieka atmintyje, kaip ir Capernaum'o miestelis. Ten stovi didžiulės sinagogos liekanos kur manoma, kad Jėzuz pirmą kart išėjo pamokslininkauti. Neilgai jis čia buvo, nes išdrįso aštriais žodžiais barti miestelio pasiturinčius ir labai ištvirkusius gyventojus. Atvirame lauke yra vieta, kur Kristus būk sakęs Kalno Pamokslą. Netoliese esančioje bažnytelėje Duonos Kepalų ir Žuvų Stebūklas įamžintas patrauklioje Byzantijos laikų mozaikoje. Prie Jordano upės palinkusių žilvičių sėdėjau ir galvojau apie Šv. Joną Krikštytoją, bet suvenyrų parduotuvėms pertraukė tokias svajones, siūlydami pirkti "buteliuką švento vandens".

Taip jau yra šioje labai sukومercintoje šalyje kur tūkstančiai maldininkų ar turistų suvažiuoja pažiūrėti, kur kadaise pranašai vaikščiojo ir vykdė stebūklus. Amžių bėgyje pristatyta bažnyčių bažnyčios, kur tik kas nors pažymėtino įvyko, sakysime Pranašo Elijos paėmimas į dangų. Viena iš tokių, kur paminklo nėra, yra mūšio laukas vardu Armagedon'as. Palikta vaizduotei, kiek kartų čia kovėsi priešų kariuomenės, kaip Biblijoje minimi filistinai su izraelitais. Pagal Šventraštį, čia įvyks paskutinės visų kraštų valdovų kautynės, kas bus pasaulio pabaiga. Pavyko man mesti žvilgsnį į šį išgąstingą pliką lauką – nesigalėjau, kad progos ten vaikščioti nebuvo.

JERUZALĖ – Raudojimo Siena

* * * * *

KUNIGĄ MYKOŁĄ FRANKĄ PRISIMENANT

1994 metų balandžio 10 dieną Vilniaus ev. reformatų parapija paminėjo prieš 26 metus amžinybėn pašaukto kun. Mykolo Franko aštuoniasdešimtąsias gimimo metines. Šiandien ev. reformatai Lietuvoje pergyvena nelengvą laikotarpį, todėl prisiminimas žmogaus, sąžiningai, ištikimai ir kantriai tarnavusio Bažnyčiai pačiu sunkiausiu didžiausio suspaudimo laikotarpiu, prasmingas.

Mykolas Frankas gimė 1914 metais Maskvoje. Baigęs Biržų gimnaziją studijavo teologiją Kauno Vytauto Didžiojo universitete. Uždarius teologijos fakultetą, studijas tęsė Prahos universitete. 1939 metais buvo ordinuotas į kunigus ir rugsėjo mėnesį savo tarnybą pradėjo Papilio parapijoje. Deja, netrukus sekė sunkūs išbandymai, prasidėjo karas, sugriautas bažnyčios bokštas, sudaužyti vargonai, masiniai trėmimai, persekiojimai, bandymai nužudyti iš pasalų ir ilgas iki pat gyvenimo pabaigos trukęs buldozerinio ateizmo laikotarpis.

Niekieno pasakojimai ir prisiminimai tiksliau neapibudins nuveikto darbo ir to, kas kunigui buvo gyvenimo tikslu, kaip jo paties pamokslas – ataskaita parapijai 25 metų kunigavimo ir 50 metų amžiaus sukakties proga, kurį žemiau talpiname.

Kun. Mykolas Frankas

Mūsų tarnystė

“Nes mes ne patys save skelbiame, bet mūsų Viešpatį Jėzų Kristų, o save kaip Jūsų tarnus dėl Jėzaus”.

Broliai ir seserys,

II Kor. 4, 5.

Šiandieną švenčiame šios mūsų senos bažnyčios pašventinimo dieną. Aš gi švenčiu savo 50 metų amžiaus ir 25 kunigavimo metų sukaktį. Dievas buvo maloningas. Daug mielų žmonių, per tuos metus keliavusių drauge, ilsisi. Prisimenu vyriausiuosius bendruomenės vadovus, savo mokytojus, įvedusius kunigystės urėdan, kolegas, visus tuos, kurių nebėra mūsų tarpe. Bendruomenės veidas per tuos 25 metus labai pasikeitė. Tai nuteikia rimčiai, bet ir priklauso šiandieninei šventei.

Dėkoju visiems pamaldų dalyviams, seniūnams ir patikėtiniams, kurie prisiima dalį rūpesčių dėl mūsų evangeliškos bažnyčios, bet visų pirma dėkoju Dievui, kad Jis leido man sulaukti šios dienos. Jis dovanojo man gyvybę, jėgas ir sveikatą. Dėkoju Dievui už ištikimą draugę, kuri remia darbe ir gyvenime. Dėkoju Dievui už ištikimas mūsų bendruomenės sielas, už tvirtas tikėjimo širdis. Visame tame jaučiu ir pergyvenu Dievo maloningumą.

Prieš šiuos mielus ir gražius pergyvenimus blanksta visa kita. Nemėgstu aimanuoti. Yra neteisu, jei kas kitus ragina kantrybei, ištvermei ir pasitikėjimui, pats dejuoja ir skundžiasi. Esame krikščionys, galime ir pajėgiame kai ką iškęsti. Kunigui su dažnu tenka turėti kantrybės, bet taip pat ir parapijai su kunigu. Jei kartais tenka išgirsti nepritarimo žodį, tai tas dar toli gražu nėra vinis į kryžių. Kartais pagalvoju, kad mes, kunigai esame gana lepinami žmonės, ir kad mums reiškiamą daugiau pagarbos negu to uzsitarnaujame. Ir todėl yra teisu, kai Dievas mums siunčia perspėjimus ir sukrėtimus tuomi primindamas, kad esame tokie pat žmonės kaip ir kiti.

Prieš 25 metus, kai aš pirmą kartą stovėjau šioje sakykloje, jaučiausi svetimas ir nedrąsus. Pirmajame pamokse išdėsciau užsibrėžtą programą ir įsipareigojimus. Šiandieną klausiu savęs: ar išpildei programą, ar ištesėjai įsipareigojimus? Sprendimas priklauso Jums visiems, mieli parapijiečiai. Aš pats galiu tik kukliai pasakyti, kad nuoširdžiai stengiausi dirbti pagal apaštalo Povilo žodį: “Mes ne patys save skelbiame, bet mūsų Viešpatį Jėzų Kristų, o save kaip Jūsų tarnus dėl Jėzaus”.

Ne save skelbiame, nes kasgi mes esame? Nei vienas nėra nepakeičiamas. Ir vargas tam, kas skelbia pats save! O toksai pavojus nemažas.

Prie kiekvieno esančio šioje tarnystėje šliejasi gundytojas ir šnibžda: tokio kaip tu dar nebuvo, dabar bus viskas kitaip. Stengiausi, kad Dievas išlaikytų man jautrią širdį ir budrią dvasią. Dažnai esu klausiamas ar labai sunku būti kunigu ir skelbti mintis, kurioms pasaulis kuo toliau tuo labiau netiki, stengtis ir stovėti už tiesas, kurias daug kas atmeta, laikytis idealų, kurių siekia tik nedaugelis. Krikščionys, rodos, stovi tokie vieniši, o viešojo gyvenimo srovė šniokščia pro šalį. Tuo labiau aš jaučiuosi esąs savo vietoje. Juo daugiau žmonių atpuola, tuo būtinesnė man tampa manoji pareiga. Mes privalome atlikti savo pareigą, mes skelbiame Jėzų Kristų, mūsų Viešpatį.

O Viešpatį žmogus privalo turėti. Jei žmogus neturi gerojo Viešpaties, jis turi nelabą. Kas išlaisvina mus nuo nuodėmės ir gelbsti iš nusidėjimų, jeigu ne tas, kuris nekaltas aukojosi už kaltuosius? Kas gelbsti mūsų sielas ir veda jas išganyman, jei ne tas, kurio siela buvo viena su Tėvu? Kas pašventina mūsų gyvenimą, tramdo įgeidžius, ugdo jėgas, valo širdis, daro mus džiugiais ir linksmais, jei ne tasai, kuris pats yra šventas ir tyras ir laisvas ir palaimintas? Kas mus guodžia skausme, liudesy, varge ir netekty, jei ne tas, kuris prisiėmė mūsų skausmus? Kas įgalina mus džiugiai gyventi ir ramiai mirti, jei ne Kristus? Todėl skelbiame ne patys save, bet Jėzų Kristų, mūsų Viešpatį. Mes esame Jūsų tarnais dėl Jėzaus. Širdimi suvokiu šią apaštališką tiesą – tarnauti žmonėms Viešpaties įsakymu pagal jojo valią. Kunigas gali kalbėti ir elgtis pataikaudamas žmonėms ir jiems įtikti. Juk labai lengva pataikavimu ir klastingu meilumu įsiteikti žmonėms, priešingai didžiajai Tiesai ir Dievo valiai. Bet šituo keliu eiti aš, evangeliškos Bažnyčios Dievo Žodžio tarnas, negaliu ir nenoriu, todėl kartas nuo karto tenka patirti priešiškuo.

Noriu būti ir likti Jūsų tarnu dėl Jėzaus, kiek man Dievas yra skyres žemiskos kelionės, tarnauti Jums tuo, ką mūsų Viešpats yra man patikėjęs. Mano laikas ir jėgos priklauso bendruomenėms, kurioms tarnauju. Teleidžia man Viešpats Dievas ir toliau tarnauti žmonėms pagal apaštalo Povilo žodį "Mes ne patys save skelbiame, bet mūsų Viešpatį Jėzų Kristų, o save kaip Jūsų tarnus dėl Jėzaus. Amen.

Papily, 1964. IX. 20

VLADO JAKUBĖNO SUKAKTIS

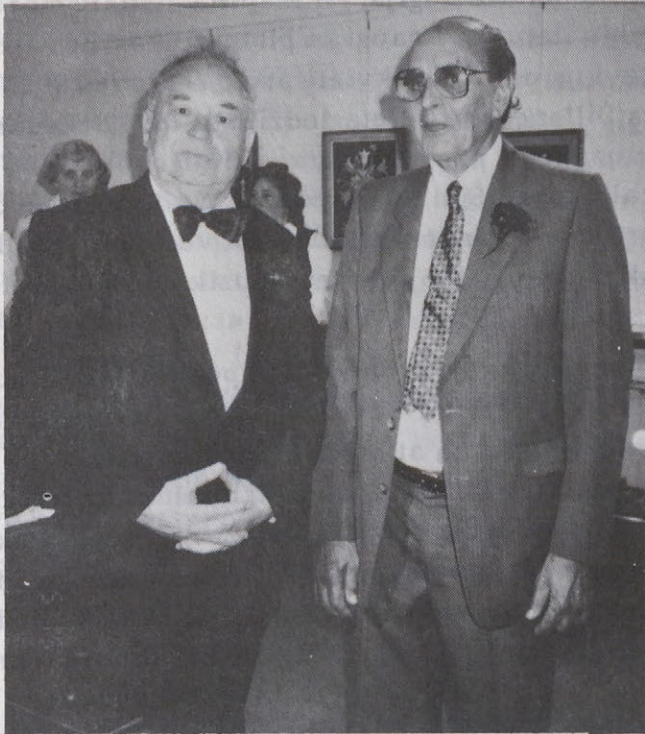
Vladas Jakubėnas nėra pamirštas, nors šis išymiausias lietuvių liaudies dainų ir muzikos sukūrėjas jau keletą metų ilsisi ant vieno lietuvių tautinėse kapinėse esančių kalnelių. Jis buvo ypač šiais metais ypatingai prisimintas, minint jo 90-tąjį gimtadienį. Pirmiausia iš ryto gegužės 15 d. evangelikų–liuteronų Tėviškės bažnyčioje su malda ir velionies harmonizuota liaudies giesme “O kad aš Jį regėčiau“, dalyvaujant jo sesutei Halinai Jakubėnaitei–Dilinei, parapijiečiai prisiminė šį didįjį tautos kompozitorių. Nors Vladas Jakubėnas buvo evangelikų–reformatų tikybos žmogus, bet daug metų buvo vargonininku ev. liuteronų Ziono bažnyčioje, o taip pat artimai bendradarbiavo su Tėviškės parapijos choru, harmonizuodamas jam visą eilę liaudies giesmių ir talkininkaudamas vargonų muzika Verbų sekmadieniais įvykstančiose giesmių šventėse.

Kiek vėliau tą pačią dieną Balzeko lietuvių kultūros muziejaus salėje įvyko iškilmingas kompozitoriaus gimtadienio sukakties minėjimas, kurį pravedė Vlado Jakubėno draugija. Į minėjimą atsilankė gausus būrys Čikagos ir apylinkių lietuvių. Draugijos pirmininkas Edvardas Šulaitis pasveikino atvykusiuosius, pakvietė prof. Vlado Jakubėno salėje esančią seserį Haliną Dilienę tarti keletą žodžių. Dilienė dėkodama rengėjams ir atlikėjams už įdėtas pastangas, pasidžiaugė minėjimo suruošimu. Kiek ilgesne kalba Algis Šimkus išryškino Vlado Jakubėno gyvenimą ir kūrybą, kuri, nuo Čiurlionio laikų, buvusi pati produktiniausia. Be to jo veikla neapsiribojusi vien muzika, jis rašęs taip pat nemažai recenzijų į spaudą.

Sukakties programa susidėjo iš paties kompozitoriaus liaudies dainų, prūsų lietuvių liaudies dainų ir Tėviškės parapijos chorui harmonizuotų liaudies giesmių. Programą atliko: Manigirdas Motekaitis pianinu, Lijana Kopūstaitė, Dalia Eidukaitė–Panelli, Algimantas Barniškis, Algirdas Brazys ir Jonas Vaznelis solo partijomis, Mangirdui Motekaičiui ir prof. Anicetui Arminui akomponuojant. Be jų dar teko girdėti prof. Aniceto Armino vadovaujamus Jakubėno draugijos kvartetą ir kamerinį chorą, susidedantį iš Aldonos Buntinaitės, Dalios Eidukaitės–Fanelli, Algimanto Barniškio ir Lino Sprindžio. Tad ir klausytojai galėjo būti dėkingi sukakties minėjimo suruošimu Jakubėno draugijai, kuris praėjo pakilioje dvasioje. E. Brooks tarė padėkos žodį. O jeigu iš jaunesnių skaitytojų nebūtų pakankamai girdėję apie kompozitorių ir pedagoga

Prof. A. Arminas diriguoja kameriniam chorui per Vl. Jakubėno minėjimą Čikagoje 1994. V. 15.

Vlodo Jakubėno minėjime paskaitą skaitė muz. Algis Šimkus. Prof. Arminas, kairėje.

Vladą Jakubėną, čia norisi pridurti keletą smulkmenų iš jo gyvenimo:

Prof. Vladas Jakubėnas gimė 1904 m. gegužės 15 d. Biržuose, evangelikų-reformatų kunigo Povilo ir jo žmonos Halinos Lipinskaitės Jakubėnų šeimoje, ant ežero kranto esančioje klebonijoje. Matomai iš savo motinos, kilusios iš labai senos evangelikų-reformatų šeimos ir pasižymėjusios nepaprastu muzikalumu, paveldėjęs muzikalius gabumus, sukūrė pirmąją dainą apie gėles iš šieno.

Ne visiems pasiseka su "Gėlėmis iš šieno" išsipuošti kelią į gražesnę, laimingesnę ataitį, bet 1923–24 metais žiemą Vladui Jakubėnui jos padėjo, sukūrus pagal Kazio Binkio žodžius šią daugelio mėgstamą dainą. Be abejo ir jis neapsiėjo be sunkumų, nors net Kipras Petrauskas, koncertuodamas Biržuose, pripažino jaunam kompozitoriui kūrybinį sugebėjimą ir asmeniškai paprašė tuolaikinį krikščionių-demokratų vyriausybės švietimo ministerį dr. L. Bistrą suteikti šiam gabiam jaunuoliui stipendiją. Bet kadangi jaunas "Gėlių iš šieno" kompozitorius buvo

Komp. Vlado Jakubėno sesuo Halina sveikina jos brolio Vlado gimimo metinių dalyvius. A. Šulaitis kairėje.

evangelikų tikybos, stipendijos nesusilaukė.

Jaunajam muzikui vis tiek pasiseka 1924 m. įstoti į Rygos konservatoriją kompozicijos studijoms. Po sugrįžimo 1928 m. birželio mėnesį į Kauną, Kaune įvyksta jo kūrinių koncertas, dalyvaujant operos solistei E. Kardelienei, smuikininkui Vl. Motekaičiui ir pačiam kompozitoriui akomponuojant. Šiuo koncertu susidomėjo ne tik Kauno muzikinė visuomenė, bet jau dabar tautininkų vyriausybės švietimo ministeris inž. K. Šakenis, sutikdamas duoti stipendiją tolimesnioms studijoms. Vladas Ja-

kubėnas dar tą patį rudenį išvyksta į Berlyną, kur Aukštojoje Muzikos Akademijoje pasisekė įstoti į kompozicijos fakulteto "meistrų klasę". Čia jo kūriniai buvo atliekami mokyklos koncertuose, susilaukdami net Berlyno dienraščių palankių recenzijų. Studijas užbaigęs sugrįžta į Kauną ir pradeda pedagogo darbą muzikos konservatorijoje, rašydamas kartu recenzijas į "Lietuvos Aidą" ir kitus kultūrinius žurnalus.

Karo banga nubloškia ir jį į Vokietiją. O karui užsibaigus pabaltiečių pabėgėlių stovyklose jam tenka būti pirmaeilium koncertiniu komponatoriumi įvairių koncertų metu ir tęsė muzikinio pedagogo darbą. Šiuo darbu užsiėmė Vladas Jakubėnas atvykęs ir į Čikagą. Be to nuo 1947 m. iki 1967 m. buvo vargonininku ev. liuteronų Ziono bažnyčioje, skirdamas atliekamą laiką kompozicijai.

Jis sukuria orkestrui "Miško" svitą, Antrajai Dainų šventei "Tremtinių ir išvežtųjų", giesmę, mišriam chorui skirtą poemą "Mano Pasaulis", pagal B. Brazdžionio žodžius "De Profundis", kuri atliko Jurgio Lampsačio vadovaujamas ev. liut. Tėviškės parapijos choras, visą eilę bažnytinių liaudies giesmių harmonizaciją, dvi kantatas, iš kurių žinomiausia yra "Pranaše Didis".

Deja profesoriaus ir kompozitoriaus Vlado Jakubėno kūrybinę veiklą ir gyvenimo giją netikėtai nutraukė 1976 metais širdies smūgis.

Myk. Zablockas

SAVĖS IEŠKOJIMAS

*Vartau prisiminimų knygoj
Senus, pageltusius lapus:
Vieni vos paliesti subyra,
Kaip pats gyvenimas trapus,*

*Kituos vaizdų tiktai truputis,
Senųjų bruožų vos keli.
Bandai atspėti ko čia būta...
O prisiminti negali...*

KLAIPĖDOS SUKILIMO DALYVIS PASAKOJA

Hermanas Pavilionis, MŪSŲ SPARNŲ bendradarbis ir ilgametis mūsų Bažnyčios rėmėjas, neseniai atšventė savo 90-ties metų sukaktuves.*) Savo ilgo gyvenimo bėgyje šiapus ir anapus Atlanto, prisirinko visą pluoštą reikšmingų atsiminimų. Kilęs iš Iškonių kaimo, lankė netoliese Biržų gimnaziją. Dar pačioje jaunystėje teko būti istorinių įvykių liudininku ir dalyviu. Jo vaizduotėje nuolat grįžta gilaus įspūdžio padaręs Klaipėdos sukilimas. Pasiryžęs pasitarnauti Tėvynei, Hermanas paliko gimnazijos suolą ir išėjo į didelį žygį. Lietuvoje buvo ir daugiau jo amžiaus entuziastų, tarp kurių buvo dar ir kitas biržietis, Kauno "Aušros" gimnazijos VIII klasės mokinys Vl. Jakubėnas (vėliau – iškilus kompozitorius). Be kilnaus tikslo – Klaipėdos vadavimo – be abejo juos viliojo tas didelis nuotykis – daug įdomybių žadanti kelionė į nežinią.

Gimnazistas H. Pavilionis

*) Apie tai plačiau rašyta M. S. Nr. 70 psl. 52

Tas žodis "Klaipėda" – miesto ir krašto pavadinimas – kone kiekvieno lietuvių sąmanėja sužadina tautinius sentimentus. Tai šalis, lietuviškų genčių apgyventa, ilgus metus svetimų okupantų paglemžta. Ji gimininga Mažosios Lietuvos sąvokai, o ši niekada neišsivadavo iš vokiečių priespaudos. Jie pakrikštijo šią sritį "Rytprūsių" vardu ir per aršią germanizacijos politiką kone visiškai išnaikino čiabuvių gyvenotojus. Svajotojams apie garsingą Lietuvos praeitį Mažosios Lietuvos są-

voka yra įgijusi mistiškai romantišką atspalvį. Per neaiškias istorines miglas matome, kad ten mūsų giminaičių būta, matome legendarinius herojus narsiai, bet veltui, kovojančius už laisvę... Senovės prūsai dingo tik kur nekur savo pėdsakus palikdami...

Ev. reformatai – konfirmandai. Biržų gimnazija, 1924 m. Iš kairės: P. Bružas, H. Pavilionis, 2 neatpažinti, Pavinkšnytė ir Vl. Jakubėnas.

Klaipėdos išvadavimo žygis, įvykęs 1923 m. neapsiėjo be pastangų ir ginkluotų susirėmimų, bet kraujo praliejimo buvo nedaug. Tai buvo palyginamai neseniai ir žygis tebelinksnuojamas lietuvių spaudoje, ypač sąryšyje su nuolat išskylančiu Mažosios Lietuvos klausimu (Čikagos Akiračiai šią vasarą talpino ilgesnį mokslinį straipsnį). Istorikai ir dabar nesutaria dėl tikrų Sukilimo aplinkybių – kodėl ir kaip, o ypač kas dalyvavo ar nedalyvavo. Tai įdomus lapas Nepriklausomos (1918–1940) Lietuvos istorijoje, prie ko sugrįšime vėliau. Tarp kitko, Klaipėdos Krašte nuo seno vyravo evangelikų tikėjimas.

Hermanas pasakoja, kad buvo žiauri žiema kai jis paliko gimnazijos VII klasę sausio mėn. viduryje. Laimingai grįžo namo iš Klaipėdos kovo mėn. Teko matyti sniego pūgas ir drebėti nuo šalčio nes nebuvo pakankamai šiltų drabužių. Kas dėl nuotaikų jo šeimoje, Hermano tėvas – Povilas – visada reikalavo, kad jis baigtų gimnaziją. Tėvas buvo baigęs Mintaujos gimnazijos keturias klases ir visad gailėjosi, kad turėjo palikti mokslą. Grįžo į tėviškę nes nebuvo kam vesti tėvų ūkio. Povi-

*Du reformatai-kaliforniečiai – inž.
H. Pavilionis ir dr. med. J. Kregždė.*

las Pavilionis buvo apsišvietęs, skaitė knygas ir laikraščius, mėgo meną ir muziką. Savo vienintėlio sūnaus išsilavinimu ypatingai rūpinosi, nes būdamas giliai tikintis reformatas, svajojo jį išleisti į kunigus.

Tačiau Hermanas tam jokio pašaukimo neturėjo ir tik norėjo būti menininku. Jis sako, kad kone visada turėdavo pieštuką ir teptuką rankoje. Piešdavo karikatūras, ypač mokytojų atvaizdus, ir prajuokindavo jomis kone visą gimnaziją (ypač jei tilpdavo mokinių leidinyje "Svirplys"). Kai kurie gimnazistai iš toliau gyvendavo pačiame Biržų mieste, kaip ir Hermanas, kurs vaizdžiai atsimena Januševičiaus bendrąbutį prie Apaščios upės. Tai buvęs toks "pusbajoris" priglaudęs apie tuziną moksleivių. Tarp jų buvo (vėliau pagarsėjęs poetas) Bernardas Brazdžionis (amžiumi jaunesnis). Jau ir tada jis žinojęs savo vertę ir megęs reklamuotis, sako Hermanas.

Sumanymas žygiuoti Klaipėdon kilo tėviškėje – Iškonyse – 1922 – 23 Kalėdų atostogų metu. "Pasitariau su savo kaimynu Jonu Ladyga (tai buvo Lietuvos kariuomenės generolo Kazio brolis). Nusprendėm vykti kaip šauliai ir išvykom su šaulių būrio vadu Lukoševičium į Kretingą. Neatsimenu, kad būčiau matęs kokias šaudynes. Priešai, daugumoje prancūzai tada okupavę Klaipėdą, labai greit atidavė ginklus. "O dėl gimnazijos diplomo įgijau jį didelio pasiryžimo dėka. Grįžus į gimna-

zijos VII klasę, buvau žymiai atsilikęs su mokslu, bet energingai užsi-
spyrus pajėgiau sekančiais metais baigti Biržų gimnaziją“. Tada gim-
nazijoje mokėsi keli vėliau pasižymėję reformatai, pvz. muzikas Vla-
das Jakubėnas, mokytojas ir veikėjas Petras Bružas, kaip matyti nuo-
traukoje.

Tarp kitų Hermanui brangių atsiminimų yra studijos Kauno Meno
mokykloje, kur dėstė iškilūs menininkai Galaunė, Kalpokas, Šlapelis,
Šklerius ir neužmirštamas “meno patriarchas“ A. Varnas. Hermanas
atvyko Amerikon 1927 m. į Boston’o apylinkes, vėliau Čikagoje baig-
damas Institute of Design ir įgydamas profesinio inžinieriaus diplomą.
Tai tiesioginiai neliečia mūsų temos, bet reikia paminėti, kad išėjęs į
pensiją apsigyveno Kalifornijoje ir gavo diplomą meno srityje Whittier
College 1978 m. Prieš kelis metus nusikėlė Beaver, Pa. ir ten su žmona
gyvena netoli sūnaus, marčios ir anūkėlių.

Štai žiupsnys istorinių duomenų apie patį Sukilimą. Pirmojo Pasau-
linio karo (1914–1918) laimėtojai – Sąjungininkai – nustatydami taikos
salygas Versalio sutartimi, atskyrė Klaipėdos Kraštą nuo Vokietijos.
Jiems buvo žinomas Klaipėdos “lietuviškumas“ ir Lietuvos noras turėti
savo uostą. Tačiau jie su savo sprendimu neskubėjo. Paskirti tai sričiai
okupuoti Sąjungininkų vardu prancūzai kariai išbuvo beveik pora me-
tų. Lietuviams atrodė, kad be tvirto ekonominio užnugario Klaipėdos
uostas neišsilaikys. Ir tkrai, miestas ir uostas pradėjo smukti, buvo di-
delė bedarbė, prekyba laivais beveik visiškai sustojo. Be to santykiai
tarp klaipėdiečių, vokiečių ir lietuvių paaštrėjo. Vokiečiai rankose lai-
kė vadeles ir visokiais būdais mėgino iš lietuvių padaryti “antros rū-
šies piliečius.“

Klaipėdos sukilimo vadovaujančią rolę turėjo prityręs karininkas,
Carinės Rusijos akademijų auklėtinis (vėliau žinomas diplomtas) Jonas
Budrys. Mūsų žinios paimtos iš jo straipsnio LIETUVIŲ ENCIKLOPEDIJOJE,
Boston, XII t. Jo tvirtinimu, lietuviai klaipėdiečiai, Erdmonui Simonai-
čiui vadovaujant, sudarė Gelbėjimo Komitetą ir galop 1922 m. įgaliojo J.
Budrį (Kaune) sudaryti planą ir surasti pajėgas žygiui suruošti. Šis pa-
sirinko savo padėjėjais P. Klimaitį ir J. Oksą. Surinkta virš 5 kuopos ar-
ba 550 savanorių. Vėliau susidarė 6-toji kuopa, daugiausia gimnazistai
ir šauliai. Pirmieji veiksmai prasidėjo sausio mėn. 12-tos dienos naktį.
Prie prancūzų karių (Alsace 21 batalijonas) prisidėjo šimtas – kitas
lietuviais nepatenkintų vokiečių. Lietuviai sukilėliai ėjo per laukus ir
kaimus iš pradžių be pasipriešinimo.

Budrio pajėgoms pasiseke užimti prancūzų kareivines ir sustipri-
nimus Sendvaryje. Pamatę ugnį prancūzai skubiai traukdavosi, ir taip

Povilo Pavilionio Iškonių km. Biržų vls. ir apskr. šeima 1908 m. (iš kairės į dešinę): duktė Lukrecija, žmona Marė Mizaraitė-Pavilonienė, duktė Magdutė-Krikščiūnienė ir sūnus Hermanas.

buvo lygi pat jų štabo (prefektūros). Čia pro langus kyšojo kulkosvaidžiai ir keli sukilėliai krito. Didvyriškai žuvo karininkas A. Burokevičius, mėginęs mesti granatą pro langą. Lange plevėsavo Sąjungininkų (anglų, pancūzų. . .) vėliavos, ir šalia jų gynėjai netrukus iškėlė baltą vėliavą – staltiesę ženklan pasidavimo. Taip prefektūra buvo paimta, ir kartu virš 60 karių su visais ginklais. Paimtas nelaisvėn ir faktiškasis Klaipėdos valdytojas prancūzas komisaras Petisné. Pasirašius paliaubų sutartį belaisviai buvo paleisti ir ginklai jiems sugražinti. Anksti rytą vasario 19 d. išplaukė laivai iš Klaipėdos uosto, išveždami prancūzų karius ir komisarą.

Taip užsibaigė prancūzų valdymo laikotarpis. Sukilime paaukojo gyvybes 2 prancūzų kariai ir 20 lietuvių savanorių. Dalyviams Lietuvos valdžia dovanojo dail. P. Rimšos sukurtą Klaipėdos Atvadavimo Medalį. Savo laiku tokį turėjo ir Hermanas bet originalo nebėra – medalis kažkur žuvo jam keliaujant po pasaulį. Kaip ir Hermanas, ir mes didžiujamės tuo medaliu ir jam linkime Ilgiausių Metų!

Baigiant pacituosime iš ilgo eilėraščio, sukurto Pauliaus Urbono Lietuvoje Hermano gimtadienio proga 1993 m.:

Mano žemė sava – tai Šiaurės Lietuva,

Tiek daug atminimą manyje . . .

Apaščia čia srauni ir Agluona rami,

Baltos gulbės šaltam vandenyje . . .

Čia senolių šalis, puiki Biržų pilis,

Tyliai čiulba lakšutė – ar girdi?

Čia tarp medžių senų, tie namai Radvilų

Lietuviams įaugę į širdį.

Gal valia čia Dangaus, kad likimą žmogaus

Padiktuoja Dangus ir neklysta,

Kad išvykot senai ir gyvenat gerai

Laimingųjų žmonių karalystėj.

Į garbingas šalis jūs išvykot senai

Bet liks atmintyje lškonys.

Laikykis tvirtai, ir gyvenki ilgai,

Nepailski šios žemės keliuonėj!

*Klaipėdos miesto
herbas*

BIRŽŲ EV. REFORMATŲ DABARTINEI BAŽNYČIAI 120 METŲ

Bažnyčios, kaip mūrinio pastato, amžius nebūtų labai didelis, bet nereikia užmiršti, kad jis jau nebe pirmasis mūsų bažnytinėje istorijoje, kad ji pergyveno gana sunkius, pilnus visokių neramumų ir pavojų laikus. Mums tik belieka džiaugtis, kad mes ją turime tokią mielą, gražią ir didingą, nedaug tepasenusią, atlaikiusią abiejų pasaulinių karų ir kitokias negandas.

Minint šios bažnyčios sukaktį, pravartu išsamiau susipažinti su reformacijos procesu Lietuvoje, pradedant pirmąja bendruomene, kurią įsteigė Vilniuje 1553 m. Lukiškėse Mikalojus Radvila Juodasis savo rūmuose ir kuri buvo 1562 m. perkelta į naują, didingą bažnytinį pastatą šalia šv. Jono bažnyčios Vilniuje.

Biržuose ev. reformatams maldos namus (pirmuosius) 1587 m. įsteigė Kristupas Radvila Perkūnas, o kai Biržai gavo Magdeburgo miesto teises 1589–tais metais, jis jiems padovanojo ir pirmąją parapijinę mokyklą. Tokiu būdu mes esame ne taip jau daug jaunesni už mūsų vyresniąją sesę – ev. reformatų parapiją Vilniuje.

Jeigu apie dabartinę Vilniaus bažnyčią gerai žinome, kad ji yra devinta iš eilės, šeštoje vietoje, tai apie Biržų bažnyčią mes tokių žinių kol kas neturime, nors ji ir jaunesnė. Mes nežinome, kelis sykius ji galėjo būti sunaikinta karų su švedais metais. Yra gerai žinoma, kad praėjus šioms mūsų nelaimėms, mus užgriuvo dar ir kitos, nė kiek nemenkesnės: tai žiaurūs mūsų tikėjimo persekiojimai, bažnyčių griovimai ir kunigų žudymai. Iš sinodų memorialų ir kitų šaltinių mes žinome, kad 1753 metais Biržų miesto rinkos aikštėje buvo nužudytas mūsų Užvilijos distrikto vicesuperintendentas Biržų kunigas Andriejus Močiulskis tuo metu, kai jo sūnus Adomas Močiulskis tikriausiai dar tik lankė Biržų parapijinę mokyklą. Nežiūrint to, jis vis tiek pasekė savo tėvo pėdomis ir 1811 m. tapo net Žemaitijos distrikto superintendentu. Iš tų pačių sinodų memorialų sužinome, kad 1756 m. sinodas turėjo įvykti Švobiškyje, o 1757 m. – Biržuose, bet jie abu įvyko Kaidanave, nes čia mūsų bažnyčios jau gulėjo griuvėsiuose – ir ne nuo priešų bet nuo savo valdovo Jeronimo Fabijono Radvilos (kataliko), kurio įsakymu jos buvo susprogdintos. Tai rodo jas buvus ne taip menkutes ar medines, kokias būtų buvę galima paprasčiausiai sudeginti, kaip tai ne kartą ir ne su viena reformatų bažnyčia yra atsitikę. Nebūtų buvę reikalo siųsti jų sprogdinimui iš Slucko į čia artilerijos. Skaudžiai buvo paženklintas pirmasis mūsų reformacijos 200 metų jubiliejus.

Praėjus maždaug 20 metų nuo sugriovimo, kada buvo gautas leidimas jas atstatyti, Biržų reformatai pasistatė medinę bažnyčią, tuo tarpu papiliečiai – mūrinę iš lauko akmenų. Per 1785 m. birželio mėnesį vykstantį Bižuose sinodą, Biržų bažnyčia buvo pašventinta šv. Jono dienoje, o Papilio – per šv. Petrą. Biržų medinė bažnyčia pasak senelių stovėjusi netoli Apaščios upės ant kalno, apie tą vietą, kur vėliau buvo pastatyta klebonija. Tuo metu Užvilijos distrikto superintendentu buvo Martynas Labovskis, o kunigais Biržų parapijoje jau Adomas Močiulskis (savo tėvo vietoje) ir Mykolas Ceraskis.

Apie dabartinę Biržų ev. reformatą bažnyčią leiskime prabilti mūsų bažnyčių Sinodų dokumentams, kuriuose prieš 120 metų taip rašoma:

1874 metai yra ir liks atmintimi mūsų širdyse. Kad šito viso pėdsakai išliktų mūsų pasekėjams, mes užrašome mūsų įstatymų–kanonų knygoje 18 dieną rugpiūčio 1874 metų. Tai buvo ta diena, kurioje po sinodo posėdžių atidarymo buvo Biržuose pašventintas puikus pastatas – Dievo namai. Pati aukščiausia ir vienintelė brangenybė yra pagalba ir palaima Visagalio ypač prieš pradedant, medžiaginių išteklių stoka, mums atrodė pagal žodį Izraėliui, laike pranašo Aggaja taip išreikšto: 'Neatėjo dar laikas įkurti Dievo namus'. Bet širdis, liepsnojanti tikėjimu ir pasitikėjimu Visaglio pagalba, atsiliepė mums kitais žodžiais: veikite tuo visuotiniu reikalu sujungtomis pagal galimybes medžiagomis ir priemonėmis, dešimt kartų menkesnėmis, negu kad buvo reikalinga, kai ėmėmės darbo 1867 m. birželio 24 d., dėdami bažnyčiai pamatus. Gilus tikėjimas, pasitikėjimas ir maldos į Aukščiausį buvo išklaustytos. Su Viešpaties padėjimu ir parapijiečių aukomis pradėjome ir nežiūrint atrodančių neįveikiamų sunkumų su Viešpaties palaima ir asmeniškios labdarybės pagalba bei nepertraukiamu bendradarbių darbu viskas vyko sėkmingai. Praėjus septyneriems metams ir nepilniems 2 mėnesiams, Viešpaties šventykla buvo užbaigta. Jos durys buvo atvertos daugeliui abiejų protestantiškų ir kitų krikščioniškų tikėjimų parapijiečiams.

Ir buvo pašventinta naujai pastatyta Dievo bažnyčia Žemaitijos superindento kun. Konstantino Močiulskio, dalyvaujant sinodo kunigams ir visai eilei tikinčiųjų, dalyvavusių ev. reformatų sinode.“

Apie superintendentą kun. Konstantiną Močiulskį kun. P. Jašinskas yra taip pasakęs: “Kai jis mirė ir reikėjo palaidoti, tai kun. Konstantinas Močiulskis net gerų baltinių ant savo kūno neturėjo.“ Už tai tokie žmonės gerai ir žinojo, ko verta yra dabartinė mūsų bažnyčia.

Dar iš sinodo Biržuose pažymėtina, kad tais metais vėl buvo išrinktas 3 metų generalinio superindento kadencijai superintedentas kun.

Steponas Lipinskis, kad to sinodo metu rugpiūčio 23 d. antruosius kunigo šventinimus gavo Adolfas Neimanas. Rugpiūčio 30 d. į laisvą Žemaičių distrikto vicesuperintendente vietą buvo pašventintas kun. Oskaras Kurnatauskas. Dar buvo nutarta, kad Kolegijos rinkimuose nariai ir tar-tojai neturi balsavimo teisės, nors renkant generalinį sekretorių, tai ne-turi reikšmės. Vilniaus vicesuperintendentu buvo paskirtas Juozapas Glovackis vietoj buvusio Julijono Bergelio, mokytojavusio Slucko gimna-zijoje. Kėdainių kun. Vladislovas Mandzelevskis įpareigojamas 4 kartus metuose užvažiuoti į Deltuvą. Biržams buvo paskirtas Oskaras Kurna-tauskas, o Švobiškiui kun. Adolfas Neimanas.

Per pirmąjį Pasaulinį karą Biržų ev. reformatų bažnyčia didelių pakenkimų neturėjo: tik nuo kulų buvo suvarpyti langai ir stogas. Ku-nigaujant kun. A. Balčiauskui buvo naujai apdengtas varine skarda bo-kšto stogas, paprasta skarda – pačios bžnyčios stogas. Pagrindinai su-tvarkyti langai, atliktas vidaus dažymas, sudėtos naujos grindys. Loty-niškas užrašas “Soli Deo Gloria” buvo pakeistas lietuvišku – “Vienam Dievui Garbė”.

Per II–jį pasaulinį karą bažnyčia vėl nukentėjo: iš pietų pusės per sieną buvo įlėkęs artilerijos sviedinys, laimei nesprogęs, palikęs sienoje skylę prie moterų pusėje esančių durų, o nuo oro bangos buvo išplėsta viena didžiųjų durų pusė. Padaryta keletas mažesnių sienos pakenkimų. Dalis remonto buvo atlikta dar kun. p. Jašinskui gyvam esant, kita – jau po jo mirties. Remontuojant pietų pusės aukštą bokšto sieną, žuvo pir-masis “Radvilos” draugijos narys, aktyvus mūsų bažnyčios parapijietis Petras Grynas. Nelaimė įvyko atsipalaidavus pakeliamajam lopšiui, su kuriuo jis ir nukrito. Tą dieną buvo valomas šventorius. Talkoje dalyva-vo ir jo žmona. Iškviesta medicininė pagalba pribuvo gana greitai, bet nu-gabentas į ligoninę nukentėjęs sulaukęs nakties mirė.

Prie vélesnių remonto darbų savo įnašu nemažai jau prisidėjo kun. Petras Čepas, kuris, kun. R. Morui išvykus į Klaipėdą užimti savo mirusio tėvo – kun. Kurto Moro – vietos, beveik po 10 metų pertraukos vėl sugrįžo į Biržus, į savo buvusią kunigavimo vietą.

EVANGELIKAI ŠIAULIUOSE

Evangelikai liuteronai, turėdami stipresnes prieškarines tradicijas, sugebėjo įsiforminti savo bendruomenę vos Lietuvai atgavus nepriklausomybę. Reikšminga buvo tai, kad jie turėjo taurų kunigą Mečislovą Bekerį, anksčiau mokytojavusį Pakruojo rajone, o išėjus į pensiją, apsigyvenusį Šiauliuose. Pradžioje vienminčiai susitikdavo jo bute, vėliau gavo patalpas Vilniaus g. nr.118a. Jis gyveno iš pensijos, turėjo kolektyvinį sodą, bet kokio atlyginimo kategoriškai atsisakė. Netgi sunkiai sirgdamos (vėžys) atsisakė priimti parapijiečių surinktus pinigus vaistams.

Prie liuteronų pradėjo glaustis ir reformatai. Pagal sudarytus sąrašus, liuteronų ir reformatų skaičius apylygis (po 50). Ateina į pamslas ir iš katalikų, neveltui mano draugas Liudas Dambrauskas sako, kad katalikų bažnyčiai reikia persitvarkyti, nes sustiprės protestantizmo pozicijos. Pradėjom brandinti sumanymą, kad reikia įsiforminti savo bendruomenę. Tiek liuteronai tiek reformatai į tai paūrėjo kaip atsiskyrimą, ypač po vienerių pamaldų M. Svirdainienės – Pavinkšnytės (kun. A. Šerno sesers anūkė) padaryto spontaniško pareiškimo, kurį kažkodėl visi priėmė kaip norą atsiskirti. Aiškinomės, kad abiem bendruomenėm kartu bus naudingiau bei sėkmingiau egzistuoti nei atskirai. Kartu bus lengviau išlaikyti kunigą bei patalpas. Liuteronai dabartinių maldos namų vietoje prašė leisti statyti bažnyčią. Patogu, kad tai miesto centre, yra požeminės komunikacijos. Miesto architektūros valdyba, architektų taryba šį pasiūlymą atmetė: neišvaizdus kiemas, bažnyčiai šalia garažų vieta netinkama. Bažnyčiai statyti žemę išskyrė pietiniame miesto rajone (apie 2,5 km. nuo centro į Tilžės ar Bubių pusę) naujai užveisto parko zonoje. Vieta būtų graži, bet tai ne centras ir požeminiai tinklai brangiau kainuotų, kas yra labai svarbu – į pamaldas susirenka gal tik apie 50–60 pensijinio amžiaus žmonių, kurie dabartinėm sąlygom sunkiai pragyvena: teko net apšildyną išjungti, nes trūko lėšų apsimokėti. Bekeriu mirus, Šiaulių mišri evangelikų parapija liko be nuolatinio kunigo. Kas 3–4 savaites atvažiuodavo kun. R. Moras iš Biržų atlaikyti pamaldų. Padėjo atsitiktinumai: baigęs katalikų kunigų seminariją Romas Pukys iš Šilalės įsimylėjo mergaitę, apsivedė ir saviškių buvo diskvalifikuotas. Turėdamas ganytojišką pašaukimą, jis kreipėsi į kun. R. Morą ir vysk. J. Kalvaną. Jie padėjo jam, o tuo pačiu ir sau. Dabar jis bus mišrios evangelikų parapijos kunigu. Prašė surasti vieno kambario butą nes už didesnę nepajėgs susimokėti. Savo darbovietėje prašiau pa-dėti jam įsitaisyti į darbą. Lyg ir

pažadėjo, nors dabar ir su darbais gana sunku. Liuteronai daugiau gautina labdaros, Vokietija jiems arčiau, ir laiko juos labiau savais. Teko girdėti, kad dabar Moras Romui atvežė 800 markių pašalpą. Bet pašalpos, kaip ir labdaros nebūna pastovios ir ilgalaikės. Kalbėjau su Romu Pukiu, kad jis galėtų eiti į mokyklą mokytis tikybos. Atsakė, kad katalikai dės visas pastangas jam to neleisti. Manos upratimu – jei evangelija ta pati, tai draudimas ją dėstyti būtų konstitucijos pažeidimas. Sakau: papakvosime už konstitucines teises. Tačiau, jo nuomone, neverta: kai katalikai sužinos, kad jis Šiauliuose kunigauja, gali imtis prieš jį nepageidajamų akcijų.

Mūsų, reformatų, padėtis kai kuo skirtinga. Refomacijos židinys Šveicarijoje, toli. Ten mums sentimentų jaučiama mažiau nei liuteronams kaimynuose. Štai: šiuo metu į Šiaulius yra atvykęs ir čia apsigyvenęs kunigas iš Švedijos, prieš tai metus praleidęs Vilniuje ir jau pramokęs lietuviškai. Girdėti – ieško įsigyti mašiną ir garažą, kad galėtų važinėti į Panevėžio liuteronų bažnyčią.

Mes, reformatai, oficialiai įsiforminę parapiją, Šiauliuose bandysipakartoti liuteronų prašymą – greta esamo pastato statyti jei ne bažnyčią, tai bent maldos namus. Kalbėjau su vienu iš architektų komisijos narių, paminėdamas, jog maldos namai neturės bokšto nei kryžiaus, nes tokioje vietoje kryžiui būtų nepagarba. Prašyti prašysim, duos sutikimą ar ne, pamatysim. Tačiau aišku, kad lėšų klausimas bus didžiausia problema. Būt veikti reikia, ir turėti vilties.

Dar dėl reformatų parapijos atkūrimo. 1992.II. 20 po pamaldų paprašėme pasilkiti reformatus ir išsirinkome pirmininkę, sekretorę bei išdininkę. Pirmininke prašėme būti Ireną Žlabytę–Bartulienę, papilietę iki 1948 m., po to – sibrietę. Buvo išvežta su tėvu veterinoriumi. “Mūsų sparnų” skaitytojai turbūt apie šią šeimą jau bus girdėję. 1959 m. Irena grįžo iš Sibiro, bet jau nebe į Papilį. Ji yra anglų kalbos mokytoja.

* * * *

M. Zablockas

RELIGINIS RENESANSAS LIETUVOJE IR JO PASEKMĖS

Pusę šimtmečio Lietuvos gyventojams okupantas skiepijo komunistinio ateizmo antireliginę doktriną, pradedant priešmokyklinio amžiaus vaikyste ir tęsiant per visą gyvenimą. Be abejonės dalis jų, augę ir brenę dialėktinio materializmo mokslo įtakoje, tapo abejingi bet kuriai religijai.

Nenuostabu, kad Lietuvai atgavus nepriklausomybę ir visiems jos gyventojams įstatymu garantavus pilną tikėjimo laisvę, bažnyčios ir

kitos krikščioniškos bendruomenės – vidaus ir užsienio, – Lietuvoje rado tikrą misijos lauką, netikinčiųjų ar abejojančių verbavimui savo įtakon.

Pasinaudodami "Apmąstymų" Nr. 3, 1994. III. 31 d. vedamojo str. ištraukomis, susipažinkime arčiau su tų religinių bendruomenių veikla ir padėtimi šiandieninėje Lietuvoje.

"Baptistai su sekmininkais jau sudarė Evangelinio tikėjimo krikščionių sąjungą, kurios centras Klaipėdoje.

1990 m. Vilniuje įregistruota Augsburgo Jėzaus Kristaus Bažnyčia (bendruomenė).

Plečia veiklą Šiaurės Reino–Vestfalijos Naujųjų apaštalų Bažnyčia, kurios bendruomenės įregistruotos Vilniuje, Kaune, Marijampolėje, Klaipėdoje, Šilutėje ir Šiauliuose.

Vilniuje aktyviai savo veiklą vysto Pilnos Evangelijos Bažnyčia "Tikėjimo žodis", turinti Vilniuje taip pat savo Biblijos centrą, o Kaune atskirą bendruomenę bei Šiauliuose giminą "Tiesos žodžio" bendruomenę.

Įsisteigė Vilniuje sekmininkų bendruomenė "Sekmininkų apaštalų dvasia". Tai tautiniu atžvilgiu mišri bendruomenė, atsikėlusius iš Šalčininkų rajono.

Veikia Vilniuje įregistruota Krikščionių Bažnyčia "Emanuelis" – tai sekmininkų atšaka.

"Adventistų Septintos dienos" bendruomenės įregistruotos Kaune, Mažeikiuose, Šiauliuose ir Panevėžyje.

Veikia Jehovistų bendruomenė Vilniuje.

Šiauliuose veikia Kriščiioniškosios labdaros fondas, įregistruotas ne kaip religinė bendrija.

Yra respublikoje nemažai ir kitų didžiųjų pasaulinių religijų (krikščionių, musulmonų, budistų, judėjų ir induistų) bendruomenių bei grupių.

Ypač daug Lietuvoje veikiančių katalikiškųjų stambių ir smulkių religinių organizacijų ir sąjūdžių, kuriuos dosniai remia užsienio katalikiškosios organizacijos. Be jau gana seniai veikiančių Jėzuitų, Maltos, Opus Dei ir kitų ordinų pastaraisiais metais savo veiklą Kaune ir Šiauliuose vysto katalikų charizmatinio atsinaujinimo sąjūdis "Gyvieji akmenys".

1993 m. kovo 6 d. Kauno miesto moterų katalikių, liuteronių ir ev. reformačių iniciatyva įkurta Pasaulio moterų maldos judėjimo grupė Lietuvoje. Tai pasaulinis įvairių tradicijų krikščionių moterų "Pasaulio maldos diena" judėjimas."

* * *

REFORMATŲ GIESMĖS

Su MARTYNO LIUTERIO 95-kiomis tėzėmis 1517 m. spalio 31 d. prasidėjo Bažnyčios REFORMACIJA ne tiktai Vokietijoje, bet ir visoje Europoje.

Antrasis REFORMACIJOS židinys išsižiebė Šveicarijoje. Čia pirmuoju reformatoriumi buvo šveicaras humanistas, teologas ULRICHAS CVINGLIS (1484–1531), paskelbęs savo 67 tėzes 1525 metais Ciuriche. Jis ragino kovoti už teisingumą, tikėjimo atnaujinimą ir laisvę.

Martynas Liuteris sukūrė eilę bažnyčios giesmių. Vieną jų – Reformacijos himną – “Tvirkiausia apsaugos pilis yra mums Viešpats Dievas” tebegieda ir šiandien visas protestantiškas pasaulis. Ši giesmė “Evangelių giesmyne”, išleistame 1942 m. Kaune, pažymėta 180 Nr.

Ulrichas Cvinglis parašė žemiau spausdinamą giesmę, kurią jo 500-ųjų gimimo jubiliejaus proga 1984. 01. 01. į lietuvių kalbą išvertė šio straipsnelio autorė:

1. Viešpatie, vedžiod Tu pats keliu tiesos,

Neleisk nuklysti mums į šalį,

Kad nesidžiaugtų priešai mūs,

Kurie Tave tik niekint gali.

2. O Dieve, piktųjų kerštą panaikink

Ir Savo vardo garbę gink,

Leisk balsa Tavąjį išgirsti

Ir nuoširdžiai Tave pamilti.

3. Viešpatie, pašalink mūs širdžių kartybę

Ir sugražink ištikimybę,

Kad mes atnaujinę jausmus –

Šlovės giedotume žodžius!

Gerbiami Skaitytojai, prašau šiai Ulricho Cvinglio giesmei parinkti melodiją, kad būtų galima giedoti. Vokiškam giesmyne, pagal kurį ši giesmė versta, melodija nėra nurodyta.

Savo pasiūlymus prašom siųsti J. Jasiukėnui, Vilnius 2015, Savanorių prosp. 52–8.

PASAULIO REFORMATŲ SĄJUNGOS KONFERENCIJA PUERTO RICO

1994 m. balandžio 20–24 d.

Lietuvių ev. reformatų Bažnyčia Išeivijoje buvo atstovaujama šioje konferencijoje. Tai buvo šios sąjungos, arba W. A. R. C., rajoninė konferencija, dalyvaujant Šiaurės Amerikos ir Karibų apylinkės delegatams. Teko ten atstovauti mūsų Bažnyčią ir pirmą kart susieiti su nemažu skaičiumi bendratikių iš Pietų Amerikos. Mat buvo pakviesti kartu posėdžiauti Reformatų Sąjungos nariai iš kraštų, kartais "Lotynų Amerika" vadinamų. Jie turi savo organizaciją. Jos inicialai – A. I. P. R. A. I. ispanų kalboje. Teko susitikti reformatų iš Argentinos, Bolivijos, Brazilijos, Ecuador'o, Meksikos, Urugvajaus ir Venezuelos.

Daug kas iš lotynų amerikiečių visai nemokėjo angliškai kas dideliai nustebino kai kuriuos iš mūsų. Daug kur anglų kalba yra taip įsigalėjusi, kad jiems buvo sunku įsivaizduoti, jog yra šalių, kur žmonės kalba kitaip. Paskaitos ir pranešimai buvo išverčiami į abi kalbas. Reikia pasakyti, kad A. I. P. R. A. L. narių paskaitos buvo (bent man) žymiai įdomesnės už mūsų, nes įnešė daug ko naujo. Mūsų žmonės ir toliau kalbėjo apie moterų teises kunigauti, apie organizacinius ir teologinius klausimus. Pietų amerikiečiai gvildeno tai, kas jiems buvo aktualu.

Gyvenimas jų kraštuose didelei gyventojų daugumai esąs varginas. Sąlygos geros tikrai pasiturinčiųjų klasei (vidurinės klasės kaip ir nėra). Jei reikia kovoti už būvį ir rūpintis apie duonos kąsnį ir pastogę, nėra tikslo kovoti už moterų teises. Įdomios paskaitos buvo "Klasių skirtumas, religinių konfesijų įtaka ir kitoki susiskaldymai visuomenėje" kaip ir meksikiečio kunigo jautrus pranešimas apie "Indėnų sukilimą prieš valdžią Chiapa apskrityje". Neaišku, kiek Meksikos valdžios represijos šiame katalikų dominuojame krašte yra taikomos katalikams (Chiapas apskrityje esą daug reformatų). Visus sudomino venezualiečio paskaita apie "R. katalikų – protestantų santykius Lotynų Amerikoje". Jis buvo stebėtojas prieš pora metų įvykusioje R. katalikų vadovybės konferencijoje kur dalyvavo ir Romos Popiežius. Apie visą kontinentą sunku daryti išvadas – yra fanatizmo iš abiejų pusių, o kai kur katalikai ir protestantai gyvena draugiškoje, pilnai ekumeninėje dvasioje. Kylant kultūros lygiui, tarpusavio santykiai turi gerėti.

Gražus sugyvenimo pavyzdys yra Puerto Rico, kur veikia kelios dvasiniai ir materialiai stiprios reformatų bažnyčios. Jos išlaiko didelį

gerai įrengtą viešbučių kompleksą "Presbyterian Conference Center" miestelyje netoli sostinės San Juan. Čia mūsų konferencijos delegatai buvo apgyvendinti ir kasdien pavalgydinti. Oficialūs šeimininkai buvo P. R. (taip sutrumpintai ši sala vadinama) presbyterionų sinodas. Mums buvo parodyta daug širdies ir vaišingumo. Vietiniai žmonės pasakojo, kad nei krašto valdžia, nei iš viso visuomenė, nėra linkusi daryti religinius skirtumus ar praktikuoti diskriminaciją. Galbūt mažoje saloje, kur gyventojai yra šiek tiek rasiniai maišyti su juodžiais ar indėnais, tokius santykius išvystyti yra lengviau.

Mūsų delagatams buvo malonu posėdžiauti, ypač dėl to, kad gyvenome palmių pavėsyje prie pat jūros kranto. Čia tropiškas kraštas, auga egzotiški vaisiai ir gėlės, bet mes karštu oru nesiskundėm (atrodo, tik pačiame vidurvasaryje yra neįmanomai drėgna ir karšta). Pasirodo, prieš kelis metus tokiam pat W. A. R. C. suvažiavime Puerto Rico dalyvavo mūsų Bažnyčios delegatas Supt. kun. P. Dillys, turėjęs progą viešai iškelėti tada dar pavergtos Lietuvos tikinčiųjų reikalą. 1994 m. taip nebuvo nes jau atsikratė sovietinį jungą. Atsirado kitų svarbesnių temų, kaip Haiti pabėgėliai ir neapsakomai žiaurūs karo veiksmai Jugoslavijoje. Privačiuose pasikalbėjimuose daug kas įdomavosi, kaip ten yra su reformatų padėtimi Lietuvoje ir santykiais su kitatikiais. Buvo padalintas specialiai pagamintas lapelis ir knygelė LITHUANIAN EV. REFORMED CHURCH, 1992 kuom ypač susidomėjo kai kurie Karibų salų delegatai. Žinoma tai jiems buvo naujiena. Bet kiek gi mes žinome, pavyzdžiui, apie Jamaiką ar Trinidad'ą?

Vis tik lietuvių kalba kartą plačiai nuskambėjo, nes reikėjo man dalyvauti pamaldų programoje. Ar kas lietuviškus žodžius išgirdo – tai kitas klausimas. Keli delegatai turėjo perskaityti parinktą Apaštalu Darbų tekstą – tuomet nusileido Šventa Dvasia, ir kiekvienas pradėjo kalbėti savo gimtąja kalba. Mes visi kartu skaitėme tekstą vengriškai, prancūziškai, lietuviškai, vokiškai... na žinoma ir ispaniškai, ir angliškai, kas sukėlė nepaprastą balsų užesį. Kasdien būdavo rytinės pamaldos kur vadovavo Kanados ir JAV moterys – kunigės, talkininkaujant Lotynų Amerikiečiams (aišku, jų tarpe moterų – kunigių nebuvo). Tarpe malonių susitikimų konferencijoje buvo su pažįstamais iš kitų W. A. R. C. suvažiavimų. Ypač džiaugiausi pamačiusi draugę Tirzą Sao Paulo, Brazilijos ir pažįstamus iš Kubos bei Guyanos. Čia kalbėjome ir su Sąjungos prezidente dr. Jane Dempsey Douglas iš Princeton, N. J., su generaliniu sekretoriumi dr. Milan Opochensky iš Ženevos ir su jo žmona Jana, kuri taip pat yra teologė.

Plačiai buvo minimas būsimas, ši kartą visuotinas, suvažiavimas, įvyksias Vengrijoje, Dobrecen mieste, 1996 m. Tai istorinis miestas, laikomas Vengrijos reformatų sostine. Tokie W. A. R. C. suvažiavimai vyksta tik kas septyni metai. Paskutinis buvo Korejoje, 1989 m.

Baigiantis Puerto Rico suvažiavimui, buvo surengtas spalvingas vietos Folkloro Ansamblio spektaklis su tipingomis dainomis ir šokiais. Paskutinei vakarienei buvome pakviesti į vieną didesniųjų reformatų bažnyčių labai skaniai, Moterų Komiteto pagamintoms vaisėms. Po to buvo iškilmingos pamaldos, teikiančios dvasinio pakilimo per ypatingai gražias maldas ir muziką. Lotynų Amerikos giesmės, daugumoje mums nepažįstamos, parodė, kad yra visokių būdų garbinti Dievą ir pajusti tyro džiaugsmo šių taip nuoširdžiai tikinčiųjų reformatų tarpe.

* * *

Kun. dr. Eugenius Gerulis

EVANGELIJOS ŠVIESA GOLGOTOS TAMSOJE

(Straipsnis diskusinis)

*“Aš nieku kitu nesigirsiu, nebent mūsų Viešpaties
Jėzaus Kristaus kryžiumi!” Apašt. Povilas, Gal 6:14*

Nuo mūsų vaikystės dienų iki šiol matome visą krikščioniją kasmet minint garbingas šventes, kaip Velykas, Sekmines, Kalėdas. Tų švenčių proga mes daugybę kartų girdėjome vis tą pačią seną istoriją apie anų laikų įvykius.

Kad netaptume šablonišku trafaretu, pabandykime ši kartą pažvelgti į Jėzaus Kristaus gyvenimo paskutines valandas iš tokio taško, kuris atskleistų mums naujų įžvalgų.

Čia nekursime naujų istorijų, bet, remiantis tarpkonfesinių mokslininkų patirtimi, į senus istorinius faktus pažvelkime kiek iš kitokios perspektyvos.

Tad pasukime istorijos laikrodį apie 2000 metų atgal.

Esame Jeruzalėje. Didžiojo Ketvirtadienio rytmetis. Vakare bus valgoma PASKUTINĖ VAKARIENĖ.

Šią istorinę VAKARIENĘ suorganizuoti Jėzus Kristus pavedė dviems apaštalams: Petrui ir Jonui (Lk 22: 8). Normaliose aplinkybėse ši pareiga priklausė apaštalų išdininkui Judui Iskarijotui. Bet Viešpats, žinodamas (Jn 13: 1 & 11) žmonių mintis ir jų planus, specialiai atleido Judą nuo vakarienės ruošimo darbų, kad šis turėtų daugiau laiko savo “slaptiems” kėslams – išduoti Jėzų Kristų žydams . . .

Atėjus vakarui, Jėzus ir visi apaštalai susėdo vakarieniauti (Mk 14: 18). Tikrumoje, jie nesusėdo, nes anuomet rytų šalyse dar nebuvo papro-

čio sėsti ant kėdžių už stalo.

Čia dabar nekalbėsiu apie buvusį "stala", kojų plovimą arba apie EUCHARISTIJOS įsteigimą. Atkreipkime savo dėmesį į mažiau garsintus aspektus.

Minimos vakarienės metu, sekant seną žydų tradiciją, privalėjo būti keturi vyno taurių tostai.

Vakarienės metu Jėzus kelis kartus prasitarė, jog žino apie artėjančią kančią bei mirtį, jog žino ir patį išdaviką.

Gi išdavikas Judas, sėdėdamas netoli Jėzaus, savyje dar svarstė, abejojo, delsė. Tuomet Jėzus juk galėjo apaštala Judą sudrausti!. Bet Viešpats pasielgė priešingai... Mūsų nustebimui, Jėzus Judą paragino, tardamas: "Ką darai, daryk greičiau!" (Jn 13: 27). Tai išgirdęs, apaštalas Judas pakluso nedelsdamas.

Susipažinkime su Judu Iskarijotu

Šiuo metu tiktu apžvelgti apaštalo Judo Iskarijoto asmenį.

Sakoma, jog kiekviena istorija, kaip moneta, turi dvi puses. Kalbant apie Judą, mes iki šiol žvelgėme tik į vieną – negatyvią medalio pusę. Juk žmonės yra visada linkę greičiau kaltinti, negu pateisinti. Todėl ir į Judą mes žvelgiame kaip į gobšų niekšą išdaviką!

Kokia gi galėtų būti Judo istorijos antroji – pasyvioji pusė?

Mes visi žinome, jog iligus šimtmečius žydai laukė ateisimo MESIJO, kurį nuo seno skelbė pranašai. Žydai laukė Mesijo, kuris jų tautą išlaisvintų! Išlaisvintų iš ko?!

Čia įvyko didelis nesusipratimas. Štai, visų lauktasis Mesijas atėjo, bet Jo tikslas buvo NE TAUTĄ išlaisvinti iš politinės ir ekonominės vergijos, o išlaisvinti ŽMOGŲ iš nuodėmių vergijos!

To nesuprato žydų tauta. To nesuprato ir apaštalas Judas. Jis ištikimai žvelgė į savo mylimą ir gerbiamą Mokytoją Jėzų Kristų, kaip į VISA-GALĮ MESIJĄ! Juk Jėzus nutildė audrą virš jūros! Jėzus trupinėliais sočiai pamaitino išalkusią minią! Jėzus gydė ligonius prikėlė net mirusius!

Apaštalas Judas tikėjo, kad užtektų VISAGALIUI JĖZUI KRISTUI pamoti ranka – ir romėnų okupacija žlugtų!

– Kodėl Viešpats Jėzus Kristus delsia? – to negalėjo suprasti savo tautą mylintis Judas.

Judas ėmė nekantrauti. Pagaliau jam kilo mintis: įmanevruoti JĖZŲ KRISTŲ į tokią situaciją, kad VISAGALIUI VIEŠPAČIUI nieko kito nebeliktų daryti, o tik pakelti savo VIEŠPATIES RANKĄ ir okupantą romėną pertrenkti!

Šiam kilniam tikslui atsiekti, apaštalas Judas sugalvojo apsimesti "išdaviku"...

Taip, vykdydamas savo slaptą planą, KRTVIRTADIENIO naktį jis atvedė prieš ginkluotąsias pajėgas į Alyvų sodą Jėzų Kristų suimti.

VIEŠPATIES pabučiavimu Judas tikėjosi pradėti savo tautos išlaisvinimą! (Mt 26: 48–49). Ir kaip nudžiugo Judo širdis, kai ginkluotosios pajėgos parkrito prie JĖZAUS kojų, VIEŠPAČIUI teištarus: “TAI AŠ.” (Jn 18: 5–6).

Bet – didžiam Judo nustebimui, didžiam jo nusivylimui – VIEŠPATS JĖZUS KRISTUS neparodė jokio pasipriešinimo. Leidosi būti suimamas, tardomas, ir net mušamas. . .

Penktadienio rytui atėjus, Judas sužinojo, kad jo išduotas VIEŠPATS JĖZUS KRISTUS yra pasmerkta mirti . . .

Išdavikas Judas giliai nuliūdo, susikrimto ir gailėjosi: “Aš nusikaltau, išduodamas nekaltą kraują!” (Mt 27: 4), – kaltino save Judas.

Nedelsdamas, su pasibiaurėjimu, gražino jis šventyklai 30 sidabrinų. Viltis išlaisvinti tautą žlugo. Žlugo jo tikėjimas į Jėzaus visagalybę . . .

Judo sielą užgožė tamsa. Slegiamas nevilties ir savo kaltės – Judas pasikorė (Mt 27: 3–5).

Teologų nuomone, atgailaujančio Judo išdavystės kaltė atleistina, bet savižudybė ir tikėjimo praradimas pakirto jam kelią išganyman (Mk 14: 21; Lk 22: 22).

Požiūris į kryžių laiko tekmėje

Į pakaruoklio virvę, į kartuves arba į giljotiną mes žvelgiame su šurpiu pasibiaurėjimu.

Senovėje ir į kryžių panašiai buvo žvelgiama. Kryžius juk buvo baudmės priemonė, skirta didiesiems nusikaltėliams bausti. Tai persų išradimas, kurį vėliau perėmė graikai ir romėnai. Kryžius anuomet buvo žiaurios baudmės, gėdingos kančios ir skausmingos mirties simbolis.

Argi nenuostabu: tas bausis nusikaltėlių kryžius, tapęs KRISTAUS KRYŽIUMI, pasidarė visai krikščionijai meilės, vilties ir tikėjimo simboliu! Mūsų laikais daugelis valstybių, ypač protestantai, pvz. suomiai, švedai, norvegai, danai, anglai, šveicarai, taipgi ortodoksai graikai bei kiti savo tautines vėliavas puošia kryžiais! Lietuvos valstybės šaunusis herbas net dvigubu kryžiumi!

Kokios formos buvo Jėzaus kryžius

Mokslininkų teigimu, Jėzaus kryžius buvęs ne CRUX IMMISSA, bet CRUX COMMISSA, tai yra didžiosios T raidės formos.

Esą, Jėzaus kryžius nebuvęs aukštas – CRUX SUBLIMIS, bet žemokas – CRUX HUMILIS; nuo žemės iki skersinio apie 6 ar 8 pėdos.

Jėzus gavęs ypač skausmingus, kruvinus 39 bizūno kirčius, ir priva-

lėjo dar rasti jėgų savo kryžių nusinešti į Golgotą.

Tikrumoje buvo nešamas ne kryžius, sveriantis apie 136 kg, bet kryžiaus skersinis – patibulum, kurio ilgis buvo apie 5–kios ar 6–šios pėdos, o svoris apie 46 kg.

Prie to skersinio Jėzus buvo prikaltas ne per delnus, o per riešus.

Istorijos kelyje pirmasis, kuris drįso į KRYŽIŲ pažvelgti pozityviai – buvo didysis apaštalas Povilas! Laiške galatams 6: 14 jis rašė: “Aš nieku kitu nesigirsiu, nebent mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus kyžiumi!”

Kyla klausimas: KODĖL apaštalas Povilas ėmė žavėtis KRYŽIUMI?! Juk tamsiausia diena istorijoje buvo tada, kai Kristus buvo prikaltas prie kryžiaus. . . Tuomet ant Jėzaus pečių buvo sukrautos visos žmonijos nuodėmės (1 Pet 2: 24; Mt 8: 17; 2 Kor 5: 21). Nuodėmių kalnas buvo toks aukštas, kad aptemdė net saulę (Mt 27: 45). Nuodėmių našta buvo taip sunki, kad drebėjo žemė (Mt 27: 51).

Visa tai – nukryžiuavimas ir mirtis – įvyko per 6 valandas: nuo 9 val. ryto iki 3 val. popiet, 30–tais mūsų eros metais, balandžio mėn. 7 dieną (Mk 15: 25; 15: 34–37; Mt 27: 45–46; Lk 23: 44).

Teologai tvirtina, jog Jėzus mirė nuo nukraujavimo. Gydytojai Jėzaus mirties priežasčių sąrašą papildė: Nukryžiuotasis kenčia neapsakomas mėšlungio spazmas ir konvulsijų skausmus. Jam ypač sunku orą iškvėpti, o stokojant deguonies – gaunasi asfiksija, dahidracija, ir galiausiai – fatalinė širdies pulso aritmija.

Mirdamas Jėzus Kristus buvo 34 ar 36 metų amžiaus.

Kūrinys nukryžiavo savo KŪRĖJĄ.

Ant gėdos stulpo – GARBINGIAUSIAS.

NEKALČIAUSIAS – už kaltus.

GALYBIŲ VIEŠPATS – bejėgis, kruvinas, mirštantis. . .

Visa tai Dievas buvo numatęs dar prieš pasaulio sutvėrimą (1 Pet 1: 20). Ne žmogaus protui KRYŽIAUS mįslę suprasti. Mums – tai šventa dieviška paslaptis. Graikams – tai buvo nesąmonė, o žydams – papiktinimas (1 Kor 1: 21–25). Ir mūsų dienomis milijonams žmonių Kristus bei Jo KRYŽIUS tebėra svetimas.

Per KRYŽIŲ Dievas primena žmogui nuodėmę, bausmės grėsmę ir atgailos reikalingumą. Dievas tėviškai nurodo žmogui išsigelbėjimo kelią – KRISTŲ! Bet yra žmonių, kurie Dievo nepaiso, nekreipia dėmesio į JO APREIŠKIMĄ. Žmogus nori remtis savo išmone, savo filosofijomis. Tarytum anie Babelio bokšto statytojai (Pr 11: 3–4), nori dangų pasiekti savo pastangomis, savo gerais darbais, nustumiant šešėlin Dievo nustatytą išganymo tvarką su Viešpačiu Jėzu Kristumi priešakyje.

Mūsų darbų ir tikėjimo vaidmuo

Yra krikščionių, kurie, nors ir eina prie KOMUNIJOS, bet drįsta sakyti: "Jei aš turiu Dievą Tėvą, kam gi man reikia to Jėzaus?! Kamgi man reikia to žydiško Šventojo Rašto?!"

Koks absurdas – neigiant Kristų, priimti Eucharistiją. . .

Šie žmonės, nors iš senos savo tradicijos ir priima ŠV. KOMUNIJĄ nors ir dėvi ant krūtinės auksinį kryželį, bet savo tikėjime iš pačių pagrindų neigia KRYŽIAUS ESME. Jiems kryžius tėra likęs tik kaip tradicinė ap- rangos puošmena, arba kaip pagonims – paprastas amuletinis talisma- nas. . .

Panašiai kategorijai priklauso krikščionys, kurie samprotauja se- kančiai: "Jei dangus atsiekiamas žmogaus gerais darbais, o aš gi esu ge- ras žmogus, tai ar aš savo nuopelnais neužsitarnausiu dangaus?!"

Arba, laidojant mirusį, girdime kunigą sakant: "Tas vargšas žmogus ilgai sirgo, daug kentėjo, todėl savo kančiomis užsitarnavo dangų".

Jaučiu pareigą jums priminti, kad panašūs samprotavimai neturi jokios atramos mūsų visų krikščionių bendrajame Šv. Rašte.

Dievo nustatytoje tvarkoje dangus yra atsiekiamas ne per žmogaus gerus darbus ar jo kančias, o tik per JĖZAUS KRISTAUS NUOPELŅĄ! (Jn 14: 6). Išganymo reikale lemia du pagrindiniai veiksniai: tai yra DIEVO MA- LONĖ ir ŽMOGAUS TIKĖJIMAS!

Gal nustebę, ar net pasipiktinę, klausite: "Argi žmogaus geri darbai yra beverčiai?!"

Anaipatol! Geri darbai nėra beverčiai! Apaštalas Povilas aiškina, jog GERI DARBAI – tai mūsų prievolė, tai mūsų pareiga! Tai lyg SKOLOS MO- KĖJIMAS (Rom 4: 4). O gražinti skolą – tai joks nuopelnas.

Krikščionis privalo reikštis gerais darbais. Geras vaismedis veda gerus vaisius. Geras mokinys turi gerus pažymius. Ne pažymiai padaro mikinį geru arba blogu, bet mokinys reiškiasi gerais arba blogais paży- miais. Panašiai yra ir su krikščioniu: ne geri darbai padaro jį geru, bet geras krikščionis reiškiasi gerais darbais. Tai nėra nuopelnas, bet pa- reiga!

Todėl apaštalas Povilas ir perspėja mus nesigirti prieš Dievą savi- mi, savo gerais darbais. Pavilo pamokyti – girkimės ne savimi, o KRIS- TUMI! (Gal 6: 14).

Žmogus, artėdamas prie amžinybės slenksčio, susimąstęs svarsto: "Jei Dievas iš žmogaus pirmiausia laukia TIKĖJIMO, tai į ką, pagaliau aš turiu tikėti?! Argi negana būti Bažnyčios nariu, turėti savo religiją su šventomis dogmomis ir kanonais, kuriuos stropiai saugo mūsų garbingo- ji hierarchija?! Argi negana gausiai užpirkti mišias, dažnai kalbėti ro-

žančių, nuoširdžiai besišaukiant visų šventųjų pagalbos?!

Atsiliepiant į šiuos klausimus, tenka prisiminti: žmogū išgano ne religijos, ne ideologijos, etikos ar filosofijos, ne institucijos su savo hierarchijomis, ir net ne doktrina apie Jėzų Kristų. Įsidėmėkime: mus išgano tik pats asmuo – VIEŠPATS JĖZUS KRISTUS! (Rom 3: 27–28; 1 Kor 1: 31).

Golgotos tamsoje išvyskime EVANGELIJOS ŠVIESĄ!

Kokį džiaugsmą skelbia Evangelija?

Religijų yra šimtai, bet KRISTAUS EVANGELIJA – viena!

Religijos atsiranda ant šios žemės, gi EVANGELIJOS kilmė danguje!

Reiligija yra žmonių protavimo išdava, o EVANGELIJA – tai Dievo dovana žmogui!

Religija – tai nuodėmingo žmogaus pastangos įtikti šventam Dievui, gi EVANGELIJA – tai šventojo Dievo pastangos pagelbėti nuodėmingam žmogui!

Religija stengiasi žmogų aprenkti švariu apdaru, o EVANGELIJA patį žmogą padaro nauju!

Ne be reikalo Viešpats Jėzus Kristus mus ragina: “Tikėkite EVANGELIJA” (Mk 1: 15).

Ir bažnytinis TRIDENTO SUSIRINKIMAS (1545–1563) pabrėžė, jog TIKĖJIMAS yra mūsų “išganymo pradžia ir viso išteisinimo pagrindas!” (kun. Č. Kavaliauskas, ŠV. RAŠTAS, 364 psl., Boston, 1972).

Apmąstymą baigiant, išvadinė mintis:

ŠV. RAŠTAS, kuris yra bendras visai krikščionijai, mus informuoja, jog dangus yra atsiekiamas tik per DIEVO MALONĘ, per KRISTAUS NUOPELŅĄ ir per ŽMOGAUS TIKĖJIMĄ!

Jei tu, mielas krikščioni, į tai tiki, tai DŽIUGIOJI EVANGELIJA tau iš anksto praneša, jog tu jau šiandieną esi išganytas ir tau nebetenka abejoti dėl Paskutiniojo Teismo!

Padėka ir garbė DIEVUI! Aleliuja!

NUORODOS:

THE LIFE OF JESUS CHRIST by James Stalker, 1949;

JESUS by Charles Guignebert, New York, 1956;

JESUS IN HIS HOMLAND by Sherman E. Johnson, New York, 1957;

ALL the MEN of the BIBLE by Herbert Lockyer, Michigan, 1958;

PROM JESUS TO PAUL by Joseph Klausner, Boston, 1961;

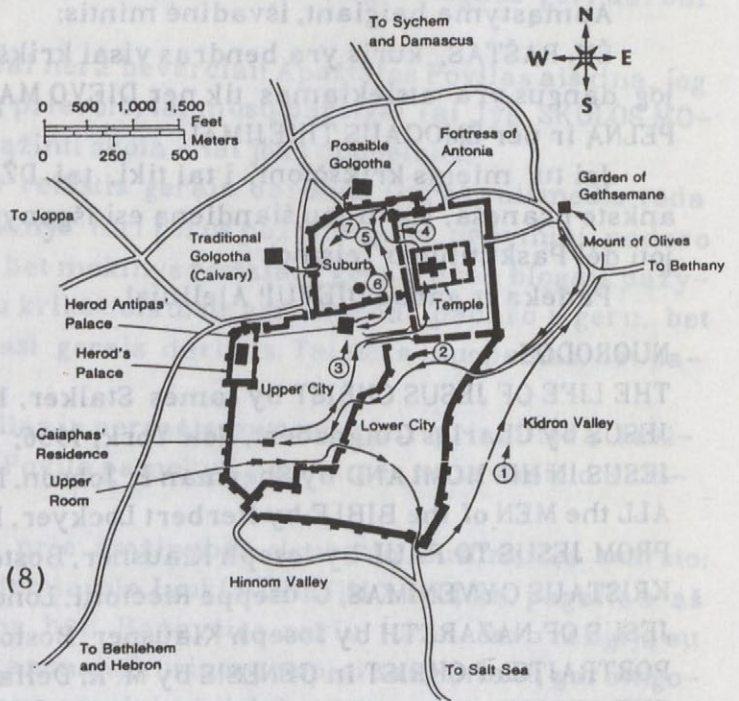
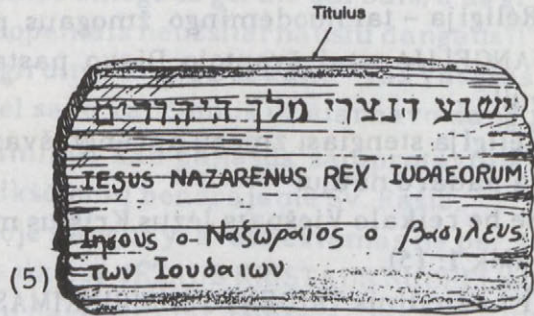
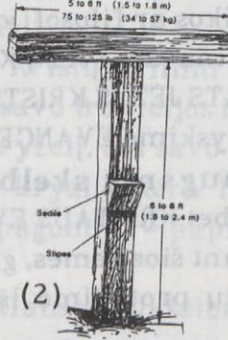
KRISTAUS GYVENIMAS, Giuseppe Ricciotti, London, 1962;

JESUS OF NAZARETH by Joseph Klausner, Boston, 1964;

PORTRAITS of CHRIST in GENESIS by M. R. DeHaan, Michigan, 1966;

THE CHRIST of the GOSPELS by J. W. Shepard, Michigan, 1975;

ILIUSTRACIJOS

—Map of Jerusalem at time of Christ. Jesus left Upper Room and walked with disciples to Mount of Olives and Garden of Gethsemane (1), where he was arrested and taken first to Annas and then to Caiaphas (2). After first trial before political Sanhedrin at Caiaphas' residence, Jesus was tried again before religious Sanhedrin, probably at Temple (3). Next, he was taken to Pontius Pilate (4), who sent him to Herod Antipas (5). Herod returned Jesus to Pilate (6), and Pilate finally handed over Jesus for scourging at Fortress of Antonia and for crucifixion at Golgotha (7).

- 1) Į baismės vietą pasmerktasis nešdavo ne kryžių, bet kryžiaus skersinį.
- 2) Manoma, kad Jėzaus kryžius buvęs ne CRUX IMMISSA, bet CRUX COMMIS-SA, "T" raidės formos.
- 3) Prie kryžiaus skersinio vinimi prikaldavo ne per delną, o per riešą.
- 4) Taip atrodė vinis, vartotas nukryžiuvimams.
- 5) Kryžiaus viršuje buvo prikaltas lentelė su užrašu: JĖZUS NAZARIETIS ŽYDŲ KARALIUS.
- 6) Taip prie stulpo buvo pririšamas žmogus, prieš plakant bizūnu.
- 7) Bizūnas susidėdavo iš 3 ar 4 odinių šikšnelių, kurių gale būdavo švino gabalėliai bei aštrių kaulų šukės, kad bizūno kirčiai būtų skaudesni ir prakirs-tų mušamo žmogaus odą. Romėnų nuplakimo bausmė susidėdavo iš 40 kir-čių, gi žydai buvo humaniškesni – jie tenkinosi 39-ais kirčiais. Jezus Kris-tus bizūnu buvo muštas vieną kartą (Mk 15: 15), gi apštalas – Povilas net 5 kartus (2 Kor 11: 24).
- 8) Jėzaus Kristaus paskutiniai takai Jeruzalėje prieš nukryžiuvimą.

P. Zablockas

KAŽKADA

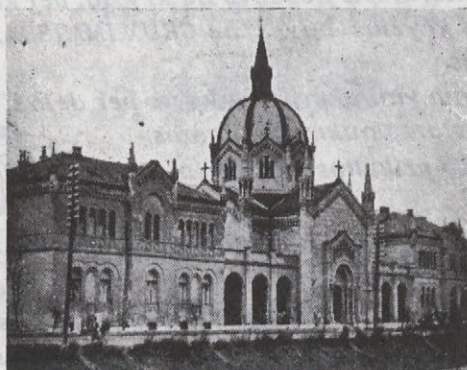
*Kažkada, menu, kalbėjo vėjas:
Būk kaip paukštis — laisvas ir lakus. —
Buvom lakūs, laisve patikėjom
Ir žadėjom niekam nepaklust.*

*Kažkada laukai gimtieji sakė:
Mes per amžius liksim našūs ir prasti. —
Tų laukų ir šandie ieško akys
Tolimiausiam žemės pakrašty.*

*Kažkada žvaigždė kalbėjo naktį:
Tai žygiuosim per gyvenimą kartu. —
Nesuspėjau aš žvaigždelės sekti,
Iškeliaujant pro saulėtekio vartus.*

*Ta žvaigždelė dar dabar į čia užklysta,
Tasai vėjas dar suošia tolumoj,
Ir kas naktį tarsi motina šalis ta
Pasiilgus šaukia mus namo.*

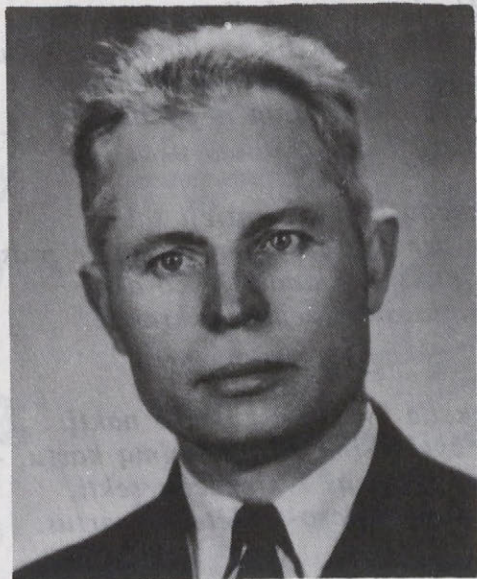

*Evangelikų bažnyčia Sarajeve
prieš 40 metų. Koks jos likimas
šiandien?*

IŠKELIAVĘ AMŽINYBĖN

Stasys Krikščikas
1907–1993

Po ilgos ir sunkios ligos 1993 m. liepos mėn. 20 d. mirė buvęs Neprikl. Lietuvos kariuomenės kapitonas, o pokario laikotarpiu ilgametis Lietuvos Žemės ūkio akademijos dėstytojas, docentas Stasys Krikščikas.

Velionis gimė 1907 m. gegužės 28 d. Biržų valsč. Kilučių km. 1926 m. baigė Biržų gimnaziją ir įsijungė į kariuomenės stirpinimo darbą. Tarnavo kaip karininkas tuometinės Lietuvos kariuomenės Kėdainių II-jame artilerijos pulke. 1938 m. Kaune baigė aukštuosius karininkų kursus. Toliau kariuomenėje tarnavo jau turėdamas kapitono laipsnį kaip vienas iš žymonių to meto Lietuvos kariuomenės artilerijos specialistų. Už sąžiningą darbą ir nuopelnus stiprinant Lietuvos ginkluotąsias pajėgas apdovanotas Gedimino ordinu.

Karo audra, užklupusi jį Švenčionėliuose, nubloškė toli į rytus. Įjungtas į XVI-sos lietuviškosios divisiijos gretas St. Krkščikas nuėjo sunkų kovos kelią, užbaigęs karą Latvijoje.

Kaip kariniam specialistui keletą pokario metų jam teko dirbti Lietuvos aukštosiose mokyklose Kaune. Kartu jis ir pats studijavo Lietuvos žemės ūkio akademijoje, kurią baigęs ir apgynęs disertaciją vėliau ilgus metus buvo šios aukštosios mokyklos dėstytoju, docentu.

Aktyviai dalyvavo moksliniame darbe. Parašė keletą populiarių knygų ir brošiūrų žemės ūkio klausimais.

Jautri velionio širdis pergyveno ne tik savo bet ir artimųjų ir pažįstamų nesekmes ir netektis. Jo atliktas žygis, tais sunkiais ir pavojingais pokario metais į Sibiro platybes gelbstint iš mirties nasrų pusbrolio tremtinio Adolfo Krikščiko šeimos vaikus ir jiems visokeriopai padedant, tai reali epopeja ir dabar tebeskambanti kaip legenda. Ne vienas karo belaisvis, tais sunkiais karo metais, neatsidūrė po žeme dėka tauriuos velionio širdies, jiems ir nežinant gelbėtojo.

Kilęs iš religingos ev. reformatų šeimos, nepaisant savo padeties ir aplinkybių, jis visą savo gyvenimą liko ištikimas šiai Bažnyčiai, ją visokeriopai rėmė. Jaunystėje gerai pažinojo ev. reformatų Generalinį Superintendentą kun. P. Jakubėną, kurio remiamas tuo metu galėjo lankyti ir baigti Biržų gimnaziją. Būdamas kariuomenėje Kėdainiuose į organizuojamas pamaldas visuomet rikiuotėje vesdavo karius evangelikus.

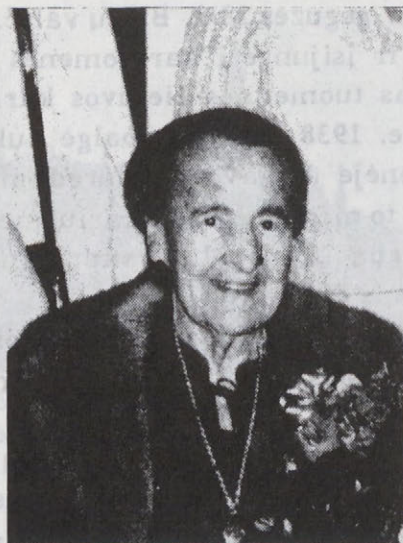
Senyvas amžius ir liga nebeleido St. Krikščikui pilnai įsijungti į atgimusios Lietuvos gyvenimą.

Velionis St. Krikščikas palaidotas Kaune, Romainių kapinėse. Gedulingas pamaldas laikė Biržų ev. reformatų parapijos kun. P. Čepas.

Išėjo iš mūsų tarpo jautrus, tolerantiškas, kuklus, demokratiškų pažiūrų žmogus, mokslininkas, geras draugas, patarėjas.

Grupė draugų.

* * *

Valerija Bielskytė Anysienė
1899–1994

Šių 1994 m. birželio 13 d. Kanadoj ramiai užgeso Valerijos Bielskytės-Anysienės ilgo ir turiningo gyvenimo žvakė. Gyvenimo vingiai mane prieš dvidešimt metų atvedė iš Šiaulių į Torontą. Nuo to laiko su ja ir visa jos šeima artimai susibičiuliavau. Man jos tauri asmenybė tapo šviesos ir gėrio simbolis.

Valerija yra paskutinė dviejų senų ir garbingų šeimų palikuonė iš abiejų tėvų pusės. Jos tėvas buvo šiaulietis visuomenininkas ir socialdemokratų veikėjas inž. Vaclovas Bielskis. Jos mama buvo Viera Bielskienė Zubovienė iš Medemrodės dvaro.

Valerija gimė šio šimtmečio pradžioje caristinėj Rusijoje, Tverės gubernijoje, savo senelių Usakovų dvare. Usakovai buvo rusų-totorių kilmės bajorai pasižymėję caristinės Rusijos istorijoje. Bielskiai, pagal kilmę Lenkijos-Lietuvos laikų bajorai, tais laikais Šiauliuose buvo lietuvių ir kairios krypties lietuviškos inteligentijos centras. Valerija buvo iš vaikystės apsupta kosmopolitinės kultūros ir senų tradicijų aplinkos.

Gimnaziją Valerija lankė Šiauliuose. Jos gyvenimą juodu šešėliu persekiojo komunizmas. Per rusų revoliuciją gausi ir talentinga Usakovų ir Kalitų kone visa giminė buvo išžudyta. Po Lietuvos okupacijos 1940 m. Viera Zubovienė buvo bolševikų išvežta per pirmus vežimus ir mirė tremtyje Sibire. Anysų jauna šeima irgi viską prarado, turėjo pasitraukti iš Lietuvos. Po karo reikėjo pradėti kurti naują gyvenimą Kanadoj. Valerija per visą antrą savo gyvenimo pusę gedėjo savo mamytės

ir Medemrodės, kuri buvo Valerijos tėviškė. Ten ji užaugo, mokytojavo, praleisdavo atostogas. Jos bute pilna fotografijų iš tų laikų.

Per bolševikmetį Medemrodė buvo nacionalizuota ir paversta kolūkiu. Iš buvusių "rūmų" dabar tik griuvėsiai.

Prieškariniais laikais Valerija daug metų gyveno užsieniuose. Jos vyras buvo dr. jur. Martynas Anysas iš Mažosios Lietuvos. Ji ištikimai lydėjo ir rėmė Martyną jo diplomatiniam darbe. Su savo puikiu išauklėjimu, kalbų žinojimu ji buvo ideali diplomato žmona.

Valerija padėjo savo vyrui jo Lietuvos istorijos populiarinimo darbe, buvo jo nepailstama bendradarbė renkanti ir verčianti šaltinius Anysos knygai "Senprūsių kovos dėl laisvės su Vokiečių Riterių Ordinui". Po jo mirties jos pastangų dėka buvo išleisti jo atsiminimai "Kova dėl Klaipėdos 1934–1939". Yra ko-autorė Anysų rinkinio "Žymios lietuviškos moterys mitologijoje, istorijoje ir literatūroje" (1970).

Valerija Anysienė jaunystėje studijavo literatūrą ir vaidybą, teatrą, kultūrinius parengimus, rašė recenzijas, bendradarbiavo "Moters" žurnale. Eilę metų buvo Toronto lietuvių ev. liuteronų Išganytojo parapijos veiklos korespondente "Mūsų sparnuose". Iki savo gyvenimo galo gyvai domėjosi politiniais įvykiais. Džiaugėsi dagyvenusi iki Lietuvos nepriklausomybės. Pernai užmezgė kontaktą, su Šiaulių archyvų valdyba, su dukters Gražinos pagalba paruošė pluoštą atsiminimų apie savo tėvus.

Valerija buvo tolerantiška, humaniška, dvelkė meile ir gerybiškumu. Buvo gerbiama ir mylima visų, kurie ją pažinojo. Niekados nesi-garsino, kam galėjo padėdavo. Ir man ištiesė ranką. Kai mano mamytė Toronte gulėjo prie mirties, Valerija man, mepažįstamam, išrūpino iškvietimą į Kanadą, priėmė į savo namus, kur išgyvenau apie pusę metų. Už tai aš jai visad būsiu skolingas.

Iki savo gyvenimo pabaigos Valerija gyveno savystoviai, turėjo Toronte atskirą butą. Niekados nenorėjo savo vaikams ar kitiems būti našta, prarasti savarankiškumą. Norėjo mirti arti dukters, ko ir sulaukė. Sulaukė ir savo numylėto anūko Pauliaus Slavėno medicinos mokslų baigimo, dar suspėjo dalyvauti diplomo įteikimo ceremonijose. Po to persišaldė, gavo plaučių uždegimą ir mirė trijų savaitių bėgyje.

Per laidotuves Valerijos Anysienės atminimui buvo suaukota apie \$1700.00 Sibiro tremtinių kalinių fondui ir apie \$600.00 Mažosios Lietuvos Fondui. Tai prasmingiausias šios taurios asmenybės gyvenimo užbaigimas.

Kostas Čygas

Reiškiame nuoširdžią užuojautą daktarams Juliui ir Gražinai Any-

saitei- Slavénams ir jų sūnui dr. Pauliu netekus uošvės, motinos, mo-
čiutės, ir artimiesiems. Kolegija ir MS redakcija

* * *

Agr. Krt. Juozas Valiūnas
1896–1994

Agr. Juozas Valiūnas, mūsų Bažnyčios kuratorius, sulaukęs 97 metų amžiaus mirė š. m. vasario mėn. 17 d. Bostone.

Gimęs 1896 m. kovo mėn 29 d. Juodeišių km., Pabiržės valsč., Biržų apskr., aukštesnio mokslo siekti pradėjo Palangos progimnazijoje, vėliau persikėlė į Kauno gimnaziją. Čia baigęs 7 klases turėjo ją palikti, nes prasidėjus I-jam pasauliniam karui Kauno gimnazija buvo uždaryta ir, išvykęs į Vilnių, įstojo į 8-ją gimnazijos klasę ir čia įsigijo brandos atestatą.

Būdamas apsisprendęs agronomo profesijai, 1915 m. įstojo į Maskvos Žemės ūkio akademią. Prasidėjus Rusijoje 1917 m. revoliucijai, turėjo mokslą nutraukti ir grįžti į Lietuvą. Norėdamas greičiau studijas baigti ir neturėdamas galimybes grįžti į Maskvos Žemės ūkio akademią, 1919 m. išvyko į Berlyną Žemės ūkio aukštąją mokyklą. Ją baigė 1924 m. diplomuoto agronomo laipsniu. Daniijoje atliko agronomo praktiką.

1924–1933 m. buvo paskirtas pradžioje Biržų apskrities ir vėliau Biržų apygardos agronomu.

Pasinaudodamas naujai pravedamos vyriausybės žemės reformos įstatymu, pavyzdingo ūkio sąlygomis, įsigijo 80 hektarų Naradavo dvaro centro, kuriame 1928 m. įkūrė Žiemos žemės ūkio mokyklą ir joje moky-

tojavo.

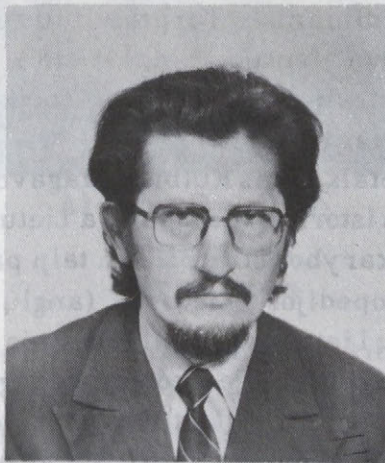
Šalia to domėjosi kooperacine veikla, dalyvavo įvairiose žemės ūkio kooperacinėse draugijose, tiek skyriuose, tiek centro vadovybėje (Pieno-centras, Lietcukrus ir kitur.).

Spaudoje savo rašiniiais pasirodė "Žemės Ūkyje", "Lietuvos Aidė" ir kitur, daugiausia rašydamas savo profesijos temomis. Be to yra knygų "Linai" ir "Bendroji gyvulininkystė" autorius ir A. Simpojevskio "Laukų dirbimas ir tręšimas" knygos vertėjas.

II-jo pasaulinio karo metu pasitraukė su šeima į Vakarų ir 1949 m. atvyko į Ameriką. Dirbdamas neįprastą fizinį darbą, nepamiršo ir savo pareigos Tėvynei, dažnai rašydamas jos reikalais į išeivių spaudą, nepamiršdamas ir "Mūsų Sparną".

Liūdesy pasilikusiems žmonai ir sūnui reiškiame nuoširdžią užuojautą. **Lietuvių Ev. Reformatų Bažnyčios Kolegija Išeivijoje**

* * *

Jonas Saulius Kulbis
1939–1994

Lietuvos ev. reformatų Bažnyčia, Reformacijos istorijos ir kultūros draugija, Lietuvos mokslinė visuomenė neteko tylaus, taktiško, darbštaus, rūpestingo gilių jausmų darbuotojo. Staigi ir netikėta mirtis 1994 m. sausio mėn. 13 d. nusinešė amžinybėn Jono S. Kulbio sielą, palikusi skausmą šeimai, artimiesiems, bendradarbiams, evangeliškajai visuomenei.

Velionis gimė 1939 m. gegužės mėn. 25 d. Biržuose, Zuzanos ir Jokūbo Kulbių ev. reformatų šeimoje. Baigęs Klausučių kaimo pradinę mokyklą, toliau mokėsi Biržų Juliaus Janonio vidurinėje mokykloje. Ją baigęs 1958 m. dirbo apskaitininku, po to metus mokytojavo Butniūnų kaimo

aštuoniameetėje mokykloje.

1960–1965 m. studijavo Vilniaus universitete, jį baigęs įsigijo istoriko, istorijos ir visuomeninių mokslų dėstytojo specialybę.

Dar studijų metais pradėjęs dirbti, kuri laiką ir toliau dirbo archyvuose. Nuo 1971 m. Jonas Kulbis pradėjo dirbti Enciklopedijų leidykloje (nuo 1992 m. perorganizuotoje į Mokslo ir enciklopedijų leidyklę) visuotinės istorijos redakcijos moksliniu redaktoriumi. Kaip gabus istorikas, greit įgijęs patirties, 1975 m. tapo vyresnioju moksliniu redaktoriumi. Redagavo enciklopedijas (1976–1985 ., 13 t.) seniausiųjų pasaulio civilizacijų (Akkado, Babilonijos, Šumero) Antikos ir Rytų šalių istorijos straipsnius. Daugelį jų, konsultuodamasis su kitais istorikais, pats parengė, nes šios srities specialistų Lietuvoje buvo vienas kitas.

Daug darbo ir jėgų Jonas Kulbis paskyrė lietuviškosios enciklopedijos ketvirtojo tomo (1985–1988 m.) rengimui. Teko dėti nemaža pastangų ginantis nuo tuometinių konsultantų norų šiuos straipsnius ideologizuoti.

Jonas Kulbis redagavo ir rašė straipsnius taip pat ir kitiems enciklopediniams leidiniams: “Tarptautinių žodžių žodyniui” (1985 m.), enciklopedijai “Lietuva” (rusų kalba, 1989 m.). Kas suskaičiuos, kiek jo redaguotų ir rašytų straipsnių paskelbta enciklopediniuose leidiniuose? Jų, ko gero, būtų keletas tūkstančių.

Pastaraisiais metais Jonas Kulbis redagavo enciklopedijos “Lietuvos Respublika” Lietuvos istorijos (daugiausia Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės laikotarpio) karybos straipsnius, taip pat straipsnius apie užsienio lietuvius, enciklopedijos “Lietuva” (anglų kalba) straipsnius apie lietuvius ir kitų tautų Lietuvos gyventojus. Deja, išspausdintų šių leidinių Jonas jau nebematys. Leidykloje liko jo suredaguota istoriko ir diplomato A. Eidinto knyga apie antrąjį Lietuvos prezidentą Aleksandrą Stulginskį, o ant darbo stalo – ši mėnesį sausį, tik pradėtas redaguoti tęstinys leidinys, – “Lietuvos istorijos metraštis 93”. Jo sumanymuose buvo mintis taip pat kaupti ir publikuoti medžiagą apie Lietuvos ev. reformatų Bažnyčią, jos istoriją.

Jonas Kulbis buvo aktyvus Lietuvos Reformacijos istorijos ir kultūros draugijos, įsisteigusios 1992 04 25, narys – jos atsakingasis sekretorius. Daug prisidėjo prie tarptautinės konferencijos (1993 03 09–10) organizavimo Vilniuje, tema “Protestantizmas Lietuvoje – istorija ir dabartis”. Velionis buvo vienas iš redakcinės komisijos narių, rengiant šios konferencijos medžiagą atskiram leidiniui.

Jonas Kulbis buvo taip pat ir aktyvus ev. reformatų Bažnyčios narys, jautriai pergyveno Vilniaus parapijos įsteigimo džiaugsmus ir rū-

pesčius. Dalyvavo Bažnyčios 1993 m. sinode Biržuose.

Liko liūdėti jo žilgalvė motina, žmona Danutė, Vilniaus universiteto docentė, mokslų daktarė, knygų istorijos specialistė, dukrelė Agnė, M. K. Čiurlionio meno mokyklos moksleivė, būsimoji dailininkė.

Į amžinojo poilsio vietą – Vilniaus Karveliškių kapinėse, – velionį palydėjo gausus vilniečių būrys. Laidotuvių apeigas atliko kun. Julius Norvila, giedojo Vilniau ev. reformatų parapijos choras.

* * * *

**Aldona Dagienė
(Palšytė)
1922–1994**

Gimė 1922 m, liepos mėn. 21 d. Jokubiškių km., Biržų valsčiuje. Mokėsi Biržų gimnazijoje ir ją baigė. Būdama mokinė priklausė Skautų sąjungai. Dalyvavo skautų suvažiavimuose ir stovyklose. 1944 m. rudenį pasitraukė iš Lietuvos į Vokietiją, kur iki karo pabaigos dirbo fabrike. Po karo persikėlė į pabėgėlių stovyklą, vėliau į Pinebergą studijuoti. Pineberge su agronomu Jonu Dagiū sukūrė šeimą. Atėjus eilei, atskrido į Ameriką. Čia susilaukė sūnaus Arūno ir kiek vėliau – antro sūnaus Rimmo.

Įsikūrus Evangelikų-Reformatų parapijai, įstojo į ją nare. Parapijos moterų draugijos valdyboje ėjo įvairias pareigas. Visada prisidėdavo prie moterų ruošiamų pietų Sinodui ir kitomis progomis. Atliko daug įvairių darbų.

Prieš ašuniolika metų susirgo vėžio liga ir iki mirties ta liga ją kankino. Sūnų ir marčių padedama, ji vojo su ta liga. Deja – kovą kankino. Sūnų ir marčių padedama, ji kovojo su ta liga. Deja – kovą pralaimėjo.

Mirė 1994 m. sausio mėn 29 dieną. Palaidota Čikagoje, Lietuvių Tautinėse kapinėse šalia savo vyro.

Tegul jai bus lengva šio svetingo krašto žemelė.

Dėl nenumatytų kliūčių sinodo data ir vieta Čikagoje bus pranešta vėliau.

Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios Sinodas įvyko birželio mėn. 18–19 d.d. Biržuose. Šio Sinodo veiklos aprašymą bandysime mūsų žurnalo skaitytojams pateikti sekančioje M.S. laidoje.

Kunigo Stasio Neimano 95–metų gimtadienio šventė

1994 m. kovo mėn. 6 d. Oak Lawn Hilton viešbučio patalpose įvyko privatus kun. S. Neimano 95-tojo gimtadienio minėjimas, suruoštas jo šeimos. Atvyko per šimtą kviestų svečių – giminių, draugų ir pažįstamų, iš arti ir toli. Neimanų giminaičiai iš Kanados, dvi sesutės iš Frankfurto, Vokietijos su sūnumis ir anūkeliu (tiesa, ne visi Neimanų pavardę beturį). Gausu buvo ir Yčų iš Toronto ir apylinkių, iš Syracuse, N. Y. ir iš Albuquerque, Nev Mexiko. Svečių buvo ir iš Lietuvos, tarp kurių paminėtinas P. A. Jašinskas su žmona Živile iš Vilniaus, dabartinis Lietuvos ev. reformatų Bažnyčios Kolegijos prezidentas.

Po skanių pietų vaišių kun. S. Neimanas apėjo visus stalus, kiekvienam atskirai dėkodamas už atsilankymą. Visiems patiko, kad buvo tiktai svečių pristatymas, be jokių prakalbų. – liko pakankamai laiko pabendrauti su seniai bematytais ir artimaisiais. Jaunoji karta – mažamečiai vaikučiai krykštavo iš džiaugsmo, kai buvo pakviesti visi bendrai užpūsti nemažą skaičių žvakučių ant gimtadienio torto.

Svečiai iš kairės: Ona Yčaitė-Beresnevičienė, Linde Beresnevičiūtė, Povilas Jašinskas, Živilė Jašinskienė, dr. Julius Slavėnas ir viduryje (matoma iš nugaros) – Renata Barnelytė-Sanner.

Iš kairės į dešinę: Gen. Superintendentas kun. Povilas Dilys, Aušra Brooks, Gen. Superintendentas emeritas kun. Stasys Neimanas, Audra Brooks, krt. Halina Dilienė ir dr. Liudmila Finkelstein.

Iš kairės (aplink stalą): Solenizantas kun. Stasys Neimanas, krt. Halina Dilienė, dr. Martynas Yčas, dr. Liudmila Finkelstein, Evelyn Yčaitė-Taggart, Gen. Supt. kun. Povilas Dilys ir (stovi kairėje) – dr. Jonas Yčas.

Visą laiką salėje viešpatavo jauki, šilta ir pakili nuotaika. Atrodė, kad ir pats šios šventės Solenizantas dalinasi ta svečių nuotaika. Nors

Dr. Ranate B. Sanner iš Frankfurt'o, Vokietijos, kalba su dr. Martynu Yču iš Syracuse < NY.

savo netrumpame amžiuje jis buvo sulaukęs nemažai pagerbimų ir jubiliejų, bet šis – 95-tasis jo gimtadienio sukaktuvinis minėjimas – gal buvo vienas iš pačių geriausių. Svečiai nerodė jokio noro skistyti ir išbuvo ligi vėlumos.

Dauguma priėmimo dalyvių.

*

Gen. Supt. Kun. Povilo Dilio atsisveikinimas Toronte

Birželio 19 d., sekmadienį, Toronto Lietuvių Namuose įvyko iškilmingos išleistuvės Generalinio Superintendenteo kun. Povilo Dilio. Jis su dideliu pasišventimu pildė dvigubas pareigas. Daugiau kaip tuziną metų. Buvo klebonu lietuvių liuteronų Išganytojo parapijoje Toronte, grįždamas maždaug kas mėnesį aptarnauti savosios ev. reformatų bažnyčios Čikagoje. Jam iškeliaujant pas žmoną į Čikagą poilsiui, galima pritaikyti Biblijos žodžius "Aš kovojau gerą kovą, užbaigiau žygį, išlaikiau tikėjimą" (Povilo II laiškas Timotiejui, 4: 7). Atsisveikinimo puotoje programai vadovavo Išganytojo parapijos pirminkas E. Steponas. Krikščionišką ir ekumeninę kun. Dilio veiklą apžvelgė kuratorius inž. Gytis Šernas, patiekdamas smulkesnių biografinių žinių. Sveikintojų tarpe be bendratikių evangelikų buvo R. katalikų Prisikėlimo parapijos kun. A. Simanavičius, Anapilio – kun. J. Staškus, latvių liuteronų kun. J. Calitis, buv. Išganytojo parapijos klebonas A. Žilinskas, kaip ir atstovas kanadietis liuteronų vyskupo iš Kitchener miesto. Gauta daug sveikinimų raštu. Kun. P. Dilys padėjo visiems ir sukalbėjo malda. Kun. P. Dilio dukra, čikagietė Erika Brooks tarė baigiamąjį žodį šeimos vardu.

*

Kartu su kitais tautiečiais, lietuviai reformatai liudi netekę iškilaus Lietuvos diplomato Stasio Lozoraičio, mirusio š. m. birželio mėn. Gimęs

1924m. velionis buvo Lietuvos atstovu Vatikane. Nuo 1983 iki 1993 m. ėjo Lietuvos Ambasadoriaus pareigas Washingtone, J. A. V. sostinėje, o vėliausiai – Italijoje. Būdamas tikintis R. katalikas, St. Lozoraitis gerbė ir kitokius įsitikinimus. Jis nekartą yra siuntęs nuoširdų sveikinimo žodį išeivijos reformatams jų Čikagoje metinių Sinodų proga

*

Lietuvos ev. reformatų Bažnyčios Kolegijos prezidentas Povilas Jašinskas su žmona Živile padarė ilgesnę kelionę traukiniu po JAV. Atvyko Čikagon šį pavasarį į kun. Supt. S. Neimano gimtadienio pagerbtuves, jie vėliau aplankė senas pažįstamas Yčaites Albuquerque, N. M., Presbyterian Church USA bustynę Louisville, Ky. ir įvairius reformatų centrus Texas valstijoje (nežinoma, ar buvo įvykdyta svajonė pamatyti “devintą pasaulio stebūklą“ Niagara Falls). Prieš išvykstant aplankė savo giminaitį biržietį (iš Semeniškių km.) filmų meistrą – literatą Joną Meką New Yorke. Kelionė buvo padaryta Jono Gylio iš Texas rūpesčiu.

Iš kelionės traukiniu po JAV Povilas ir Živilė Jašinskai Albuquerque, N. M. su Evelyną Y. Taggart prie jos namų, 3/194.

*

Reformatų parapijos kunigas Kaune Julius Norvila šį rugpiūčio mėn. lankėsi Čikagoje susipažinimui su vietos reformatais. Taip pat

lankėsi žymiose mokslo įstaigose kaip McCormick Theological Seminary. Jis yra W. A. R. C. (Pasaulio Reformatų Sąjungos) Vykdomosios Tarybos narys. Dalyvavo tos Tarybos suvažiavime Pittsburg, Pa. ir lankė Presbyterian Church U. S. A. bustinėje Louisville, Ky. Vyko toliau į reformatų įstaigas Texas ir North Carolina. Jam kelionę parūpino minima Presbyterian Church, U. S. A.

Dr. Milan OPOCHENSKY, lietuvių reformatų draugas ir W. A. R. C. (Pasaulio Reformatų Sąjungos) generalinis sekretorius, š. m. gegužės mėn. dėstė teologinį kursą Čikagos McCormick Theological Seminary. Ta proga aplankė Supt. kun. S. Neimaną, Kolegijos Prezidentę kurt. H. Dilienę ir kt. reformatų veikėjus. Dr. M. OPOCHENSKY jau kelis kart yra dalyvavęs Biržų Sinoduose, Lietuvoje. Jo bustinė yra Ženevoje, Šveicarijoje.

Lietuvos Liuteronų Bažnyčios vyskupas Jonas Kalvanas neseniai atšventė savo 80-tąjį gimtadienį. Jo bustinė yra Tauragėje, kur buvo iššventintas kunigu 1940 m. ir vėliau, 1976 m. jam suteiktas vyskupo titulas. Jis baigė Biržų gimnaziją. Studijavo Kauno V. D. Universiteto Ev. Teologijos Fakultete, bet baigė studijas Latvijoje (daugiau biografinių žinių tilpo M. S. #41, psl. 60). Jis atstovavo savo Bažnyčią užsieniuse, per eilę metų leido Evangelikų Kalendorių, bendradarbiavo spaudoje įskaitant ir "Mūsų sparnus" ir pasižymėjo kaip reformatų draugas. Sveikiname solenizantą garbingo amžiaus susilaukus!

Šių 1994 m. balandžio mėn. pradžioje Anglikonų Bažnyčios galva Centerbury Arkivyskupas dr. George Carey su žmona viešėjo Lietuvoje kaip liuteronų Bažnyčios svečias. Buvo priimtas Valstybės Prezidento, liuteronų, R. katalikų bei stačiatikių vyskupų. Jis dalyvavo ekumeninėse pamaldose Šv. Jono bažnyčioje kur pareiškė, jog meldžiasi už mus visus, idant galėtume gyventi Šv. Rašto Evangelijų dvasioje. Dr. Carey aplankė visas tris Baltijos valstybes, ypač kreipdamas dėmesį į anglikonų bažnyčią Rygoje. Tai pastatas, statytas XIX amžiuje aptarnavimui D. Britanijos pirklių – komersantų. Sovietų okupacijos metu bažnyčia buvo konfiskuota ir paversta į "disco" klubo patalpas. Visai neseniai buvo sugražinta parapijai, dabartiniu metu turinčiai per šimtą įvairių tautybių narių (įskaitant latvius ir suomių). Naujai pašventinta bažnyčia reikalauja daug remontų. Įdomu, kad ji statyta iš medžiagų, pvz. plytų ir akmenų, importuotų iš pačios Anglijos (kaip rašo "Baltic Independent" Nr. 4/15/94). Paskutiniu laiku dr. Carey daug keliauja ieškodamas glaudesnių santykių su pasaulio protestantais. Jo vadovaujamoji Church of

England dabar pergyvena didelę krizę, dalinai dėl to, kad jų sinodo nutarimu, moterys gali būti šventinamos į kunigus. Tai sukėlė tikinčiųjų audrą ir griežtus protestus kunigijos tarpe, nes vyrai – kunigai nenori paleisti vadelių iš savo rankų.

*

Jonas Gylis lietuvių kilmės Amerikos prebyterijonas iš Texas, ypač dažnas svečias išeivijos reformatų Bažnyčios Sinoduose, šįmet ten žada padaryti ypač įdomų pranešimą iš savo jau ketvirtos kelionės evangelizacijos tikslais į Lietuvą. Iškeliavo galop gegužės mėn. 1994 m. ir pradėjo darbuotis jaunimo stovyklose bei Lithuanian Christian College Klaipėdoje. Kartu su žmona Carolyn jis leidžia įdomų biuletinį adresu: 9303 Hunters Trace East, Austin Tx. 78758–6525. Rašo, jog jo sveikata taisyti. Iki pasimatymo Sinode!

*

Naujas med. daktaras – Paulius Slavėnas

Paulius Slavėnas gegužės mėn. 15 d. baigė medicinos studijas MAGNA CUM LAUDE State university of New York at Buffalo SchOOL of medicine ir įsigijo medicinos daktaro laipsnį.

Prieš keturis metus to paties universiteto specialioj Presidential Honors Scholars programoj studijavo psichologiją ir paruošiamąją (pre-

Dr. Paulius Slavėnas

-med) programą ir gavo BA Honors laipsnį SUMMA CUM LAUDE. Už savo diplominių darbų laimėjo premiją. Buvo priimtas į Phi Beta Kappa.

Šalia medicinos daktaro laipsnio, Paulius gavo Thesis Honors už savo tyrinėjimus, kuriuos jis atliko Buffalo Universiteto Primary Care Research centre. Šitam darbui vadovavo prof. dr. Jurgis Karuža ir jis buvo priimtas kaip disertacija, nors medicinos daktarui gauti nėra būtina apginti disertacijos.

Birželio mėnesį Paulius pradėjo dirbti internu Sister's Ligoninėje Buffalo. Sekančią vasarą jis tęs savo mokslus Chicagoje. Specializuosis anesthesiologijoje Northwestern Memorial Ligoninėje.

Pauliaus tėvai yra profesoriai daktarai Julius ir Gražina Slavėnai iš Buffalo, N. Y.

Paulius dalyvauja lietuviškoj veikloj. Nuo vaikystės stovyklavo Romuvoj, Kanadoj, vėliau įsigijo Eagle Scout, skauto vyčio ir skauto akademiko laipsnius. Priklauso Pasaulio Jaunimo Sąjungai ir dalyvavo PLJS kongrese Australijoj ir Politiniuose kongresuose Washingtone. Kelis kartus lankėsi Lietuvoj.

Paulius sėkmingai tęsia savo senelių ir prosenelių ilgas akademinės tradicijas. Jo senelis astrofizikas akademikas Dr. Paulius Slavėnas gyveno ir mirė Vilniuje. Jo prosenelis dr. med. Vincas Slavėnas turėjo savo kliniką Marijampolėje. Prosenelis iš močiutės Halinos Slavėnienės Dilienės buvo kun. dr. Povilas Jakubėnas, Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios Gen. Superintendentas ir Vytauto Didžiojo Universiteto teologijos katedros profesorius ir dekanas.

Jo senelis iš mamos pusės buvo prieškarinės Nepriklausomos Lietuvos diplomatas ir valstybininkas klaipėdietis dr. jur. Martynas Anysas. Prosenelis buvo socialdemokratų veikėjas ir visuomeninkas šiaulietis inž. Vaclovas Bielskis.

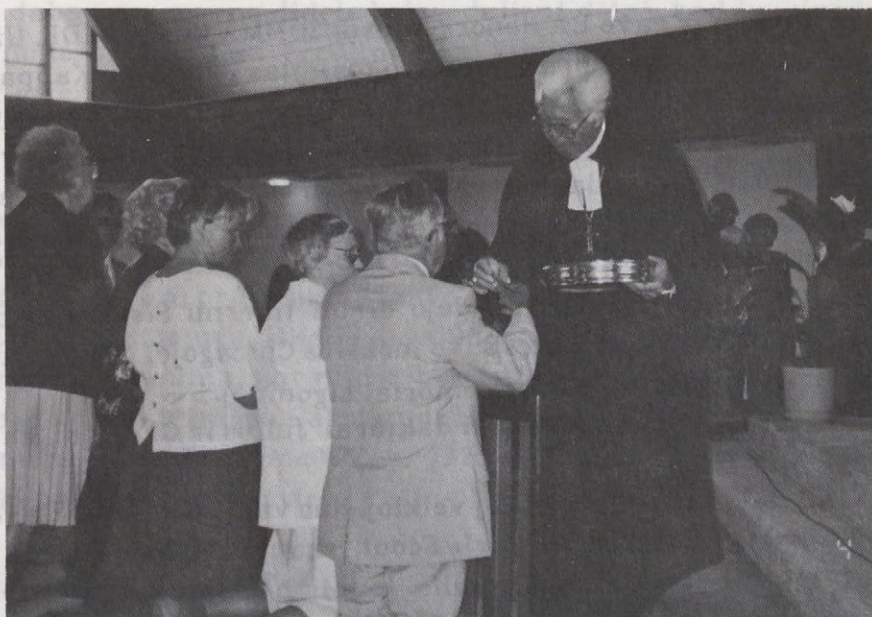
Pauliaus atsiekimais džiaugiasi jo močiutė Halina Chicagoj ir visa Anysų, Dilių ir Slavėnų šeima.

*

Pamaldos Floridoje

Didžiojo Penktadienio proga St. Petersburg, Fl., įvyko lietuvių evangelikų pamaldos, kurias laikė kun. dr. E. Gerulis ir kun. F. Milas. Dalyvavo 125 žmonės.

Šv. Komunija dalė abu kunigai; Šv. Vakarienę priėmė 40 asmenų. Ištrauką iš Senojo Teastamento skaitė inž. Šernas, o Evangeliją – kun. F. Milas.

Šv. Vakarienę dalina kun. dr. E. Gerulis ir kun. F. Milas.

Pamaldų metu giedoja sol. S. Citvaras ir sol. A. Kusinskis bei St. Petersburgo **Vyrų oktetas**. Vargonavo muz. Regina Ditkienė. Kun. dr. E. Gerulio pamokslo tema: "Evangelijos šviesa Golgotos tamsoje".

Po pamaldų perpildytoje parapijos salėje vaisių metu padėkos žodį tarė parapijos komiteto pirmininkė dr. Irena Mačionienė.

Tenka paminėti, kad pamaldose dalyvavę asmenys sudarė: trečda-

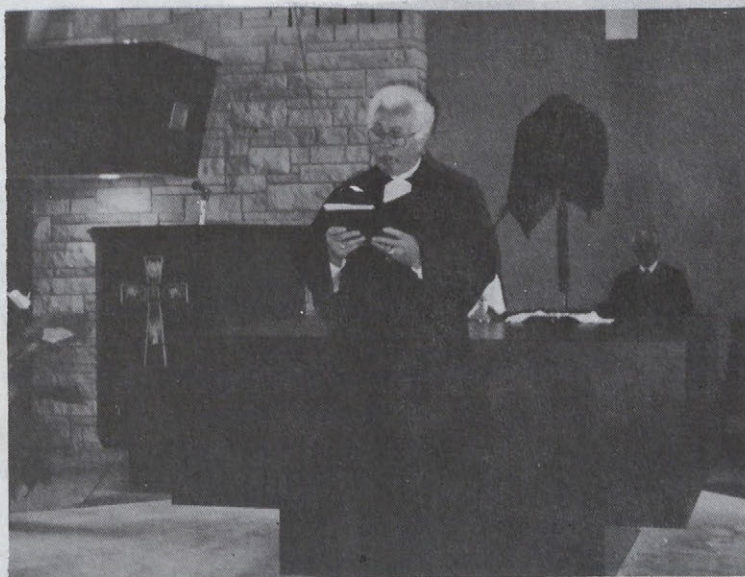

Dalis pamaldų dalyvių St. Petersburge, Floridoje, po liet. evangelikų pamaldų Didžiojo Penktadienio proga, 1994. IV. 01.

Vyrų oktetas pajvairinės pamaldas, iš kairės: A. Kovera, A. Ulbinas, L. Sodeika, okteto vadovė muz. R. Ditkienė, kun. dr. E. Gerulis, okteto seniūnas A. Kusinskis, P. Petraitis ir P. Vasiliauskas

lis evangelikų ir du trečdaliai katalikų. Yra katalikų, kurie priima ir Šv. Komuniją. Bendrai katalikai domisi ir evangelikų pamokslais.

Liturgijos metu matome kun. dr. E. Gerulį ir kun. F. Milą.

Bibliotėninkė ir bibliografė kuratorė H. Y. Petkienė atliko vertingą, kelių metų darbą – paruošė “Mūsų Sparnų” žurnalo RODYKLĘ nuo 1951 iki 1991 metų. Viso 142 puslapiai, kuri tuo tarpu dar neišleista.

Savo darbą autorė vadina “projektu”, nes ši RODYKLĖ dar tėra išreikšta rašomąja mašinėle ir keli jos numeriai multiplikuoti HEROX’u.

Būtinai reikėtų RODYKLĘ atspausdinti ir išsiuntinėti ją institucijoms bei parinktiems asmenims.

Šio prestižinio leidinio išlaidas gal sutiktų padengti DEVENIŲ KULTŪRINIS FONDAS.

Prieš RODYKLĘ spausdinant, "projekta" vertėtų patikslinti kalbiniai, atlikti korektūros darbą ir papildyti nuo 1991 iki 1996 metų.

Be to, čia pasigendame žurnalo viršelių ir vinječių piešėjų apžvalgos. Galime džiaugtis, kad nuo 1951 metų birželio iki 1989 m. gruodžio kiekvienas naujas Mūsų Sparnų numeris turėjo vis naują viršelį! Tik nuo 64 numerio pradėta vartoti tą patį viršelio atvaizdą.

Mūsų žurnalo viršelių ir vinječių autoriai buvo žymūs lietuvių profesionalai dailinikai – prof. A. Varnas, prof. V. K. Jonynas, dr. A. Stanevičius, V. Ignas, J. Mieliulis ir daugelis kitų. Jų visų pavardės ir jų darbai turėtų būti paminėti MŪSŲ SPARNŲ 1951–1996 RODYKLĖJE.

Su geriausiais linkėjimais – KUN. DR. EUGENIUS GERULIS

*

Lietuvių Protestantų S-gos sekretorė Mėta Lidums rašo apie pasekmingas pamaldas ir priėmimą – surengtą š. m. balandžio 10 d. St. Andrews Lutheran Church, Los Angeles Calif. Pamaldas laikė kun. A. Žilinskas iš Toronto, Kanados. Kaip matyti iš nuotraukos, buvo gražus būrys dalyvių, jų tarpe vietos gyv. Kregždžių, Pauperų, Čėsnių šeimos, muzikai A. Grilauskas ir E. Lapinskas, Vera Bimbirienė, ir iš Čikagos persikėlę pas sūnų Vidmantą mūsų mylimi krt. Vilius ir Bronė Variakojai. Priekyje – seniausi amžiumi – Ona Kregždienė ir V. Variakojis.

Pamaldų ir parengimo dalyviai. Priekyje dešinėje buvę čikagiečiai – krt. V. Variakojis su žmona Brone.

Sekantis gegužės 22 d. susiejimas, gal mažiau gausus, buvo gal dar labiau dvasiniai iškilmingas. Gilų išpūdį paliko pamaldas laikiusi liuteronų kunigė Tamara Kelerytė-Schmidt. Ji gyvena su šeima Vokietijoje, yra įsijungusi į religinio švietimo darbą ir neužmiršta senos Tėvynės – Lietuvos. Savo pranešime kunigė Schmidt atskleidė daug įdomių faktų apie evangelikų tikėjimą Lietuvoje ir gyvą reikalą atstatyti bažnyčias. Liuteronai turi maždaug 50 parapijų ir justu didelis dvasiškių trūkumas, taigi išsivystė stipri diakoniška veikla

Kunigė T. Schmidt su Liet. Ptot. S-gos valdyba – pirm. dr. P. Švarcas, kairėje išd. Martha Prost ir sekr. Mėta Lidums.

*

Reformatai išeivijoje labai pasiges Viliaus Žiobrio (1916–1994), dažno svečio mūsų Sinoduose. Per eilę metų džiaugėmės šio iškilaus klaipėdiečio sveikinimais Mažosios Lietuvos Draugijos vardu. Jis buvo ilgametis šios Draugijos ir kitų organizacijų pirmininkas. Buvo ištikimas liet. liuteronų abiejų parapijų narys, nuolatinis leidinio "Svečias" darbuotojas ir talkininkas. Mūsų užuojauta žmonai Emai ir šeimos nariams gyvenantiems J. A. V. ir Vokietijoje.

*

Kun. Fr. Skėrys, ilgametis lietuvių Vasaruio 16-sios gimnazijos Vokietijoje evangelikams mokiniams tikybos dėstytojas ir Pietų Vokietijoje gyvenančių lietuvių ev. liuteronų kunigas, MS žurnalo skaitytojas ir rėmėjas, jau nuo praeitų metų pradžios sunkiai serga. Linkime gerb. kun. Fr. Skėriui sveikatos pasitaisymo ir grįžimo prie savo mokinių ir parapijiečių.

*

Pereitų metų žiemą, kuratorė Evelyňa Y. Taggart lankėsi Floridoje. Šalia pramogų Disneyworld ir nepabaigiamų moderniško pasaulio prajovų EPCOT parke, Sarasotoje ir Miami padarė dar didesnio įspūdžio susitikimai su draugais – draugužėmis iš Kauno laikų ir ten lankytos "Aušros" gimnazijos Nepriklausomoje (1918–1940) Lietuvoje.

*

Gražių įspūdžių apie Tolimuosius Rytus iš atostogų kelionės į Tailandą parsivežė Ieva Neimanaitė – Pipynienė, ten nuvykusi šių metų pavasarį. Tikimės iš jos sužinoti daugiau apie gyvenimą toje egzotiškoje šalyje.

*

LABDAROS LAIVAI

Jau treči metai, kaip Pabaltijos kraštų uostus lanko labdaros laivai siunčiami evangelikų tarptikybines organizacijos, vadinamos "Youth with a Mission" ("Jaunimo Misiija"). Laivų keliones tvarko tos organizacijos padalinys vad. "Mercy Ships" su centru Lindale, Texas. Jų iš viso yra bent trys. Laivas, kurs lanko Lietuvos uostą Klaipėdą, vadinasi "Anastasia". Jis yra nemažas su 300 žmonių įgulos ir įvairių medicinos sričių specialistų. Šią vasarą "Anastasia", Lietuvos Sveikatos Ministerijos patviestas, buvo Klaipėdoje tris savaites, padėdamas ypatingai su dantų gydymu. Kitur plaukiantieji laivai (keliauja ir į Afriką) gydo akių ligas. Visi laivai turi operacines sales ir vaistų sandėlius.

"Anastasia" yra iš tiesų ekumeninis laivas – anksčiau jame yra buvę 30 įvairių tautybių ir konfesijų žmonių. Labdaros darbo direktorė yra iš Naujosios Zelandijos, o kapitonas – amerikietis. Yra jų tarpe karta ir lietuvių, tai dažniausia nereikia vertėjų. (Jeigu jų reikia, gali gauti iš Lithuanian Christian College dėstytojų ar studentų). Be gydymo vykdoma ir evangelizacijos darbas muzikos koncertais ir "Mime" teatro spektakliais. Lietuvoje atvyksta ir mažesni laivai su religinės apšvietos kursais ir Biblijos mokyklomis. Labdaros laivai šešis mėnesius plaukioja ir teikia pagalbą, o kitą pusę metų pašvenčia aukų rinkimui. Ypatin-gai dosnūs šiuo atveju yra Skandinavijos kraštų evangelikai.

M. S. Koresp.

Rašo Knygius

KNYGOS IR PERIODIKA

Kučys, Antanas. **VILEIŠIAI: TRIJŲ BROLIŲ DARBAI TAUTAI**. Chicago, Devenių Kultūrinis Fondas, 1993. 624 p. iliu. nuotraukomis, didelio formato. Birziečiai Antanas, Petras ir Jonas Vileišiai, kilę iš Medinių km. Pasvalio v., Biržų aps. (ir iš viso Vileišių giminė), turėjo didelius nuopelnus Nepriklausomai Lietuvai besikuriant ir jos vėlesniame (1918–1940) valstybiniame, politiniame ir kultūriniame gyvenime. Čia, be Vileišių apybraižų, duodama ir vertinga tų laikų ir kitų iškilių asmenyčių – veikėjų panorama. Kaina \$27.–, kreiptia į Devenių Fondą arba į Draugo redakciją Čikagoje. Pažymėtina, kad keli šios šeimos nariai, pradedant p. Alena Grigaitiene, yra lietuvių ev. reformatų Bažnyčios kuratoriai ir rėmėjai.

***

Variakojis, pulk. J. **KARALIAUS MINDAUGO IV PĖSTININKŲ PULKAS**. New York, 1965, 120. Ilius., foto, žemėlapiai. Lietuvos karys – savanoris aprašo sąlygas 1918 m. Nepriklausomybę paskelbus ir kovas trigubame – bolševikų, lenkų ir bermontininkų fronte ginant krašto laisvę. Be karo veiksmų yra įdomybių, pvz. kaip pulkui parinktas Mindaugo vardas (sąryšy su W. von Uracho išrinkimu Lietuvos karaliumi); pirmasis įsakymas Lietuvos kariuomenei, išėjęs 1918 m. XI. 23 d. – “Lietuvos piliečiai! Išvydome laisvės rytojų švintant. Stokime drąsiai į kovą!” ir t. t. Autorius (gyv. 1892–1963) buvo reformatas, savo Bažnyčios kuratorius ir rėmėjas.

* * *

AMŽIŲ VĖJAI 1944 m. balandis. Nr. 1, Lietuvos Reformacijos Istorijos ir Kultūros Draugijos leidinys. Kaina nepažymėta. Redakcija: Vytautas Trečiokas ir Viktoras Dagilis. Adresas: Mokytojų Namai, Vilniaus 39–6, Vilnius.

Draugijos pirmininkas prof. Sigitas Kregždė vedamajame “Baigiant antruosius veiklos metus” aukštai įvertina tiek Lietuvos tiek ir užsienio lietuvių spaudą už neįkainojamą paramą, kuri geranoriškai savo ob-

jektyviais ir tolerantiškais straipsniais, nuo pat Draugijos įsikūrimo dienos ją pozityviai populiarino. Tačiau Draugijos vadovybei planuojant veiklą ateičiai, pasigendama savo leidinio ir, nežiūrint ypatingai finansinių sunkumų, turimas leidinėlis daro šia linkme pirmuosius žingsnius.

Draugijos pirmininko pavaduotojas Donatas Balčiauskas, plačiau apžvelgdamas Draugijos veiklą praeityje, suminėdamas eilę jos kultūrinių ir mokslinių renginių, baigdamas apgailestauja, kad "Draugijai propaguojančiai Reformacijos idėjas, neatsiranda nuolatinų patalpų Ev. liuteronams ir Ev. reformatams gražiniuose pastatuose, o valstybinės institucijos mandagiai atsako į mūsų raštus, bet konkrečiai nieko nežada. Taip ir sukasi užburtas ratas."

Redaktorius Trečiokas straipsnyje "Gyvuojame!" prabėgomis paliečia nelengvą Draugijos kūrimosi momentą ir vėlesnius jos pasiekimus.

"Pirmojo Draugijos suvažiavimo delegatus sveikiname ne vien žodžiais iš tribūnos, rankos paspaudimu. Jums, Draugijos aktyvistai, galime įteikti pirmąjį laikraščio numerį. Tegu šis leidinėlis ir nedidelės apimties, nėra toks brandus, kokį norėtume matyti, tačiau vis dėl to brangus ir reikšmingas. Todėl, kad tai – savas spausdintas žodis, visų mūsų darbai ir siekiai." Toliau autorius primena buvusią problemą leidinio vardo parinkimui, kol pagaliau buvo apsispręsta už "Amžių vėjai".

Aleksandra Balčiauskienė savo straipsniu "Protestantiškos draugijos tarpukario Lietuvoje" apžvelgia tame laikotarpyje veikusias evangelikų organizacijas, pradedant akademikų studentų "Concordia", veikusia Kauno Vytauto Didžiojo universitete evangelikų teologijos fakulteto rūmuose. Kilus studentų tarpe nesutarimams, ji buvo 1929 m. pavasarį uždaryta. 1929 m. rudenį įsteigta "Lietuvos studentų evangelikų draugija". Nuo 1928 iki 1930 m. protestantai įsteigė 4 studentų korporacijas.

Didžiausia reformatų jaunimo draugija buvo "Radvila", įsteigta 1931 m. gruodžio 20 d. kun. A. Balčiausko.

Autorė nepamiršta paminėti ir "Evangelikų moterų draugiją", kurios skyriai veikė prie kiekvienos parapijos.

Algimantas Zybartas straipsnyje "Evangelikų reformatų bažnyčių mokyklos", tarp kitko pastebi, kad XIV – XVII amžiuose buvo labai progresyvus Evangelikų reformatų bažnyčių vaidmuo. Autorius pažymi, kad ir katalikai, ir reformatai kovojo už įtaką visuomenės sluoksniams. Ypač didelį vaidmenį suvaidino Evangelikų reformatų prie bažnyčių

steigiamos pirmosios pakopos mokyklos. Jos buvo bene svarbiausios iki XVII a. vidurio, kol kovą su Reformacija leimėjo katalikų bažnyčia. . .

Marija Purvinienė, Draugijos Kauno skyriaus pirmininkė, apžvelgia Kauno skyriaus veiklą, paminėdama visą eilę vykusių renginių, paskaitą ir ateities veiklos planą.

Vytautas Gocentas, Draugijos pirmininko pavaduotojas pastabose "Kaip kalbame?" rašo, kad mūsų draugija pasisako už toleranciją kitų tikėjimų žmonėms dėl jų įsitikinimų. Tik tuomet galime tikėtis grįžtamojo veiksmo. Siūlo atsisakyti eilės protestantiškas krikščioniškas konfesijas žeminančių pasakymų ir pavadinimų kaip "sekta", "schisma", "Pastorius", "Kirche", nurodydamas šių terminų ir pavadinimų tikrąsias istorines šaknis.

Talpinamas Jono Kulbio, aktyvaus Draugijos veikėjo, nekrologas.

Almos Karosaitės, gabios poetės, sentimentalus eolėraštis "Apaščia" praturtina leidinio turinį. mz

* * *

Dambrauskas, L. *) ŽVILGSNIS Į DABARTĮ, Kaunas, 1992 m., 231 psl. išleido SPINDULYS. Kaina sutartinė (JAV \$10).

"Žvilgsnis į dabartį" – tai "Gyvenimo akimirku" tąsa, penktoji dalis. Parašęs ketvirtąją dalį "Šėtono malūne", buvau lyg ir nusprendęs padėti tašką. Regis, viską, kas gulėjo širdyje ir ko dar nebuvau pamiršęs, išklajau. Bet va, 1988–1991 metais buvo tiek ir tokių politinių įvykių, kad sunku likti jiems abejingam. Tad ir vėl susigundžiau savotiškai įsijungti į gyvenimo sukurį. Tiesa, šį sykį mano amžius neleido būti pilnaverčiu mūsų tautos naujo, laisvo ir nepriklausomo gyvenimo kūrėju, bet visai netrukde būti stebėtoju".

(Ištrauka iš autoriaus "Pratarmės").

Liudas Dambrauskas, poeto prel. Adomo Jakšto–Dambrausko sūnėnas, rašo lengvu, patraukliu stiliumi ir intriguojančiomis temomis, taip, kad pradėjus knygą skaityti, nelengva padėti į šalį. Demokratijos ir doroves principai lyg raudonas siūlas tęsiai veik per visus knygos puslapius nežiūrint skirtumo temų (politinės, ekonominės, religinės), su kuriomis kiekviena, neturėjusį progos to laikotarpio veikloje asmeniškai dalyvauti ar ją stebėti, L. Dambrausko veikalas vaizdžiai supažindina.

Turint omenyje "Mūsų sparnų" žurnalo religiniai–kultūrinio pobūdžio paskirtį, tenka apsiriboti tik vieno šios knygos skyriaus temos

*) *Buęs dukart politinis kalinys, dvi tomiu "Gyvenimo akimirkos" autorius L. Dambrauskas tęsia polemiskus, aštirus prisiminimus, apmasto svar-*

biausius įvykius ir išgyvenimus jau Atgimimo metais, atkakliai, temperamentingai gina demokratijos ir dorovės principus, žmogaus teisę mąstyti savaip, nepriklausomai.

SPINDULIO leidykla

“Valstybė ir Bažnyčia“ (171–181 psl.) trumpa apžvalga.

Pirmiausia tenka priminti, kad knygos autorius priklauso R. katalikų bažnyčiai ir šiame straipsnyje minėdamas “bažnyčią“ arba “dvasiškią“ – turi omenyje tik savo – R. katalikų – bažnyčią. Sia proga tenka stebėtis autoriaus tvirtu tikėjimu į demokratijos, dorovės ir sąžinės laisvės principus ir jo pasiryžimu bei drąsa išeiti į viešą kurijos kritiką, pavaizduojant jos silpnybes ir klaidas.

Eidamas prie propaguojamo privalomo tikybos pamokų įvedimo mokyklose, autorius pastebi: “visai normalu, kad mūsų besikurianti valstybė susidūrė su šia gana sudėtinga problema. Katalikų dvasiškią ją būtų linkusi išspręsti paprasčiausiu būdu – atkuriant buvusį nepriklausomos Lietuvos laikotarpiu bažnyčios ir valstybės statusą. Tokiu būdu religijos dėstymas mokyklose būtų privalomas. Šis pasiūlymo šalininkas motyvuoja tuo, kad lietuvių daugumą sudaro katalikai. . . Pirmenybės teikimas vienai kuriai religijai sukelia priešišką kitų konfesijų tikinčiųjų reakciją. Valstybės pareiga – sukurti įstatymus, kurie nepažeistų sąžinės laisvės nei mažiausioms religinėms bendruomenėms.

Apskritai, jeigu mes siekiame sukurti demokratine visuomenę, tai turime nepamiršti, kad privalomas religijos mokymas jau pažeidžia netikinčiųjų sąžinės laisvę. Kad to išvengus, autorius pamini du variantus: vieną – įvesti į mokyklų programas religiją ir moralinę etiką. Privalomas tik vienas iš jų. Antrasis variantas, kairiųjų siūlomas – religijos mokymu turi rūpintis pačios religinės bendruomenės, o ne Švietimo ministerija“.

Sakoma, kad kiekvieno pirštai į savę linkę. Išimties nedaro ir pati bažnyčia. Autorius duoda eilę pavyzdžių apie kurijos ir dvasininkų kategoriškus reikalavimus grąžinti pastatus, kadaise priklausiusius katalikų bažnyčiai – vienuolynus, klebonijas ir pan., kurie šiandien užimti ligoninių, gimdymo namų, ar gausių šeimų apgyvendinti.

Autoriaus nuomonė – teisiniu požiūriu kurija teisi. Toks įstatymas, jį nieko daugiau nenori žinoti. Tačiau yra to įstatymo ir moralinė pusė. Tuos pastatus ištuštinti, nepažeidžiant gyvenančių interesų praktiškai neįmanoma. Vienuolynai ir brolijos dar tik atsikuriančios, negausios, jos galėtų laikinai pasitenkinti tik daliniu turto susigrąžinimu...

Koks kilnus katalikų bažnyčios hierarchijos gestas būtų, pastebi autorius, jeigu ji pusės savo turto atsisakytų besikuriančios valstybės nau-

dai, arba jo sugrąžinimą bent dešimčiai metų atidėtų. Juk turtas ne kunigų ir ne vyskupų sukrautas, o paprastų Lietuvos žmonių.

Autorius pabrėžia demokratijos, moralės ir sąžinės laivės principų reikšmę, kuriuos kaip visuomenė, taip ir bažnyčia, neturi teisės ignoruoti.

Kaip antitesę šiems principams autorius mini vieną iš jų kunigą, kuris kalbėdamas per televiziją reikalavo, kad naujame Lietuvos pase turi būti skiltis, iš kurios matytųsi, ar pilietis tikintis, ar ne. "Še tau, pagalvojau, rašo autorius, – viduramžius vejamės."

"Tas pats kunigas bandė įtikinti auditoriją, kad mums reikia nepriklausomos Lietuvos, o ne demokratijos, varžančios katalikų bažnyčią. Kai turėsime nepriklausomybę, tuomet galėsime kurti demokratiją, kokią norėsime, dargi ir savo karalių turėti."

"Ką gi, nei atimsi, nei pridėsi", pastebi autorius, "bolševikai lygiai tą patį žadėjo 1917-aisiais metais: pirmiausia paimti valdžią, o po to kurti demokratiškiausią demokratiją"...

"Suprantama, kai kuriems dvasiškiams, sąžinės laisvė, kuri sudaro demokratijos pagrindą, atrodo ateistų išmislas. Bet diktatūra ateistų, kunigų ar superpatriotų – yra šėtono tvarinys. Tad gal nepasiduokime jo gundymams..."

Konstatuodamas aktyvią kunigų kovą prieš Lietuvoje plintančią pornografiją, autorius iškelia ir lietuvių kunigų didelį indėlį į mūsų tautinės kultūros sukūrimą. Jo niekas negali paneigti. O kiek kunigų dalyvavo rezistencinėje kovoje prieš bolševikų okupaciją! Jie sunkiais okupacijos metais ne tik skelbė Dievo žodį, bet savo drąsiais pamokslais žadino lietuvių...

Autorius pastebi, kad šiandieninė dvasiškija kol kas negali skūstis nei parlamente, nei vyriausybėje. Sudaromos sąlygos žadinti tautos dvasinį atgimimą. Tačiau atskiri kunigai nepatenkinti, kad dvasiškijos atstovams nebuvo leista balotiruotis rinkimuose. Atseit jų dalyvavimas parlamente padėtų spręsti klausimus, kurie turi įtakos religingumui. Mano nuomone, bažnytinė hierarchija išmintingai pasielgė, neleisdama kunigams kištis į politinį darbą. Užtenka jiems pastoracinio apaštaltavimo – tegu tik su meile ir pasiaukojimu dirba.

mz

PS. Knygos užsakymui adresas: Spaustuvė "Spindulys", Gedimino 10, 300 Kaunas, Lithuania * * *

Bataitis, Stasys. ATSPINDŽIAI: ATSIMINIMAI. Vilnius, išleido būrys rėmėjų. 1994. 135p. Autorius, žurnalistas (paskutiniu laiku l eidinyje "Mok-

slas ir gyvenimas“), taip pat pedagogas ir mokyklų direktorius, čia pateikia gyvus ir įdomius aprašymus savo susitikimų su politikais, mokslo žmonėmis, dailininkais etc. iš buvusios ir dabartinės Lietuvos laikų. Pirmoje eilėje tai buv. Lietuvos Prezidentas A. Stulginskis (1885–1969), sovietų išvežtas Sibiran; prof. K. Daukšas; dail. A. Tamošiūnas. Ypač įdomus straipsnis “Kaip mes rinkome deputatus į TSRS Aukščiausiąją Tarybą” (Mažeikių apskr. 1941 m.) kur atskleistas bolševikinių komunistų smurtas ir klasta.

* * *

Kaunas, E. ir Kaunienė, V. VAISTINGIEJI AUGALAI. Kaunas, Varpas, 1991. 446 psl., iliust. 146. Trumpa bibliografija. Vardų rodyklės lietuviškai, lotyniškai, angliškai, vokiškai. Žinynas, aprašas augalus, augančius Lietuvoje, turinčius vaistingas savybes. Atskiros lentelės nurodant augalus tinkančius nervų nuraminimui, kraujavimo sustabdymui, vidurių reguliavimui, ir t. t. Visur puikūs spalvingi piešiniai (bet neminama dailininko pavardė). Augalai rūšiuojami pagal botanišką gentį, ne pagal jų įprastą pavadinimą. Lietuvių kalboje pavadinimai tam pačiam augalui yra nepaprastai įvairūs (pvz. gyslažolė, durnaropė, morkklapis, valerijonas žinomi ir visai kitokiais vardais). Autoriai tuos visus vardus nurodo, ir kiekvienam augalui duoda ir lotynišką pavadinimą. Rodyklės įvairiomis kalbomis duoda ypatingos vertės šiam senai lauktam leidiniui, kurį su malonumu naudos ir mokslininkai, ir paprasčiausi mėgėjai. Kaina nepažymėta, gaunama Balzeko Muziejuje, Chicago, Ill.

* * *

Garbačiauskienė, M. Skipitytė. JEI LAIMĖ NEBŪTŲ LYDĖJUSI. Vilnius, 1989. 219 p. Atsiminimai iš Sibiro tremties laikų tolimame Lochčime, Komijos ATSR, nuo masinių išvežimų birželio mėn. 1941 m. iki grąžinimo Tėvynėn. Autorė gyv. Kanadoje, rašo vaizdžiai ir graudžiai, prisilaiko faktų (be aimanavimų) “apie tai, kaip išlikti gyvam”. . . nuotykius užsi-
auginant daržovių, gaudant arklieną . . . kt. kasdienybes, džiaužsmus (sesers atsilankymas) ir liūdesius (mamytės laidotuvės). Vertingi memuarai, įtraukti į “Tremties archyvus”.

* * *

LAIŠKAI REDAKCIJAI

Mūsų Sparnai, pridedu pora grūdelių ant pastiprinimo, kad Sparneliai Mūsų plasnotų ir toliau. Jie juk mūsų visų.

Jūsų

Ramūnas Brakas

Ačiū labai už "Sparnus", skaitau visada su dideliu malonumu.

Siunčiu mažą sumą "Sparnams" paremti.

Geriausi linkėjimai

Natalija Bauerienė

Siunčiame \$ 20.- "Mūsų Sparnams" paremti. Linkime sėkmės ir viso geriausio 1994 metams.

Su pagarba,

Jonas ir Arianė Bortkevičiai

Siunčiu Jums auką sumoje 30 dolerių ir prašau man siuntinėti "Mūsų Sparnus", jei kada sugebėsite juos išleisti.

Linkiu sėkmės!

Emilija Čigas

Dėkoju už atsiuntimą "Mūsų Sparnų". Mano vaikai juos taip pat gauna ir mielai perskaito. Siunčiu auką dėl MS persiuntimo į Lietuvą Fondui \$ 25.00.

Linkiu geriausios sėkmės,

Olga Dagienė

Dėkoju už "Mūsų Sparnų" žurnalą #71, kurį Jūs man atsiuntėte paštu.

Sutaupyti Jums pašto išlaidas pranešu, kad žurnalą visada gaunu per Jūsų platintojus "Tėviškės" parapijoje.

Su pagarba

Aldona Buntinaitė

KĄ KITI RAŠO APIE MUS?

Užtrukęs skrydis

(Ištrauka)

Tik šį pavasarį Biržus pagaliau pasiekė "Mūsų sparnų" 71-asis numeris iš Čikagos. Kaip ir dera 1993 m. gruodžio mėn. datuotam žurnalui, jis pradeda mas kalėdiniu kun. P. Dagio pamokslu "Kristaus gimimo prasmė žmonijai".

Šis žurnalas visada buvo lietuviškas, netgi biržietiškas. Ir pastarajame numeryje išlaikoma ta pati dvasia. Praėjusią vasarą Lietuvoje lankėsi žurnalo redaktorius Mykolas Zablockas, kuris dalinasi įspūdžiais su skaitytojais, daro išvadas iš viešnagės. Kaip matyti iš straipsnių, redaktorius viešnagės metu pasirinko nemažai duomenų žurnalui. A. Balčiauskienės, A. Kvedaravičiaus,

N. Blauzdžiūnienės, kitų autorių straipsniai, literatūrinė kūryba užima nemažą vietos šiame žurnalo numeryje.

Tęsimi Jackaus Sondos-Sondeckio atsiminimai – neįkainuojama medžiaga Šiaulių miesto istorijai. Yra žurnale ir tradicinis skyrelis "Iškeliavę amžinybėn". Po šia liūdna rubrika dr. Juozas Vaitaitis (1910–1993), gimęs, augęs Bliudžių kaime prie Nemunėlio Radviliškio. Darbštus, gabus gydytojas, ir išėjęs į užtarnautą poilsį, nenuobodžiavo. "Muzika, gamta, pomėgis menui, fotografijai užimdavo visas jo laisvas saulėlydžio valandas". Toks pat nekrologas ir užuojauta Marijai Bubalaitei-Guobužienei, Pauliui Guobužiui ir jo šeimai, mirus Jonui Guobužiui, gimusiam 1907 m. Pabiržėje.

Žurnale nemažai vietos skirta Lietuvos evangelikų reformatų Bažnyčios Sinodams, vykusiems pernai Biržuose ir išeivijoje. Nors beveik po metų, kito Sinodo išvakarėse, galime apie tai perskaityti, kai ką pakomentuoti. "Mūsų sparnai" skaitytojus Lietuvoje pasiekia labai pavėluotai. Net kun. P. Čiapas žurnalą paskaityti gavęs iš kaimynų, kuriems pastarąjį numerį iš Amerikos atsiuntė giminaičiai. Esant tokiai padėčiai, nutarimas platinti "Mūsų sparnus" Lietuvoje per bažnyčią nepateisina nei leidėjų, nei skaitytojų lūkesčių. . .

"Biržų Žinios" 1994. VI. 11

Jonas Dagilis

*

Pastabos apie "Mūsų sparnus"

Du kartu metuose Čikagoje išleidžiamas evangelikų reformatų žurnalas "Mūsų Sparnai" (toliau "MS") dar labai gyvas. Jo 1993 m. gruodžio datuota knyga skaitytojus pasiekė š. m. vasario gale. Tai 71–mas nr. nuo 1951 m.

"Kristaus gimimo prasmė žmonijai" yra pirmasis skaitinys, Kalėdų šventėms taikytas kun. P. Daglo pamokslas. Ir skaitant kovo mėnesį jo religinės mintys aktualios.

Labai daug vietos 10 psl. iš 96 skirta 1993 m. lietuvių evangelikų sinodams. Jų būta dviejų: birželio 19–20 d.d. Biržuose ir rugsėjo 25–26 d.d. Čikagoje. Pirmo aprašymui panaudota tenyškčio leidinio "Sėjėjas" informacija, antrąjį kruopščiai, išsamiai aprašo H. Y. (Petkus-Petkuvienė), "MS" red. kolektyvo narė. Lietuvoje keliamasi iš bolševizmo griuvėsių, o išeivijoje nepasiduodama senatvei. Vienur pastebėta, kad Toronte tarpsta ekumenizmas, kad ten bendrose pamaldose kartais dalyvauja ev. reformatai, liuteronai ir net katalikai.

Kitur svarstomos "MS" perkėlimo į Lietuvą galimybės. Nutarta, kad "MS", bent šiuo laiku, turi likti išeivijoje, tik kuo daugiau žurnalo egzempliorių siųsti į Lietuvą. Įdomu ir tai, kad Čikagos sinodą iliustruojančiose nuotraukose jau matome ir daug jaunų veidų.

Atskiru straipsniu H. Y. Petkus paaiškina, kas yra evangelikas, evangelija, ką reiškia protestantas. Pirmieji du žodžiai yra katalikams gerai žinomi, Kas kita su "protestantu". Autorė skundžiasi iš brolių katalikų dažnai girdinti: "Tai prieš ką jūs taip protestuojate – gal prieš popiežių?" Gi tikroji žodžio reikšmė esanti kildyta iš lotyniškų žodžių pro testare, t. y. už ką nors liudyti. Reformatai esą liudija, jog jie yra Reformacijos tradicijų įpėdiniai, o ne dėl ko nors protestuoja.

Nostalgiskai nuteikiantis Petro Zablocko 1939 m. (tad prieš 55-rius metus!) rašytas beletristinis perliukas "Atgimimas". Jame trumpai, puošniai aprašyti visi keturi metų laikai Lietuvoje ir baigiama Didžiuoju atgimimu – Kalėdomis. Kitoje žurnalo vietoje Jurgis Skeberdis pristato Petrą Zablocką kaip 80 metų sulaukusį sukaktuvininką. Esama dipl. pedagogo. buv. Sibiro kankinio, dabar gyvenančio Panevėžy. Jis Lietuvoje žinomas poetas, jo kūryba spausdinta "Knygnešy", "Pergalėje", 1992 m. išleistas poezijos rinkinys "Einu per rugienas". Tarp kitko, jis – "MS" red. Mykolo Zablocko brolis. Petro Zablocko eilėraščių skaitėme daugely "MS" numerių.

"MS" red. M. Zablockas aprašo 1993 m. rugsėjy lankytos Lietuvos įspūdžius, susitikimus su ev. reformatų veikėjais. Daug vietos skiriama "MS" Lietuvoje platinimui. Didžiausias rūpestis – didelės žurnalo persiuntimo išlaidos. Tam tikslui renkamos aukos. Tik neminimas pašaliečiui aiškus vienas šaltinis – Devenių fondas. Negi to fondo įstatai "MS" žurnalo šelpimą kaip nors varžo?

Dažnas "MS" bendradarbis istorikas dr. Algirdas Budreckis rašo apie pirmuosius kalvinų raštus lietuvių kalba, įvardija ir trumpai aptaria Merkelio Petkevičiaus "Katekizmą", išleistą 1598 m. ir 1653 m. pasirodžiusį stambų 677 psl. leidinį pavadintą "Knyga Nabaznistės krikščioniszkos". Knygos giesmių vertėjų tarpe paryškinamas Steponas Jaugelis-Telega. "MS" skaitytojams pateikiama Jaugelio-Telegos 19 ketureilių posmų poema (giesmė) apie baisųjį marą, pavadinta "Giesmė apie pavietrį gailingą".

Kun. dr. E. Gerulis – dažnas ir visada įdomus, originalus "MS" bendradarbis. Šį kartą išspausdinta jo paskaita, skaityta St. Petersburge, FL., Tėvo dienos minėjime, pavadinta "Patriarchato kelias". Čia jis primena porą įdomių dalykų, apie kuriuos, tiesa, rašoma enciklopedijose, bet mums neateina į galvą ten paieškoti. Būtent, kad daugelį amžių santuokas šeimose atlikdavo tėvai (t. y. tėvas patriarchas) ir tik 1563-jų gale Trento suvažiavime Pijus IV sutuoktusių apeigas atidavė į dvasininkų rankas, šventoves. O kada moterys ėmė reikalauti lygių teisių su vyrais ir ilgainiui jau beveik susilygino? Tai maždaug nuo 15–16 šimtmečių. Priežastis? Aukštakulniai bateliai. Iki tol moterys būdavo basos, arba, iš reikalo, su kokiom bekulnėm naginėm. Kai jos žvelgdavo į vyrų akis, jas (vyrų akis) matydavo 17 laipsnių kampu. Aukšti kulniukai jų ūgiui pridėję tuos reikiamus 10 cm. ir žvilgsniai susilyginę. Lygioj plotmėj akys (pasakyčiau, ir nosys) jų "onara" pakėlė, jos ėmė apie lygybę galvoti ir veikti. Kita priežastis patriarchatui smukti – įsigalėjusi pramonė, kuriai lygiai reikėjo moterų ir vyrų. Ar ne įdomios mintys? Tik gal jos geriau būtų tikę Motinos dienos, ne Tėvo, šitaip tėvą degraduojant?

Kaip visada, įdomūs Jackaus Sondas-Sondeckio atsiminimai. Šiame beveik 8 puslapių skirsnyje skaitome apie Šiaulių miesto buitį 1928–9 m., kai velionis autorius ten sėkmingai ir energingai burmistravo. Priešingai kitiems skirsniams, pavardžių šiame tik viena kita. Rašoma apie 19,000 gyventojų miesto negrįstas gatves, nebuvimą kanalizacijos nei gerų šulinių geriamam vandeniui, skurdų savivaldybės biudžetą, vargus su mokesčiais, ugniagesybą, bedarbių problemas. . . Pavaizduojama, kaip atkakliai su nepritekliais kovota, už-

sibrėžtų tikslų siekta ir per porą metų šio to pasiekta.

H. Janužio (vienask. Janužys) reportažas iš viešnagės Lietuvoje, ją lankius antrą kartą, audžiamas šviesiomis spalvomis, tik su trupučiu būtinausios kritikos.

H. Y. Petkus rašo apie į pensiją išėjusį inžinierių Martyną Kregždę, kuris 1993 m. gale pagarsėjo moksliniu darbu "Method of Selecting the Best Implant Prosthesis Option", pasirodžiusį moksliniam žurnale "International Journal of Oral and Maxillofacial Implants". Toliau reportažas pateikia mokslinio straipsnio santrauką angliškai. Suprantame, kad kalbama apie naują išradimą dantų protezų pagerinimui.

Į žurnalo galą yra dar sudėta trumpų, puslapių ar dviejų, rešinėlių apie keliones į Lietuvą ev. reformatų organizacinių rašinių, laiškų redakcijai, trumpų, po kelis sakinius, kronikos žinelyčių. Įdėta net dviejų puslapių gaidos dainai ar giesmei "Myliu tave" (žodžiai kun. E. Gerulio, muz. J. Krimskio, aranž. A. Jurgučio). "Tėviškės Žiburiai", 1944. IV. 26 d. **Alfonsas Nakas**

Svarbesnių klaidų atitaisymas

MS # 70 41 psl. Papilio katalikų bažnyčios nuotrauka per klaidą priskirta Papilio ev. reformatų bažnyčiai.

*Dabaertinės (atremontuotos)
Papilio reformatų bažnyčios
vaizdas*

MS # 71 9 psl. nuotraukoje trečias iš kairės yra dr. Algirdas Devenis, sinodo direktorius.

89 psl. 7 eilutė iš viršaus vietoje Irma turi būti Irena Meiklejohn.

Už klaidas atsiprašome! Redakcija

**NUO 1994 M. SAUSIO MĖN. IKI 1994 M. RUGPIŪČIO MĖN.
GAUTOS MŪSŲ SPARNAMNS AUKOS**

- \$ 100 M. Bernšteinaitė, Vokietija
- \$ 60 Dr. P. Vaitaitienė, IL
- \$ 45 A. Uznienė, IL
- \$ 30 E. Čigas, OH
- \$ 25 Dr. Kelertas, IL. M. Guobužienė, IL. V. Plepys, IL.
- \$ 20 Dr. V. Z. Jankus, IL. I. Iškelė, NJ. A. Bortkevičius, NJ. Dr. P. Tunkūnas, FL.
- \$ 15 Z. Dalibogas, IL. E. Baueris, Australija.
- \$ 10 J. Lampsatis, IL. M. Trumpjonienė, IL. M. & L. Lubertai, IL. V. Kasiulis, IL. M. Nauburas, IL. A. Buntinas, IL. J. Pauperas, CA. M. R. Brackas, NY. J. Kregždė, OH. H. Janužys, CA. M. Palys, NY.
- \$ 7 Z. Jablonskienė, IL.
- \$ 5 K. Vaišvilas, IL. M. Sėdaitis, IL. A. Buntinas, IL. I. Kasparaitienė, IL. J. Neimanas, IL. E. Varankienė, IL. K. Vėlius, IL. Z. Pėteraitienė, IL. J. Bikneris, IL. I. Janulaitis, IL. A. Galinaitis, IL. E. Vieraitis, IL. E. Umbrasas, IL. G. Josuweith, IL.
- \$ 3 V. Aušra, IL. A. Endzinas, IL.

CA \$ 30 L. Dagys, Canada
5 angl. sv. J. Pipynė, Lietuva

**Gauta MŪSŲ SPARNAMS aukos iš Kanados
per platintoją Vandą Norvaišienę**

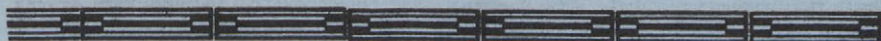
- CA\$ 20 I. Adomavičienė, E. Bartmanas, A. Langienė
- CA\$ 12 M. Pamataitienė
- CA\$ 10 L. Balsienė, V. Norvaišienė, E. Šturmienė, P. Šturmas
- CA\$ 5 A. Mikšienė, A. Monstvilienė, M. Preikšaitienė, J. Trečiokas

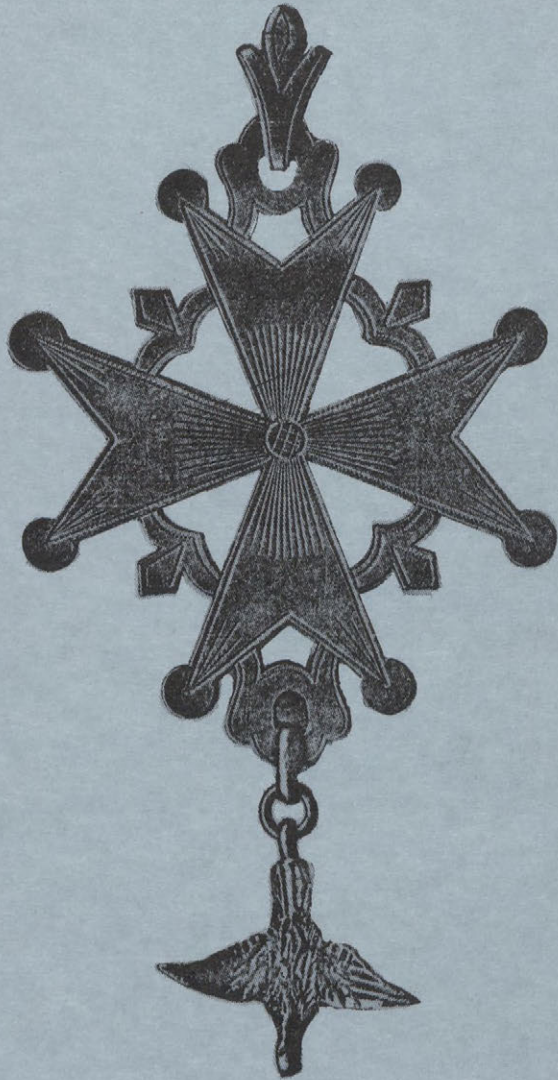
Gauta aukos MŪSŲ SPARNŲ į Lietuvą persiuntimo Fondui

- \$ 100 M. Kregždė, CA
- \$ 50 H. & dr. M. Janužys, CA, M. Zablockas, IL
- \$ 25 O. Dagys, VA
- \$ 10 A. & M. Sėdaičiai, IL

Visiems aukotojams nuoširdus AČIŪ!

Aukotojas neradęs savo pavardės aukų sąrašė, prašomas kreiptis šiuo adresu: MŪSŲ SPARNAI, 6118 N. Sheridan Rd. #502, Chicago. IL 60660.

HUGENOTŲ KRYŽIUS, vartotas 16 ir 17 amž.